

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Πολυτεχνική σχολή

**Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και
Περιφερειακής Ανάπτυξης**

**Π.Μ.Σ. ΑΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ, ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ &
ΑΓΟΡΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Πολεοδομικός σχεδιασμός στο Αμμάν της Ιορδανίας &
περιπτώσεις αναπλάσεων»**

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια: Βρύση Όλγα, **A.M. :** M110321001

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Αναστασία Ασπασία Γοσποδίνη

Καθηγήτρια Πολεοδομίας και Αστικού Σχεδιασμού, στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Βόλος, 2023

Copyright @ Όλγα Α. Βρύση, 2023

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την παρούσα Διπλωματική εργασία, η οποία εκπονήθηκε στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Θεσσαλίας, ολοκληρώνονται οι μεταπτυχιακές σπουδές μου.

Στο σημείο αυτό αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τις ειλικρινείς και θερμές μου ευχαριστίες σε όσους συνέβαλαν στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας. Οφείλω να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια της εργασίας μου, κ. Αναστασία Ασπασία Γοσποδίνη, όπως και όλους τους καθηγητές του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών της κατεύθυνσης «Αστικές Αναπλάσεις, Αστική Ανάπτυξη και Αγορά Ακινήτων» για την καθοδήγηση και τις χρήσιμες συμβουλές που μου έδωσαν.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου και τον σύζυγο μου για την αδιάκοπη και αστείρευτη υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα μελέτη παρουσιάζονται ζητήματα πολεοδομικού σχεδιασμού, αστικών αναπλάσεων και αστικής ανάπτυξης στο Αμμάν, την πρωτεύουσα της Ιορδανίας. Αρχικά γίνεται μια αναφορά στις έννοιες του πολεοδομικού σχεδιασμού και της αστικής ανάπλασης. Στη συνέχεια η έρευνα παρουσιάζει την καταγραφή του ιστορικού υποβάθρου και πραγματεύεται ζητήματα πολιτικών αστικής διακυβέρνησης που ασκήθηκαν στη σύγχρονη ιστορία διαμορφώνοντας την πόλη στη σημερινή της εικόνα. Πραγματοποιείται μια πλήρης αναφορά των πολεοδομικών σχεδίων και της αρχιτεκτονικής ιστορίας της πόλης, καθώς παρουσιάζεται η έντονη αντίθεση του αστικού τοπίου ανάμεσα στο ιστορικό ανατολικό κέντρο της πόλης και το σύγχρονο δυτικό. Στο δεύτερο μισό της εργασίας παρουσιάζεται ο δημόσιος χώρος της πόλης μέσα από την καταγραφή περιπτώσεων αναπλάσεων και χώρων πρασίνου καθώς και αναλύεται ο τρόπος που αντιλαμβάνονται και δρουν οι πολίτες μέσα σε αυτούς τους χώρους. Τέλος, αναφέρονται τα κοινωνικά και πολιτιστικά δρώμενα και γεγονότα που λαμβάνουν χώρα στον δημόσιο χώρο, τα οποία επηρεάζουν και επιδρούν καταλυτικά στον αστικό ιστό όπως και στην ανάπτυξη της πόλης.

"Urban planning in Amman, Jordan & Case Studies on Urban Redevelopment"

ABSTRACT

This study presents issues of urban planning, urban regeneration and urban development in Amman, the capital of Jordan. First, a reference is made to the concepts of urban planning and urban regeneration. The research then presents the historical background and discusses issues of urban governance policies that were exercised in modern history, shaping the city into its current image. A full account of the city's urban plans and architectural history is given, as the stark contrast of the urban landscape between the historic eastern city center and the modern western one is presented. The second half of the paper presents the public space of the city through the recording of cases of regeneration and green spaces and analyses the way citizens perceive and act in these spaces. Finally, the social and cultural events and events that take place in the public space are mentioned, which influence the public spaces as well as the development of the city.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	4
Εισαγωγή	7
1. Θεωρητικό υπόβαθρο	
1.1 Πολεοδομικός σχεδιασμός	8
1.2 Αστικές αναπλάσεις	11
2. Μελέτη περίπτωσης Αμμάν	
2.1. Αμμάν, Ιορδανία - Γενικά Στοιχεία.....	14
2.2. Ιστορική αναδρομή - ανάλυση δομημένου περιβάλλοντος μέσα από την ιστορία	16
3. Αρχιτεκτονική	36
3.1 Ανατολικό & Δυτικό Αμμάν	38
3.2 Εγκαταλελειμμένες περιοχές (Brownfield Land).....	49
3.3 Παρουσίαση Τοποσήμων	54
4. Περιπτώσεις Αναπλάσεων	76
4.1 Ανάλυση Περιπτώσεων.....	77
4.2. Χώροι πρασίνου – Πάρκα	105
4.3. Αντίληψη του Δημόσιου Χώρου στο Αμμάν	112
5. Κοινωνικοπολιτιστικά Δρώμενα	118
6. Συζήτηση – Προτάσεις	124
6.1. Προτάσεις	126
7. Συμπεράσματα	129
8. Βιβλιογραφία	131

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Αμμάν αποτελεί την πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη του Βασιλείου της Ιορδανίας. Είναι μια πόλη πλούσια σε ιστορία η οποία κατοικείται από την αρχαιότητα διαδοχικά από ένα πλήθος κατακτητών λαών. Βρίσκεται 35 χιλιόμετρα βορειοανατολικά της Νεκράς Θάλασσας, 110 χιλιόμετρα ανατολικά της Μεσογείου και 65 χιλιόμετρα ανατολικά της Ιερουσαλήμ. Το υψόμετρο της πόλης κυμαίνεται από 773 έως 1200 μέτρα, ενώ το κλίμα της είναι αρκετά ήπιο. Παρόλο που η πρωτεύουσα της Ιορδανίας είναι γεμάτη ιστορία δεν υπήρξε ποτέ ένα σαφές πολεοδομικό σύστημα το οποίο θα ελέγχει την ανάπτυξη της πόλης. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1920 ωστόσο που ορίστηκε ως πρωτεύουσα της Υπεριορδανίας, η πόλη αναπτύσσεται γοργά λόγω των περιφερειακών και γεωπολιτικών παραγόντων, με μόνη διακριτή σταθερά, τη διαφορά μεταξύ ανατολικού και δυτικού τμήματος της πόλης. Η διαφορά αυτή εντοπίζεται στη διαφορετική δημογραφική και κοινωνικοοικονομική τους σύνθεση, τη φυσική και κοινωνική υποδομή, την αστική μορφολογία και το επίπεδο των υπηρεσιών. Υπάρχει μια συνεχής συζήτηση μεταξύ του κοινωνικού και λειτουργικού ρόλου του ιστορικού κέντρου και των σύγχρονων κτιρίων του Δυτικού Αμμάν, όσον αφορά τη χωρική οργάνωση της πρωτεύουσας, λαμβάνοντας υπόψη εθνικές παραδόσεις και προοδευτικά παγκόσμια ρεύματα.

Στο Αμμάν, εγείρονται εδώ και χρόνια ερωτήματα όσον αφορά την ανάγκη ανάπτυξης σαφών επιστημονικών κανονισμών οι οποίοι θα διέπουν την πολεοδομική και αρχιτεκτονική δομή της πόλης. Εδώ και πολλά χρόνια γίνονται προσπάθειες από το κράτος για εκτενείς πολεοδομικές μελέτες οι οποίες θα αφορούν τον έλεγχο της αστικής ανάπτυξης με στόχο τον εκσυγχρονισμό της περιοχής με βάση τα παγκόσμια πρότυπα.

Στην μελέτη αυτή πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή στον πολεοδομικό σχεδιασμό της πόλης από την αρχαιότητα έως σήμερα αναλύοντας την αλληλεπίδραση της αστικής διακυβέρνησης μεταξύ του κράτους, της αγοράς και της παραδοσιακής και μη κοινωνίας των πολιτών. Παρατίθενται παραδείγματα αναπλάσεων που έχουν υλοποιηθεί στον αστικό ιστό, καθώς αναλύεται και ο τρόπος αντιμετώπισης και αντίληψης της τοπικής κοινωνίας απέναντι τους. Τέλος παρουσιάζονται κοινωνικοπολιτιστικά στοιχεία και δρώμενα της περιοχής, τα οποία λαμβάνουν χώρα στον δημόσιο χώρο της πόλης και επηρεάζουν την εικόνα της και την υπόστασή της.

1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

1.1 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Ο Αστικός Σχεδιασμός έχει ως αντικείμενο τη φυσική μορφή του αστικού χώρου στις κλίμακες μιας αστικής περιοχής ή μιας πόλης. Είναι το κράμα τέχνης/επιστήμης που υπηρετεί τη μορφοποίηση της πόλης και του δημόσιου υπαίθριου χώρου της στοχεύοντας στην παραγωγή δημοφιλούς και βιώσιμου χώρου. Ως εκ τούτου, ο Αστικός Σχεδιασμός μέσα από τις διαδικασίες της σύνθεσης του χώρου, οφείλει να συνεκτιμήσει και να συγκαιράσει πολλές χωρικές συνιστώσες της δημιουργίας του 'τόπου' ('place making'), όπως η αρχιτεκτονική των κτηρίων και του τοπίου, οι χρήσεις και οι λειτουργίες του χώρου, η οικονομική βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων, η ισοδιαχείριση της τοπικής κοινωνίας, η περιβαλλοντική προστασία και η βιώσιμη ανάπτυξη (Parfect and Power 1997, Loukaitou-Sideris and Banerjee 1998, Cuthbert 2003, Lang 2005, Carmona 2003, Carmona and Tiesdell 2007).

Ο σχεδιασμός και η εξέλιξη των πόλεων για τουλάχιστον τρεις χιλιετηρίδες δείχνουν εναλλαγή στις κυρίαρχες σχολές σκέψης, τις θεωρητικές προσεγγίσεις και τις μεθοδολογίες (βλ. Rykwert 1976, Mumford 1984, Morris 1994, Benevolo 1997). Ωστόσο, το τέλος του 20ου αιώνα σηματοδότησε μια κρίσιμη καμπή στη σημασία, το ρόλο και την πολυπλοκότητα του Αστικού Σχεδιασμού. Αυτή σχετίζεται με τις μεγάλες αλλαγές και εξελίξεις στην οικονομία, την κοινωνία και το χώρο:

- Η οικονομική διεθνοποίηση, η κινητικότητα κεφαλαίων και επενδύσεων, ο εντεινόμενος ανταγωνισμός των πόλεων, και η δημιουργία νέων αστικών δικτύων και νέων ευέλικτων ιεραρχιών πόλεων,
- Η ανάπτυξη νέων μεταβιομηχανικών οικονομιών με τις οικονομίες πολιτισμού και ελεύθερου χρόνου να βρίσκονται στην κορυφή,
- Η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών πληροφορικής, επικοινωνιών και μεταφορών, και η δημιουργία των κοινωνιών της πληροφορίας, της υψηλής κινητικότητας των ατόμων, και του φαινομένου της 'συμπίεσης του χωρο-χρόνου

- Η εντατικοποίηση των οικονομικών μεταναστεύσεων προς τις οικονομικά αναπτυγμένες περιοχές της Ευρώπης και της Αμερικής, και η δημιουργία πολυεθνικών κοινωνιών,
- Η αποδοχή του δικαιώματος της ‘διαφορετικότητας’ και της ‘εξατομίκευσης των επιλογών’ του ατόμου στις μεταμοντέρνες κοινωνίες, και η ανάδυση των πολυπολιτισμικών κοινωνιών,
- Η υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος, η αυξανόμενη περιβαλλοντική ευαισθησία και ηθική των σύγχρονων κοινωνιών και η νέα αναγκαιότητα προσανατολισμού προς τη βιώσιμη και την πράσινη ανάπτυξη των πόλεων

Οι επιπτώσεις των παραπάνω αλλαγών και εξελίξεων στο πεδίο του αστικού σχεδιασμού είναι σημαντικές: Υπό τη συνθήκη της οικονομικής παγκοσμιοποίησης, αλλά και της ανάπτυξης του διαδικτύου και των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι παραδοσιακοί παράγοντες που καθόριζαν την επιλογή πόλης εγκατάστασης των επιχειρήσεων, όπως η γεωγραφική θέση και οι μεταφορικές δυνατότητες, δεν είναι πλέον καθοριστικοί. Η ευκολία μετακίνησης κεφαλαίων και επιχειρήσεων από τόπο σε τόπο διεθνώς έχει μετατρέψει όλες τις πόλεις¹ σε ανταγωνιστικές οντότητες που μάχονται η μία την άλλη από θέση αδυναμίας για την προσέλκυση κεφαλαίων και επιχειρήσεων (Amin and Thrift 1995, Short and Kim 1999). Στο πλαίσιο του εντεινόμενου ανταγωνισμού (βλ. Brotchie et al 1995, Duffy 1995, Jensen-Butler et al. 1997), οι πόλεις προχωρούν σε εκσυγχρονισμό του οικονομικής ελκτικότητάς τους (π.χ. φορολογικές μειώσεις και παροχές) και σε βελτιώσεις της ποιότητας του αστικού χώρου (Shaw, 2001, Boyle and Rogerson, 2001). Το τελευταίο επιχειρείται κυρίως με α) τη δημιουργία νέων δομών πολιτισμού και ελεύθερου χρόνου, και β) την αναβάθμιση της εικόνας και της ταυτότητας του τόπου μέσω αναπλάσεων των ιστορικών κέντρων αλλά και μέσω καινοτόμου σχεδιασμού του χώρου (βλ. Beriatos and Gospodini 2004, Μπεριάτος και Γοσποδίνη 2006).

Ο ανταγωνισμός των πόλεων και η αναγκαιότητα βελτίωσης της ποιότητας του αστικού χώρου έχουν οδηγήσει, πρώτον, σε μια ταχεία αλλαγή και εξέλιξη των αστικών πολιτικών και της αστικής διακυβέρνησης από τα παραδοσιακά διοικητικά σχήματα σε νέα επιχειρηματικά πρότυπα διοίκησης (Harvey 1989, Cox 1993 and 1995) καθώς και σε νέα ριζοσπαστικά μοντέλα αστικής διακυβέρνησης

επικεντρωμένα στην ανάπτυξη μέσω των προσφερόμενων ‘χωρικών απολαύσεων’ (‘amenity urban growth’, βλ. Clark and Rempel 1997, Clark and Hoffmann-Martinot 1998, Clark et al. 2002, Florida 2002, 2004 and 2005). Και δεύτερον, ο αστικός σχεδιασμός εμφανίζεται να αναλαμβάνει για όλες τις κατηγορίες και ομάδες πόλεων έναν νέο σημαντικό ρόλο ως ‘εργαλείο’ οικονομικής ανάπτυξης. Μια σημαντική σχέση μεταξύ του σχεδιασμού και της οικονομίας του αστικού χώρου που διατηρήθηκε για αιώνες αντιστρέφεται στην εποχή μας. Ενώ στην μακροχρόνια ιστορία των πόλεων, η υψηλή ποιότητα του χώρου καθώς και οι σχεδιαστικές καινοτομίες ήταν πάντα απόρροια της οικονομικής άνθισης των πόλεων και των περιοχών σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο, στην νέα εποχή η σχεδιαστική καινοτομία και η ποιότητα του αστικού χώρου επιστρατεύονται συνειδητά ως καταλύτες και μέσον οικονομικής ανάπτυξης των πόλεων (Γοσποδίνη 2000 και Gospodini 2002).

Ο νέος ρόλος του αστικού σχεδιασμού ως μέσον οικονομικής ανάπτυξης έχει συνδυαστεί από τη δεκαετία του '90 και μετά, με τις προσπάθειες των πόλεων να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη των νέων μεταβιομηχανικών οικονομικών δραστηριοτήτων (βλ. McNeil and While 2001), όπως επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, υψηλού επιπέδου χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, δημιουργικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τις καλές τέχνες, το σχεδιασμό, και τον πολιτισμό. Στο πλαίσιο αυτό, η ανάπλαση (urban renewal) και η αναδόμηση (urban redevelopment) υποβαθμισμένων κεντρικών αστικών περιοχών συχνά στοχεύουν στη δημιουργία νέων επικέντρων για την ενθάρρυνση της χωρικής συγκέντρωσης (clustering) μεταβιομηχανικών οικονομικών δραστηριοτήτων (Hutton 2004, Gospodini 2006 and 2009, Γοσποδίνη 2006 και 2008). Υπό το πρίσμα του ανταγωνισμού και του marketing πόλεων, τα νέα επίκεντρα των μεταβιομηχανικών 4 οικονομικών δραστηριοτήτων, προγραμματίζονται και σχεδιάζονται χωρικά, ώστε (α) να λειτουργούν ως νέα τοπότητα που σηματοδοτούν (hard-branding) το δομημένο περιβάλλον της πόλης (βλ. Gospodini 2002, Evans 2003), (β) να συντάσσουν αστικά τοπία αίγλης, εξουσίας και οικονομικής άνθισης αντιπροσωπεύοντας την ανταγωνιστική αιχμή της πόλης. Ο σχεδιασμός των νέων επικέντρων των πόλεων έχει συμβάλει στην ανάδυση νέων αστικών τοπίων που κυριαρχούνται από δύο αντιθετικά άκρα: α) την αρχιτεκτονική κληρονομιά με τοπικές αναφορές και β) τον καινοτόμο σχεδιασμό του χώρου με διεθνείς αναφορές.

1.2. ΑΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ

Η αστική ανάπλαση είναι μια έννοια η οποία έχει αποκτήσει διαφορετικό νόημα και προεκτάσεις με το πέρασμα των χρόνων, καθώς οι ίδιες οι πόλεις μεταβάλλονται, εξελίσσονται και μετασχηματίζονται ανάλογα με τις ανθρώπινες ανάγκες, τις συνθήκες, τις απειλές και τις ευκαιρίες του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.2508/1997, ένας ορισμός για την αστική ανάπλαση είναι ο εξής: «ανάπλαση περιοχής είναι το σύνολο των κατευθύνσεων, μέτρων παρεμβάσεων και διαδικασιών πολεοδομικού, κοινωνικού, οικονομικού, οικιστικού, και ειδικού αρχιτεκτονικού χαρακτήρα, που προκύπτουν από σχετική μελέτη και που αποσκοπούν κυρίως στη βελτίωση των όρων διαβίωσης των κατοίκων, τη βελτίωση του δομημένου περιβάλλοντος, την προστασία και ανάδειξη των πολιτιστικών, ιστορικών, μορφολογικών και αισθητικών στοιχείων και χαρακτηριστικών της περιοχής.» Βασικός σκοπός των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικών αναπλάσεων αποτελεί

- η βιώσιμη αστική ανάπτυξη με στόχο την βελτίωση του αστικού τοπίο σε θέματα που αφορούν το φυσικό και δομημένο περιβάλλον καθώς και τις αστικές λειτουργίες
- η κοινωνική ευημερία και συνοχή με θέματα που αφορούν την τοπική απασχόληση, την ισότητα και την κοινωνική ένταξη
- η διακυβέρνηση των αστικών περιοχών με στόχο την εξασφάλιση κοινωνικής συναίνεσης με τη συμμετοχή των τοπικών κοινωνικών και οικονομικών φορέων

Οι αστικές πολιτικές αναπτύσσονται με στόχο την επίτευξη της αστικής ανάπτυξης, μέσω του επιπέδου διαβίωσης των κατοίκων των πόλεων και την αύξηση της ελκυστικότητας της αστικής και περιαστικής περιοχής, ώστε να δημιουργηθούν νέες επενδύσεις και να εγκατασταθεί νέος πληθυσμός. Δύο είναι οι βασικές κατηγορίες μέτρων, μέσω των οποίων ασκείται η αστική πολιτική. Η πρώτη κατηγορία αφορά στην υλοποίηση μέτρων θεσμικού χαρακτήρα και πιο συγκεκριμένα την ψήφιση νόμων και διατάξεων, οι οποίοι ευνοούν τους στόχους της αστικής πολιτικής. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τη μελέτη και την εκτέλεση έργων υποδομής στο αστικό και περιαστικό περιβάλλον, που σκοπεύουν στη βελτίωση της ευημερίας των κατοίκων και της ελκυστικότητας της πόλης για την εισροή πληθυσμού κι επενδύσεων. Τα παραπάνω μέτρα υλοποιούνται από τους αρμόδιους τοπικούς,

περιφερειακούς ή εθνικούς φορείς. Μερικές από τις βασικές δράσεις που αναλαμβάνουν οι παραπάνω φορείς είναι, οι περιορισμοί των χρήσεων της αστικής γης, η εισροή των εύπορων και οι κοινωνικές μεταβολές, η δημιουργία ζωνών πρασίνου, οι εκπονήσεις, αναθεωρήσεις και επεκτάσεις σχεδίων πόλεων, οι νομιμοποιήσεις των αυθαίρετων δομηθέντων κτισμάτων, οι οικοδομικοί συνεταιρισμοί και οι αναπλάσεις στις αστικές περιοχές. Οι αναπλάσεις των αστικών κέντρων, έχουν αποκτήσει βαρύνουσα σημασία τα τελευταία χρόνια, καθώς σε πολλές χώρες δημιουργούνται προβλήματα «εγκαταλειμμένης» αστικής γης. Ένας από τους λόγους που συμβαίνει αυτό είναι τα προβλήματα υποβάθμισης χρήσεων γης καθώς και η ελλιπής προστασία και ανάδειξη των ιστορικών και πολιτιστικών στοιχείων μιας περιοχής. Ανάλογα με τα προβλήματα της περιοχής και την ένταση της πολεοδομικής επέμβασης, διακρίνονται δύο είδη αναπλάσεων στον αστικό χώρο

- οι ήπιες αναπλάσεις, οι οποίες αποτελούν επεμβάσεις ήπιου ή «συντηρητικού» χαρακτήρα. Πολιτιστικές γειτονιές και αστική ανάπτυξη, βελτίωση των οικοδομήσιμων και κοινόχρηστων χώρων, με αλλαγές στις χρήσεις γης και στην αισθητική ή τη λειτουργικότητα. Μπορούν να αφορούν στη βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών χαρακτηριστικών μιας περιοχής και είναι παρεμβάσεις σχετικά χαμηλού οικονομικού κόστους. Η αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση των οδών, των κοινόχρηστων χώρων, καθώς και των κτιρίων μιας περιοχής, η αύξηση του πράσινου και η βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος (με δενδροφυτεύσεις, αναβάθμιση υφιστάμενων πάρκων) καθώς και η θέσπιση μέτρων για την απομάκρυνση ρυπογόνων, οχλουσών και άλλων μη επιθυμητών δραστηριοτήτων.

- οι ριζικές αναπλάσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν μεγαλύτερες βελτιώσεις στην πολεοδομία της περιοχής και διαρθρωτικές αλλαγές στην οικιστική ανασυγκρότησή της. Πολιτιστικές γειτονιές και αστική ανάπτυξη, βελτίωση των οικοδομήσιμων και κοινόχρηστων χώρων, με αλλαγές στις χρήσεις γης και στην αισθητική ή τη λειτουργικότητα. Μπορούν να αφορούν στη βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών χαρακτηριστικών μιας περιοχής και είναι παρεμβάσεις σχετικά χαμηλού οικονομικού κόστους. Η αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση των οδών, των κοινόχρηστων χώρων, καθώς και των κτιρίων μιας περιοχής, η αύξηση του πράσινου και η βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος (με δενδροφυτεύσεις, αναβάθμιση υφιστάμενων πάρκων) καθώς και η θέσπιση μέτρων για την απομάκρυνση ρυπογόνων, οχλουσών και άλλων μη επιθυμητών δραστηριοτήτων. Οι ριζικές

αναπλάσεις περιλαμβάνουν μεγαλύτερες βελτιώσεις στην πολεοδομία της περιοχής και διαρθρωτικές αλλαγές στην οικιστική ανασυγκρότησή της. Ενδεχομένως, τέτοιου είδους αναπλάσεις να συνεπάγονται και αλλαγές στον πληθυσμό ή στις λειτουργίες της νέας, πλέον, περιοχής. Επομένως, αυτού του είδους οι αλλαγές αποτελούν δραστικότερη μορφή πολεοδομικής επέμβασης και αποσκοπούν στην αναδόμηση του μεγαλύτερου τμήματος της περιοχής όπου εφαρμόζονται.

2. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ AMMAN

2.1. AMMAN, ΙΟΡΔΑΝΙΑ - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η χώρα της Ιορδανίας βρίσκεται στην ανατολική όχθη του ομώνυμου ποταμού Ιορδάνη και αποτελεί αραβικό βασίλειο της Μέσης Ανατολής. Τα σύνορα της χώρας αποτελούνται από τη Σαουδική Αραβία στα νοτιοανατολικά, το Ιράκ στα βόρεια και ανατολικά, την Παλαιστίνη στα δυτικά και τέλος τη Συρία στα βόρεια. Επίσης γειτονεύει με το Ισραήλ κατά μήκος του Κόλπου, της Νεκράς Θάλασσας και της Άκαμπα. Οι μουσουλμάνοι αποτελούν την πλειοψηφία του πληθυσμού στη χώρα και η επίσημη γλώσσα του έθνους είναι η αραβική. Η τοποθεσία της χώρας αποτελεί στρατηγικό σημείο μεταξύ των ηπείρων της Αφρικής, της Ασίας και της Ευρώπης. Ο σημερινός πληθυσμός της Ιορδανίας σύμφωνα με την εκτίμηση του 2021 είναι 11,15 εκατομμύρια κάτοικοι. Τα εδάφη της χώρας σύμφωνα με αρχαιολογικές γνωματεύσεις κατοικούνται από την Παλαιολιθική εποχή, ενώ μεταγενέστερα ιδρύθηκαν τρία βασίλεια, ο Αμμών, ο Μωάβ και ο Εδώμ.

Χάρτης 1 Ιορδανία στο χάρτη

Πηγή: http://www.urartutravel.it/arc_hivio/jordan_symbols.html

Εικόνα 1 : Σημαία

Πηγή : <https://www.geografikoi.gr/simaia-iorदानias/>

Εικόνα 2: Εθνόσημο

Πηγή : <https://el.wikipedia.org/wiki>

Εικόνα 3 Αμπντουλάχ Β΄ της Ιορδανίας - Βασιλιάς Ιορδανίας

Πηγή : https://el.wikipedia.org/wiki/Αμπντάλα_Β΄_της_Ιορδανίας

Η πόλη του Αμμάν αποτελεί την πρωτεύουσα του Χασεμιτικού Βασιλείου της Ιορδανίας. Είναι η μεγαλύτερη πόλη της χώρας και η μοναδική με σύγχρονη αστική υποδομή. Ο πληθυσμός της πόλης είναι περίπου 2,1 εκατομμύρια σύμφωνα με την εκτίμηση του 2005, ενώ το κυβερνείο του Αμμάν είναι 4,008 εκατομμύρια. Η πόλη βρίσκεται σε λοφώδες περιοχή, καθώς αρχικά ήταν χτισμένη σε επτά λόφους, στην παρόχθια περιοχή του ποταμού Ουάντι Αμμάν. Κεντρικό σημείο της πόλης στο πέρασμα της ιστορίας αποτελεί το τριγωνικό οροπέδιο στο οποίο και βρίσκεται η Ακρόπολη της πόλης. Η ιστορία της πόλης, όπως και της χώρας έχει τις απαρχές της από την Παλαιολιθική περίοδο, δηλαδή περίπου 6.000 χρόνια π.Χ.

Το Αμμάν θεωρείται ως αστικός οικισμός από το έτος 1.200 π.Χ. από την εποχή που κατέκτησαν οι Αμμωνίτες (Οι Αμμανίτες ή Αμμωνίτες αποτελούσαν αρχαίοι Σημίτες νομάδες), το οροπέδιο στο κέντρο της πόλης, τη σημερινή Ακρόπολη. Σήμερα, η ακρόπολη τους "Al Qalaa" (σημερινό Jebel al-Qala) παραμένει ακόμα όρθια ως υπενθύμιση του αρχαίου παρελθόντος της. (M.B. Kadhim and Y. Rajjal, 1988)

Χάρτης 2: Κυβερνεία της Ιορδανίας

Πηγή : [https://el.wikipedia.org/wiki/Κυβερνεία της Ιορδανίας](https://el.wikipedia.org/wiki/Κυβερνεία_της_Ιορδανίας)

Εικόνα 4 : Σημεία του Αμμάν
Πηγή : <https://el.wikipedia.org/wiki/Αμμάν>

Εικόνα 5 : Yousef Shawarbeh-
Δήμαρχος Αμμάν

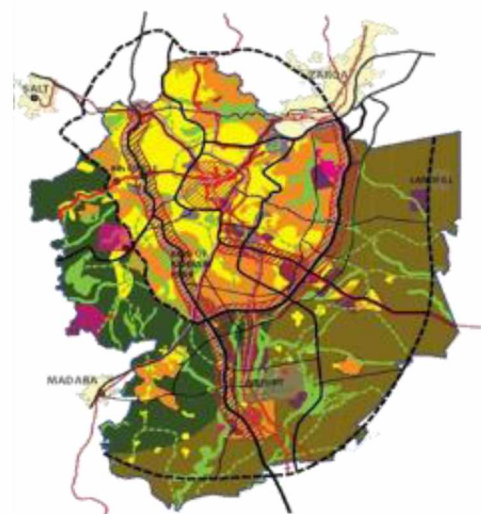
Πηγή : <https://el.wikipedia.org/wiki/Αμμάν>

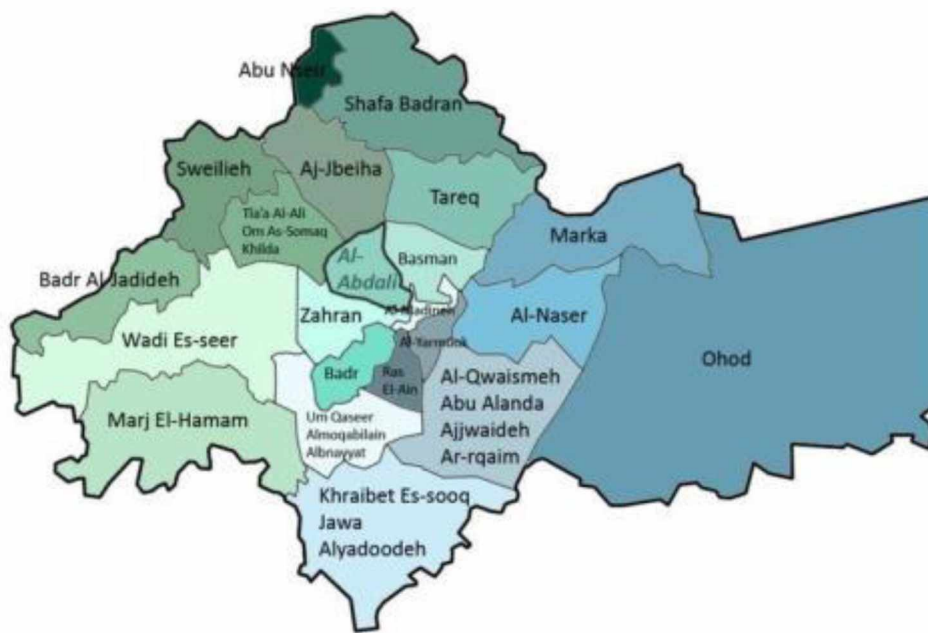
Χάρτης 3 : Ιορδανία

Χάρτης 4: Θέση του Αμμάν στην Ιορδανία

Χάρτης 5: Σύνορα Δήμου του Αμμάν

Χάρτης 6: Περιφέρειες της πόλης του Αμμάν

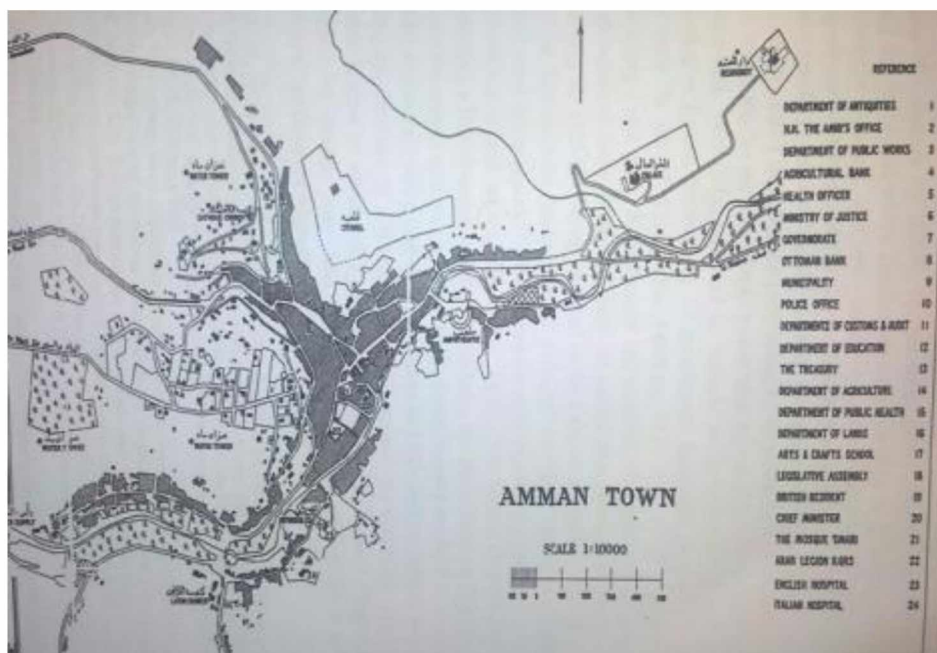
Πηγή: https://www.researchgate.net/figure/Amman-city-regions-and-districts_fig8_333551542

2.2.ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ο πολιτισμός που δημιούργησαν οι Αμμωνίτες χαρακτηριζόταν από ευμάρεια και δημιουργικότητα ενώ εξελισσόταν συνεχώς μέχρι τον 7ο αιώνα, όπου η πόλη αρχίζει πλήττεται από κατακτητικές επιδρομές. Πέρασε μια περίοδος όπου η πόλη κατακτήθηκε από τους Ασύριους τον 7ο αιώνα π.Χ., τους Βαβυλώνιους τον 6ο αιώνα π.Χ. τους Ναβαταίους και τους Πέρσες τον 5ο αιώνα. Από τον 4ο αιώνα και συγκεκριμένα από το 331 π.Χ. η πόλη πέρασε στην ελληνική περίοδο και μετονομάστηκε σε Φιλαδέλφεια από τον ομώνυμο Έλληνα Πτολεμαίο, τον Φιλάδελο της Αιγύπτου. Έπειτα από 300 χρόνια τα εδάφη της πόλης πέρασαν σε ρωμαϊκή κατοχή, σε μια περίοδο που η πόλη άκμασε και αναπτύχθηκε όπως συμπεραίνεται από τα μνημεία και τα οικοδομήματα της εποχής. Από το έτος 661 μ.Χ. οι μουσουλμάνοι κατέκτησαν την περιοχή, ενώ άλλαξαν το όνομά της στο σημερινό «Αμμάν». Η πόλη για τους επόμενους τρεις αιώνες αποτελούσε μουσουλμανικό στρατόπεδο, μέχρι το 1.300 μ.Χ. όπου καταστράφηκε από έναν ισχυρό σεισμό. Κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα ξεκίνησε η κοινωνική, πολιτιστική και χωρική ανάπτυξη και αναζωογόνηση της πόλης. (M.B. Kadhim and Y. Rajjal, 1988)

Κατά το έτος **1863**, όσο κυβερνούσαν Οθωμανοί Τούρκοι, ξεκίνησε η μαζική εισροή και εγκατάσταση Κιρκάσιων στην πόλη. Το 1902 μ.Χ. ο Σουλτάνος της χώρας δημιούργησε σιδηροδρομική γραμμή, τη "Higaz", η οποία θα ένωνε το Αμμάν με σημαντικές πόλεις-κέντρα των γειτονικών χωρών όπως τη Μεδίνα της Σαουδικής Αραβίας και τη Δαμασκό της Συρίας. Το Αμμάν αποτελούσε κομβικό σημείο, γεγονός που προκάλεσε την πληθυσμιακή και οικονομική ανάπτυξη της πόλης. Μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η Υπεριορδανία πέρασε στον έλεγχο της Βρετανίας μαζί με την Παλαιστίνη. Η Βρετανία ωστόσο το 1921 την απέκοψε από την δυτική Παλαιστίνη και ίδρυσε το προτεκτοράτο του εμιράτου της Υπεριορδανίας με βασιλιά τον Αμπντουλάχ Α΄ και το Αμμάν πρωτεύουσα του νεοϊδρυθέντος κράτους. Γεγονός αποτελεί πως ο βασιλιάς ανέλαβε τα καθήκοντα του μέσα στο τρένο, καθώς η πόλη δεν είχε τις ανάλογες υποδομές.

Κατά το διάστημα των ετών **1921** και **1947** η πόλη γνώρισε σημαντική ανάπτυξη και χωρική επέκταση σε περίπου 2,5 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Σημαντική αύξηση σημειώνεται και στον πληθυσμό της πόλης όπου αποτελείται σε μεγάλο ποσοστό από Σύριους μετανάστες, οι οποίοι αυξήθηκαν από 10.000 σε 40.000. Ένα σημαντικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός πως οι πληθυσμοί αυτοί συγκέντρωναν το 65% των εθνικών καταμετρήσεων εκείνα τα χρόνια.

Εικόνα 6 : Πολεοδομικό σχέδιο του Αμμάν 1931

Πηγή : Department of Lands and Survey, Transjordan, Amman, cited in Al Sawaryeh, 1996

Εικόνα 7 : Αμμάν δεκαετία 1930

Πηγή: Bakij, 2002

Εικόνα 8: Αμμάν 1944

Πηγή: Al-Asad, 2007

Εικόνα 9: Αμμάν αρχές δεκαετίας 1950

Πηγή: Al-Asad, 2007

Το διάστημα μεταξύ των ετών **1948** και **1973** η πόλη γνώρισε αναστάτωση και αναπάντεχες εξελίξεις στον γεωπολιτικό τομέα. Το έτος **1948** ιδρύθηκε το Ισραηλινό κράτος με άμεση αποτέλεσμα την αραβοϊσραηλινή σύρραξη, η οποία επέφερε καταστροφικές συνέπειες στο Αμμάν. Η πόλη γνώρισε ταχεία πληθυσμιακή αύξηση φτάνοντας περίπου τους 230.000 κατοίκους, γεγονός που απορρέει από τις μεγάλες μεταναστευτικές ροές από τις γειτονικές χώρες. Δημιουργήθηκαν πρόχειροι χώροι προσωρινής διαμονής για τους πρόσφυγες στην περιφέρεια της πόλης, οι οποίοι ωστόσο στερούνταν τις βασικές υποδομές. Το **1967** ήταν το έτος όπου συνέβη η δεύτερη μεγαλύτερη αραβοϊσραηλινή σύγκρουση με συνέπεια την αύξηση των προσφυγικών ρευμάτων με εκτόξευση του πληθυσμού της πόλης από 330.000 σε 500.000. Η ένταση που επικρατούσε στις γειτονικές χώρες και οι συνέπειες που επέφεραν έπληξαν και την πόλη του Αμμάν σε μεγάλο βαθμό όσον αφορά τον κοινωνικό και οικονομικό τομέα, ενώ παρατηρήθηκαν χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης

Η πόλη γνώρισε πάλι την ακμή κατά το διάστημα **1973** μέχρι **1983**. Αυτή η δεκαετία έχει θεωρηθεί ως περίοδος άνθησης για την οικονομία της Ιορδανίας, καθώς παρόλο που η χώρα δεν έχει πετρελαιοπαραγωγική δραστηριότητα, επωφελείται από τον μεγάλο αριθμό μεταναστών εργαζομένων που απασχολούνταν επαγγελματικά σε χώρες στη γειτονική περιοχή. Τα εσωτερικά ζητήματα του Λιβάνου το διάστημα το 1970, είχαν θετικό αντίκτυπο για το Αμμάν καθώς αποτελούσε ασφαλές έδαφος για την μεταφορά επιχειρήσεων και επενδύσεων.

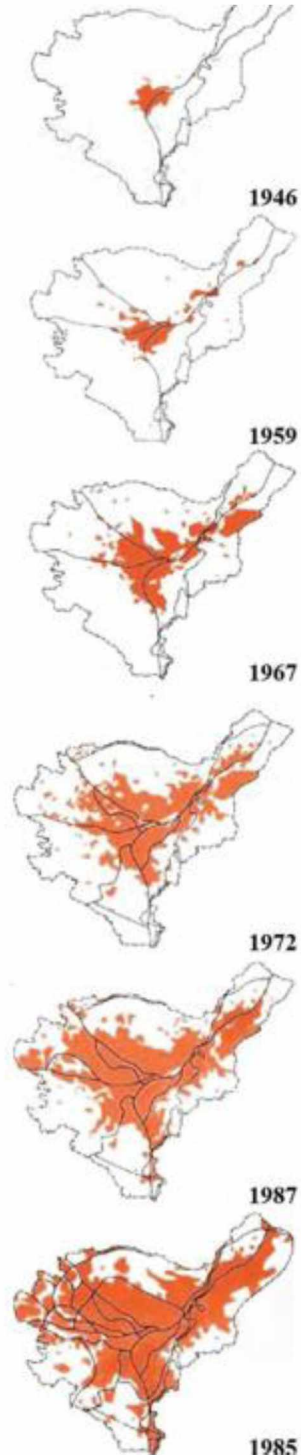
Εικόνα 10: Αμμάν 1948

Πηγή: Al-Asad, 2007

Εικόνα 11: Αμμάν, 1970

Πηγή: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Amman_downtown_1970.jpg

Χάρτης 7: Αστική Ανάπτυξη
Αμμάν 1946 - 1985

Το έτος **1979** ο πληθυσμός της πόλης είχε αυξηθεί στους 624.000 κατοίκους. Ο πόλεμος που μαίνονταν μεταξύ Ιράκ-Ιράν στις αρχές του 1980, είχε ως αποτέλεσμα την οικονομική ανάπτυξη της Ιορδανίας καθώς το λιμάνι της Άκαμπα είχε κομβική σημασία για την επιχειρηματική δραστηριότητα και την εξαγωγή πετρελαίου του Ιράκ. Οι τοπικές επιχειρήσεις της πόλης επωφελήθηκαν και γνώρισαν σημαντική ανάπτυξη την εποχή εκείνη. Η δεκαετία του **1973-1983** αποτέλεσε περίοδο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, ενώ το αστικό περιβάλλον επεκτάθηκε σε όλη την εύφορη περιοχή γύρω από την πόλη με άνισα κατανεμημένα τρόπο.

Η επέκταση της πόλης συνέβη με ταχύ ρυθμό και άνευ σχεδιασμού με αποτέλεσμα τα κτίρια να οικοδομήθηκαν σε τοποθεσίες με σαφή ανεπάρκεια υποδομών, ενώ το αστικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα χαμηλή πληθυσμιακή και κτιριακή πυκνότητα. Η δόμηση στις καλλιεργήσιμες περιοχές της πόλης, είχε άμεσο αντίκτυπο στην οικονομία και την εικόνα της πόλης. Παρόλα αυτά την περίοδο εκείνη σημειώνονται ιστορικά οι υψηλότεροι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης και κατά κεφαλήν εισοδήματος των πολιτών.

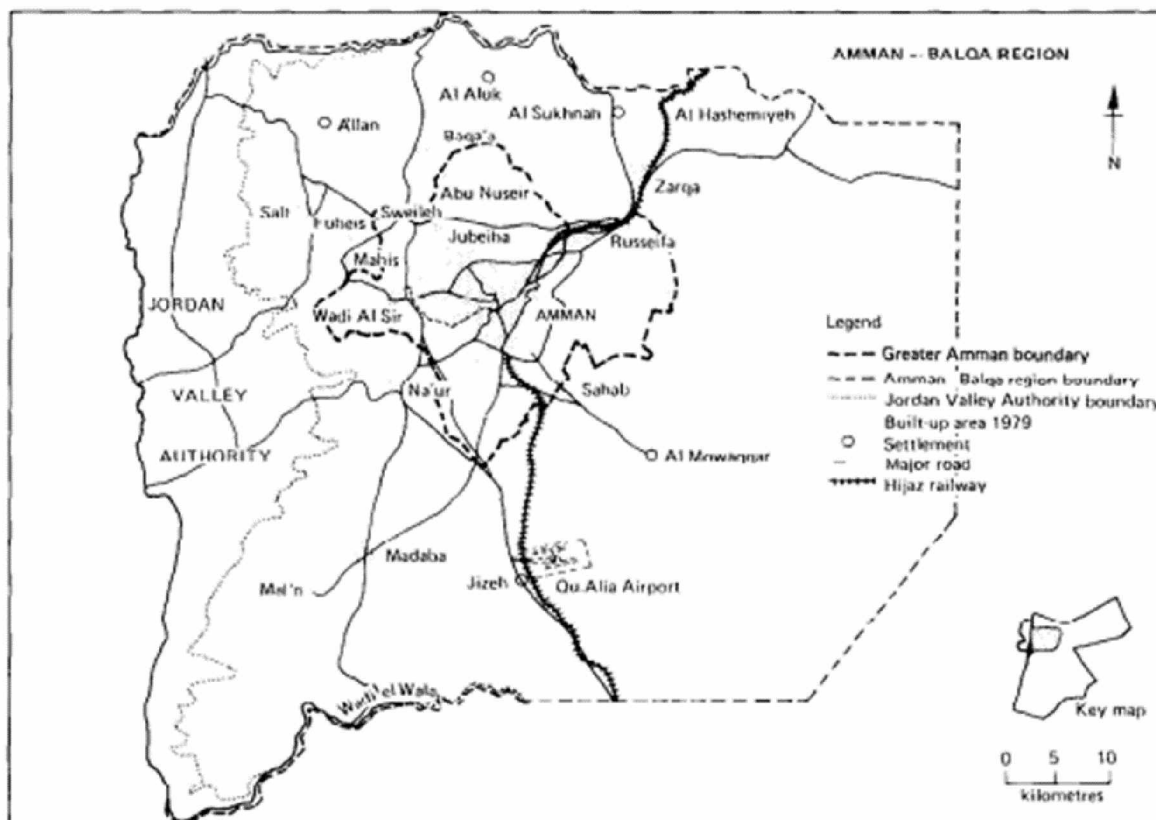

1973-1983

Εικόνα 12: Αμάν κατά τη δεκαετία 1973-1983

Πηγή: M.B. Kadhim and Y. Rajjal, 1988

Από το **1983** και έπειτα η πόλη χαρακτηρίζεται γενικότερα από παρακμή. Η κρίση που έπληξε τα πετρελαιοπαραγωγά κράτη από τα οποία επωφελούνταν η Ιορδανία είχε άμεσο αντίκτυπο στον οικονομικό και επενδυτικό τομέα της χώρας και ιδιαίτερα του Αμμάν. Η ταχεία αστική ανάπτυξη της προηγούμενης δεκαετίας, υποχώρησε αισθητά με αποτέλεσμα τη στασιμότητα του πληθυσμιακού αποθέματος.

Χάρτης 8: Amman-Balqa Region Development Plan.

Πηγή Dar Al Handasa (for, and in conjunction with, Amman Municipality), *Comprehensive Development Plan for Greater Amman 1987* 2005, pre-final draft, Amman, 1987.

Η πρώτη προσπάθεια αντιμετώπισης της ραγδαίας ανάπτυξης της πόλης Αμμάν έγινε 1938 όταν ο Βρετανός Δήμαρχος πρότεινε ένα νέο χωροταξικό σχέδιο για την πόλη. Το σχέδιο είχε στόχο να ελέγξει την ανάπτυξη του Αμμάν μέσω νόμων για τη χωροθέτηση γης και των μεταφορών εντός του ήδη δομημένου χώρου χωρίς να προλαμβάνει τα κοινωνικοοικονομικά ζητήματα. Μια παρόμοια προσπάθεια έγινε το 1956 χωρίς ωστόσο επιτυχία. Το 1968 ωστόσο εκπονήθηκε ένα νέο σχέδιο που στόχευε στον έλεγχο της ανάπτυξης του Αμμάν και στην αντιμετώπιση των συνεπειών της αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης που έλαβε χώρα το 1967. Το συγκεκριμένο σχέδιο περιείχε τρεις κύριες ενότητες: την διανομή χρήσεων γης του αστικού τοπίου και των περιχώρων, τις μεταφορές και την εμπορική πολιτική στο κέντρο της πόλης καθώς και ένα γενικευμένο σχέδιο μεταφορικού δικτύου στην πόλη (Magdy Tewfik, 1989)

Χάρτης 9: Amman, 1948-1 987.

Πηγή: Dar Al Handasa (for, and in conjunction with, Amman Municipality), *Comprehensive Development Plan for Greater Amman 198% 2005, pre-final draft, Amman, 1987.*

Μια νέα φιλόδοξη μελέτη για την ανάπτυξη της πόλης του Αμμάν πραγματοποιήθηκε το 1977 ως μέρος ενός ολοκληρωμένου «Σχεδίου Ανάπτυξης για την περιοχή Αμμάν-Μπάλκα». Το νέο σχέδιο περιλάμβανε ένα ευρύ φάσμα αποφάσεων σχετικά με την επίλυση των υφιστάμενων χωρικών κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων, ενώ ταυτόχρονα έθετε τα θεμέλια για τη νέα χωρική ανάπτυξη στον 21ο αιώνα. Κατά συνέπεια το πλάνο περιελάμβανε δύο φάσεις, μια βραχυπρόθεσμη εντός της επόμενης πενταετίας και μιας μακροπρόθεσμης εντός της επόμενης εικοσαετίας. Αποτελεί την πρώτη φορά στην ιστορία της πόλης όπου το σχέδιο εκτελέστηκε σε συνεργασία με το Εθνικό Κοινωνικοοικονομικό Αναπτυξιακό Σχέδιο (National Social-Economic Development Plan) της εποχής. Ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα του σχεδίου αποτελεί το ακόμη υφιστάμενο Τμήμα Αστικής Ανάπτυξης (Urban Development Department) το οποίο είναι υπεύθυνο για τις χαμηλές εισοδηματικά αστικές κατοικίες.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1980, μετά από ενδελεχή αξιολόγηση και συζήτηση των αποτελεσμάτων της προηγούμενης μελέτης, ο δήμαρχος της πόλης αποφάσισε να σταματήσει τις εργασίες και εξέδωσε μια νέα πιο δομημένη μελέτη, ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης για το Ευρύτερο Αμμάν 1985-2005.

(Comprehensive Development Plan for Greater Amman 1985-2005). Η συγκεκριμένη μελέτη ξεκίνησε το 1983.

Το 1986 το Αμμάν έγινε Μεγάλο Αμμάν (Greater Amman) και δημιουργήθηκε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης για να καθοδηγήσει την ανάπτυξη της πόλης. Το σχέδιο είναι η πιο λεπτομερής μελέτη στο είδος του και λαμβάνει υπόψη την αναπτυξιακή προοπτική και τις πρακτικές της περιοχής. (M.B. Kadhim and Y. Rajjal, 1988)

Κατά το διάστημα **1983-1996**, η ταχεία αστική ανάπτυξη αύξησε και πάλι σημαντικά τη χωρική έκταση του Αμμάν. Το 1996, η αστική επέκταση εκτιμήθηκε σε 150. 764 km² και ο πληθυσμός είχε φτάσει περίπου το 1,5 εκατομμύριο άτομα, αντιπροσωπεύοντας αύξηση 55% από το 1979 (Τμήμα Στατιστικής, 1980). Στο τέλος του Πρώτου Πολέμου του Κόλπου το 1990, περίπου 400. 000 άνθρωποι, με ιορδανική ή παλαιστινιακή καταγωγή, επέστρεψαν στην Ιορδανία από Κουβέιτ και Ιράκ και εγκαταστάθηκαν στο Αμμάν. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε αύξηση της ζήτησης για υπηρεσίες, στέγαση και θέσεις εργασίας. Οι πιέσεις αυτές και η οικονομική κρίση του 1989 οδήγησαν σε μια μείωση της αξίας του δηναρίου της Ιορδανίας. Από το 1990, η Ιορδανία αντιμετωπίζει μια σειρά προβλημάτων, όπως η ανεργία, η φτώχεια και το εξωτερικό χρέος. Για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων, η κυβέρνηση έχει εφαρμόσει μια σειρά οικονομικών μεταρρυθμίσεων σε μια προσπάθεια να βελτιώσει τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες του πληθυσμού.

Εικόνα 13: Ρωμαϊκό θέατρο

Πηγή : <https://www.alamy.com/stock-photo/amman-irordan.html?blackwhite=1&sortBy=relevant>

Το 1992 ιδρύθηκε από την κυβέρνηση η Εταιρεία Στέγασης και Αστικής Ανάπτυξης (HUDC), με σκοπό την ρύθμιση των άναρχων οικισμών που δημιουργούνταν από τις χαμηλές εισοδηματικά ομάδες του πληθυσμού. Η HUDC δημιούργησε περισσότερα από 170 έργα που εξυπηρετούσαν 400.000 κατοίκους, με την κατασκευή περίπου 42.000 μονάδων στέγασης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων έργων αποτελεί το έργο Abu Nuseir για χαμηλόμισθους κατοίκους στο Αμμάν, όπου παρέχεται κατοικία για πληθυσμό 70.000 ατόμων. Έχουν κατασκευαστεί 8.700 κατοικίες σε δεκαέξι οικιστικά σύνολα, όπου η κάθε κατοικία διαφέρει ως προς την μορφολογία και το μέγεθος, ενώ παρέχεται η δυνατότητα για επέκταση στο μέλλον στα διαμορφωμένα γύρω οικόπεδα.

Η HUDC παρείχε ειδική μεταχείριση και προνόμια για την υποδιαίρεση των μεγάλων εκτάσεων γης σε μικρότερα οικόπεδα. Σκοπός ήταν η διευκόλυνση της αγοράς από οικονομικά ασθενέστερους κατοίκους μέσω της παροχής ευνοϊκού δανείου από την κυβέρνηση. Παρόλα αυτά η τοποθεσία των οικοπέδων βρισκόταν σε περιοχές απομακρυσμένες από τις οικονομικές δραστηριότητες των επίδοξων αγοραστών, γεγονός που αυξάνει τα έξοδα μεταφοράς τους και συνεπώς τα καθιστά αποτρεπτικά για τους οικονομικά ασθενέστερους.

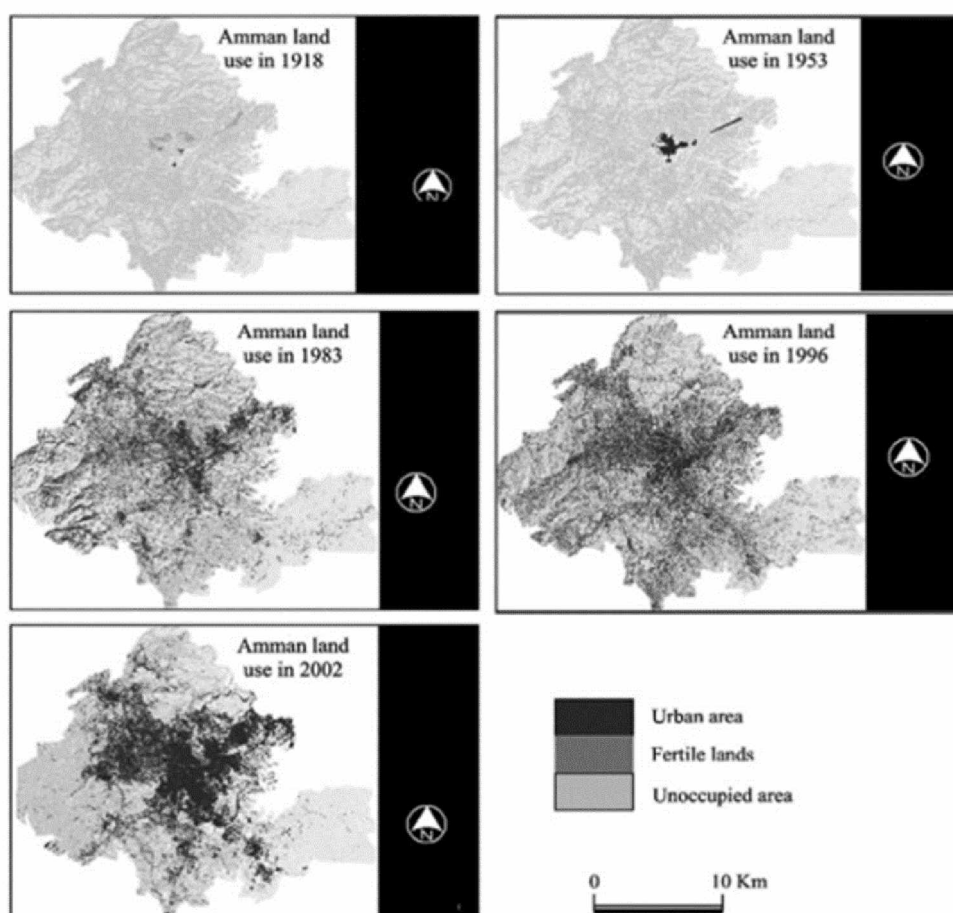

Εικόνα 14: Πανόραμα Αμμάν 1995

Πηγή: <https://alazaat.wordpress.com/2016/06/19/amman-panoramic-map-1995/>

Στις αρχές του 2006, ο Δήμος του Μείζονος Αμμάν [Greater Amman Municipality] (GAM) διαμόρφωσε ένα νέο ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης για την ευρύτερη περιοχή του Αμμάν, το οποίο είχε αγνοηθεί σε μεγάλο βαθμό το 1987.

Σημαντική απειλή για την πόλη αποτελούσε η αύξηση των ξένων επενδύσεων από τα πλούσια σε πετρέλαιο κράτη του Κόλπου, από το 2003 και έπειτα, η οποία οδήγησε στην εμφάνιση πολυώροφων κτιρίων στο αστικό περιβάλλον (HDMU). Ο Δήμος του Αμμάν (GAM) δεν διέθετε νόμους που να διέπουν τον πολεοδομικό σχεδιασμό, έτσι οι προγραμματιστές ήταν ελεύθεροι να κατασκευάσουν έργα οποιουδήποτε τύπου σε οποιαδήποτε τοποθεσία στην πόλη. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την απειλή των παραδοσιακών χαμηλών κτιρίων της πόλης στις αρχές του 20ου αιώνα, τα οποία τώρα αναμειγνύονταν με πολυώροφα κτίρια γραφείων και πολυτελή διαμερίσματα κατασκευασμένα με τρόπο εμπνευσμένο από το Ντουμπάι. Ο βασιλιάς και οι πολιτικοί ηγέτες είχαν έντονες ανησυχίες ως προς την απειλή της πολιτιστικής κληρονομιάς του Αμμάν ένα κύμα εκσυγχρονισμού. (Potter, 2009).

Χάρτης 10: Εξέλιξη της αστικής ανάπτυξης στο Αμμάν.

Πηγή: Al Rawashdeh & Saleh, 2006

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το έργο της Πύλης του Ιορδάνη (Jordan Gate), το οποίο ξεκίνησε να κατασκευάζεται το 2005. Η μελέτη προέβλεπε την κατασκευή δύο πύργων 42 ορόφων που θα φιλοξενούσε γραφεία επιχειρήσεων, συνεδριακό χώρο, ένα πεντάστερο ξενοδοχείο, εμπορικά καταστήματα και υπόγειο χώρο στάθμευσης. Εξωτερικά το κτίριο θα επενδυόταν με μπλε γυαλί στα πρότυπα των σύγχρονων ουρανοξυστών. Το έργο επρόκειτο να κατασκευαστεί από την Gulf Finance και αναμενόταν να κοστίσει 210 εκατομμύρια JD. Η GAM έγινε εταίρος στην ανάπτυξη και πούλησε το οικόπεδο στον εργολάβο. Η τοποθεσία του έργου βρισκόταν σε έναν από τους πολλούς λόφους της πόλης, γεγονός που την καθιστούσε ευδιάκριτο από όλες τις περιοχές της πόλης. (Hanware, 2005, Kheetan, 2009)

Το έργο από την αρχή αντιμετώπισε ένα εύρος προβλημάτων, καθώς σε διάστημα μιας τριετίας συνέβη μια ακολουθία ατυχημάτων που προκάλεσαν την κατακραυγή της κοινής γνώμης. Το έργο τελικά σταμάτησε λόγω της αρνητικής αντίδρασης του κοινού για τη βεβήλωση δημοτικού πάρκου για ιδιωτικά συμφέροντα. Το έργο Jordan Gate συμβόλιζε την αναλγησία και την αδιαφορία της κυβέρνησης προς την πολιτιστική κληρονομιά του Αμμάν.

Εικόνα 15: Jordan Gate.

Πηγή:
<https://www.flickr.com/photos/globetrekimages/21328049362>

Εικόνα 16: Jordan Gate.

Πηγή:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gate_Towers-

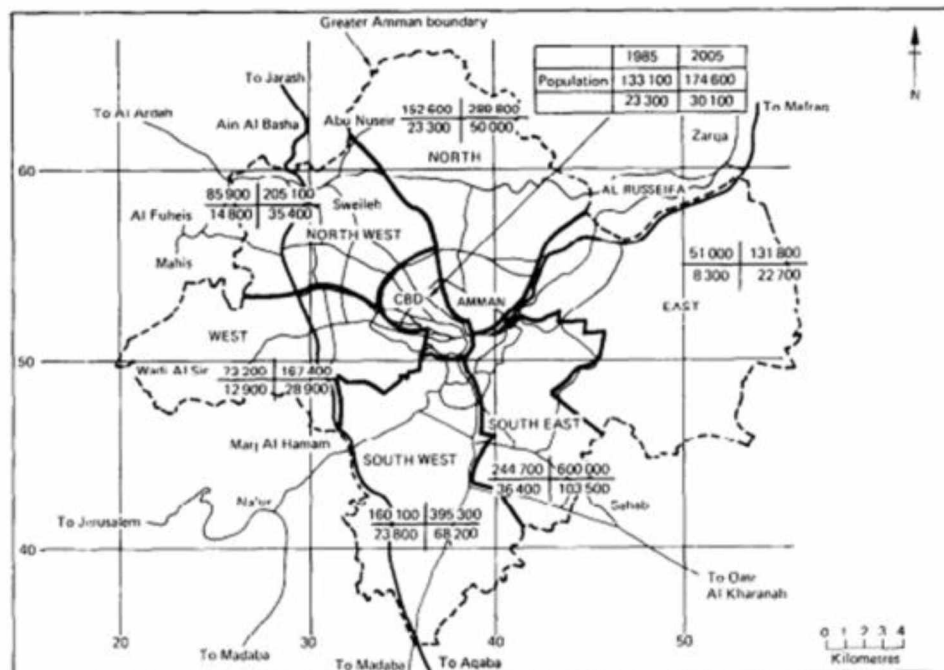

Εικόνα 17: Jordan Gate.

Πηγή:
<https://www.jordantimes.com/news/local/construction-jordan-gate-twin-towers-resume-after-years-suspension>

Με μια σειρά παρόμοιων έργων να προτείνονται, οι πολιτικοί ηγέτες αναγνώρισαν πως το Αμμάν επρόκειτο να υποστεί ραγδαίες και μη αναστρέψιμες αλλαγές, οι οποίες δεν θα να είναι υπό τον έλεγχό τους. Απαραίτητη κρίθηκε η βελτίωση των κανόνων χρήσης γης και των αναπτυξιακών νόμων, ώστε η πόλη να διατηρήσει την παραδοσιακή αστική της αισθητική. Ένα γενικό σχέδιο που θα οργανώνει την ανάπτυξη έτσι ώστε να προστατεύει την πολιτιστική κληρονομιά της πόλης, την επίτευξη βιωσιμότητας, τη διασφάλιση της κινητικότητας, και να επιτρέψει στη χώρα να επωφεληθεί από τις ξένες επενδύσεις.

Στις 3 Μαΐου 2006, ο βασιλιάς Αμπντουλάχ Β΄, απέστειλε επιστολή προς το δήμαρχο Omar Maani του Δήμου του Αμμάν (GAM) να "ξεκινήσει ένα σοβαρό και ολοκληρωμένο πλάνο πολεοδομικού σχεδιασμού στο Αμμάν". Συνέστησε στον δήμαρχο να καλέσει έμπειρους διεθνείς πολεοδόμους με σκοπό να δημιουργηθεί ένα πρότυπο παράδειγμα για την ανάπτυξη των υπόλοιπων πόλεων της χώρας. ("His Majesty King Abdullah's Letter...", 2006).

1985-2005

Χάρτης 11 Αμμάν, Προτεινόμενη Ανάπτυξη 1985-2005

Πηγή: Dar Al Handasa (for, and in conjunction with, Amman Municipality), Comprehensive Development Plan for Greater Amman 1985-2005, pre-final draft, Amman, 1987.

Ο δήμαρχος Maani απευθύνθηκε στην BearingPoint, μια διεθνή εταιρεία συμβούλων διαχείρισης που εργαζόταν τότε στην Ιορδανία, όπου του πρότειναν να συνεργαστεί με την planningAlliance, εταιρεία σχεδιασμού και προγραμματισμού από τον Καναδά. Προτάθηκε μια διετή διαδικασία σχεδιασμού που βασίστηκε σε πηγές χρηματοδότησης στο Δήμο του Αμμάν και το Υπουργείο Δημοτικών Υποθέσεων. Τον Φεβρουάριο του 2007, η GAM παρουσίασε δημοσίως την ενδιάμεση Στρατηγική Ανάπτυξης (Interim Growth Strategy (IGS), η οποία είχε ως στόχο τη ρύθμιση του ύψους και της θέσης των νέων κτιρίων στην πόλη.

- Η IGS όρισε τρεις περιοχές για έργα μικτής χρήσης, πολλών ορόφων: την περιοχή Central Parkway και τη Βόρεια και Νότια Πύλη. (Northern Gateway, Southern Gateway). Καθορίστηκαν όρια ύψους μαζί με νέα τέλη για βελτιώσεις υποδομών και στις γύρω περιοχές. Τα τέλη αυτά είναι γνωστά ως η πολιτική "Ρομπέν των Δασών" και τα κεφάλαια που προκύπτουν θα χρησιμοποιηθούν προς όφελος της πράσινης ανάπτυξης της πόλης και για την συντήρηση των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς.

Εικόνα 18: Αμμάν Πανόραμα

Πηγή: *More than a master plan: Amman 2025*

Θεσπίστηκαν νόμοι που διέπουν την αστική πυκνότητα στο κέντρο καθώς και στόχοι οι οποίοι αφορούσαν:

- Μείωση του κόστους υποδομών και οδοποιίας
- Διατήρηση της γεωργικής γης και των χώρων εξόρυξης και λατόμησης στην περιφέρεια
- Προστασία του ιστορικού κέντρου και των μνημείων της πόλης
- Βελτιστοποίηση της κινητικότητας στο κέντρο της πόλης

Τον Δεκέμβριο του 2007, το Παγκόσμιο Φόρουμ Ηγεσίας (World Leadership Forum) απένειμε το Παγκόσμιο Βραβείο Ηγεσίας στην Πολεοδομία (World Leadership Award) στην πόλη του Αμμάν. Το γενικό πολεοδομικό σχέδιο του Αμμάν εξελέγη πρώτο μεταξύ 400 συμμετεχόντων και αναγνωρίστηκε για τη συμβολή του στην ποιότητα ζωής των κατοίκων της πόλης λόγω των σχεδιαστικών καινοτομιών που εφαρμόστηκαν. Ακόμη και τη στιγμή που το βραβείο παραδόθηκε στον δήμαρχο της πόλης, οι σχεδιαστές συνέχιζαν να δουλεύουν και να διορθώνουν το σχέδιο. Όπως γίνονταν αντιληπτό τα σχέδια αποτελούσαν απλώς μια γραμμή καθοδήγησης, ο πραγματικός σχεδιασμός θα πραγματοποιούνταν στην πράξη μέσα από συνεχή παρατήρηση, αναθεώρηση και επανασχεδιασμό των εργασιών, καθώς και των λεπτομερειών που έπρεπε να επιλυθούν με συνεργασία και συμμετοχικό σχεδιασμό των φορέων λειτουργίας του κράτους, των ιδιοκτητών και των κατασκευαστών.

Το **Αμμάν 2025** αποτελούσε μια καινοτομία καθώς δεν πρόκειται για ένα παραδοσιακό τυπικό γενικό σχέδιο. Αποστασιοποιήθηκε από τον τρόπο με τον οποίο τα οι μελέτες έργων πραγματοποιούνταν παραδοσιακά. Αποτέλεσε μέρος της ανάπτυξης της ίδιας της χώρας της Ιορδανίας, καθώς προσέλκυσε ξένες επενδύσεις στο εσωτερικό της. Η Ιορδανία εξαρτάται οικονομικά σε ξένα εμβάσματα και επενδύσεις, για την εξασφάλιση σημαντικού μέρους του ακαθάριστου εγχώριου εισοδήματός, λόγω της ελάχιστης μεταποιητικής βιομηχανίας και τουριστικής ανάπτυξης που διαθέτει. Με εξαίρεση το λιμάνι της Άκαμπα στην Ερυθρά Θάλασσα, το Αμμάν αποτελεί το κύριο κέντρο οικονομικής δραστηριότητας της Ιορδανίας. Συνεπώς η εμφάνιση της πόλης είναι σημαντική για την προσέλκυση παγκόσμιων επενδυτών. Στην πραγματικότητα, το σχέδιο είχε επεκτατικές βλέψεις για το μέλλον, όπου το κεφάλαιο της Πολιτείας του Κόλπου θα συνέχιζε να εισρέει στην Ιορδανία

ενώ ο πληθυσμός της πόλης θα τριπλασιαζόταν σε μέγεθος. Ξεκίνησαν μια σειρά από έργα για τη δημιουργία μιας ταυτότητας για το Αμμάν που θα μπορούσε να είναι γίνεται αντιληπτό παγκοσμίως. (Hackworth, 2007).

Το Αμμάν 2025 διαφοροποιήθηκε από την κλασική διαδικασία σχεδιασμού σε πέντε βασικές κατευθύνσεις. Οι δύο πρώτες αφορούν την ίδια τη σχεδιαστική διαδικασία και τη σχέση, τη συνεργασία και τη συμμετοχή στην υλοποίηση, των εμπλεκόμενων μελών. Η τρίτη σχετίζεται με την αναδιοργάνωση της δημοτικής αυτοδιοίκησης. Η τέταρτη και η πέμπτη έχουν σχέση με την σοβαρότητα που αντιμετωπίστηκε το σχέδιο ως ένα μέσο εθνικής ανάπτυξης και ουσιαστικής αλλαγής της εικόνας της πόλης του Αμμάν. Τίποτα από τα ανωτέρω δεν αποτελούσε πυλώνα των παραδοσιακών σχεδίων που εκπονούνταν έως τότε.

Οι σχεδιαστές ανέλυσαν διεξοδικά και διαμόρφωσαν κανονισμούς, ενώ προέτρεπαν την δημιουργία έργων όπως τη λωρίδα ταχείας κυκλοφορίας των λεωφορείων, τα οποία θα αποτελούσαν βασικό κομμάτι της σχεδιαστικής διαδικασίας. Ταυτόχρονα επικοινωνούσαν σε τακτική βάση με τμήματα της GAM με σκοπό τη συνεργασία, τη συλλογή πληροφοριών, την οικονομική υποστήριξη και τον συντονισμό των ομάδων του έργου. Το σχέδιο δεν αντιμετωπίστηκε σαν έγγραφο με σκοπό την άκριτη υλοποίηση, αντιθέτως αποτελούσε έναν ζωντανό οργανισμό ο οποίος εξελισσόταν και διαμορφωνόταν καθ όλη τη διάρκεια του έργου μέσα από παρατηρήσεις και ζητήματα που προέκυπταν σύμφωνα πάντα με τις ανάγκες του αστικού ιστού. Ο κύριος στόχος αποτελούσε η οικονομική ανάπτυξη της πόλης μέσα από την προσέλκυση ξένων επενδύσεων και η αισθητική αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος.

Οι μελετητές έδωσαν ιδιαίτερη βαρύτητα στην εμπορική ανάπτυξη και στη διαμόρφωση και ρύθμιση του μεταφορικού δικτύου, με σκοπό την αποσυμφόρηση της κυκλοφορίας στο κέντρο της πόλης. Το θέμα της στέγασης ωστόσο, το οποίο αποτελεί πυλώνα κάθε αναπτυξιακού έργου, δυσκόλεψε σε μεγάλο βαθμό τους σχεδιαστές και την κυβέρνηση λόγω της μεγάλης εισροής των προσφύγων όπου συχνά χανόταν ο έλεγχος. Με στόχο την γεφύρωση του χάσματος μεταξύ σχεδιασμού και υλοποίησης, οι μελετητές εφάρμοσαν τη μέθοδο του σχεδιασμού μέσω PowerPoint, γινόταν εύκολη η επικοινωνία με τα ενδιαφερόμενα μέλη μέσα από την παραγωγή οπτικών παρουσιάσεων και ανάλυσης δεδομένων. Κατά αυτόν τον τρόπο όταν ολοκληρώθηκε ο σχεδιασμός, η τελευταία παρουσίαση PowerPoint, αποτέλεσε

τον βασικό πυλώνα για τη δημιουργία της τελικής τεχνικής έκθεσης του Αμμάν 2025. Με την μέθοδο του σχεδιασμού μέσω PowerPoint η σχεδιαστική ομάδα κατάφερε να προχωρήσει ταχύτερα στην ανάλυση και τη συμμετοχή του κόσμου στην τελική πρόταση, καθώς ο χρόνος που απαιτείται με την κλασική διαδικασία μειώθηκε και αφιερώθηκε στην αλληλεπίδραση με τα εμπλεκόμενα μέλη.

Το Αμμάν 2025 αν και υιοθέτησε αρκετές σύγχρονες καινοτομίες όσον αφορά το σχεδιασμό του, ταυτόχρονα διατήρησε πολλές από τις ιδιομορφίες των παραδοσιακών master plan. Επιδίωξε να ενσωματώσει τόσο το σχεδιασμό όσο και την ανάλυση. Σκοπός ήταν να καλύψει τη φυσική μορφή της πόλης καθώς και τη λειτουργικότητά της. Η ανάπτυξη και οι μεταφορές αποτέλεσαν κεντρικό πυλώνα λόγω της απεριόριστης ανάπτυξης της πόλης. Οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων αποφάσισαν ότι αυτό είναι μέρος του συνολικού στρατηγικού σχεδίου. Τόσο η ανάπτυξη της χώρας όσο και η νέα κυβερνητική δομή είχαν σκοπό να βοηθήσουν στην επίτευξη ενός κοινού στόχου. Οι σχεδιαστές νόμιζαν ότι το σχέδιό τους ήταν πολύ περιεκτικό, προγνωστικό και αποφασιστικό, αλλά δεν ήταν. Ο προγραμματισμός συμβάλλει στην αντιστάθμιση των αδυναμιών του στρατηγικού σχεδιασμού. Το γενικό σχέδιο θα περιλαμβάνει τον έλεγχο εξωτερικών παραγόντων, όπως πόσα χρήματα ξοδεύουμε σε εσωτερικές επενδύσεις. Η τεχνική ανάλυση είναι μια διαδικασία όπου οι ειδικοί αναλύουν δεδομένα για να βοηθήσουν στη βελτίωση της απόδοσης μιας εταιρείας. Αυτό γίνεται μέσω της δημόσιας συμμετοχής, όταν το κοινό έχει λόγο για τον τρόπο λειτουργίας της εταιρείας.

Σπάνια οι αναπτυξιακές αποφάσεις λαμβάνονται και προγραμματίζονται υπό την καθοδήγηση της κυβέρνησης. Οι επενδυτές και οι τεχνοκράτες απολάμβαναν πάντα μια προνομιακή θέση και η σημερινή πραγματικότητα εξακολουθεί να διαβρώνει τις ιδέες ή ακόμη και τις αρχές στις οποίες βασίζεται τα γενικά σχέδια. Αυτές οι συνθήκες οδηγούν σε στρατηγικό σχεδιασμό. Το Αμμάν 2025 είναι μια απάντηση στους περιορισμούς του γενικού σχεδιασμού και τις ευκαιρίες που φαίνεται να φέρνει ο στρατηγικός σχεδιασμός.

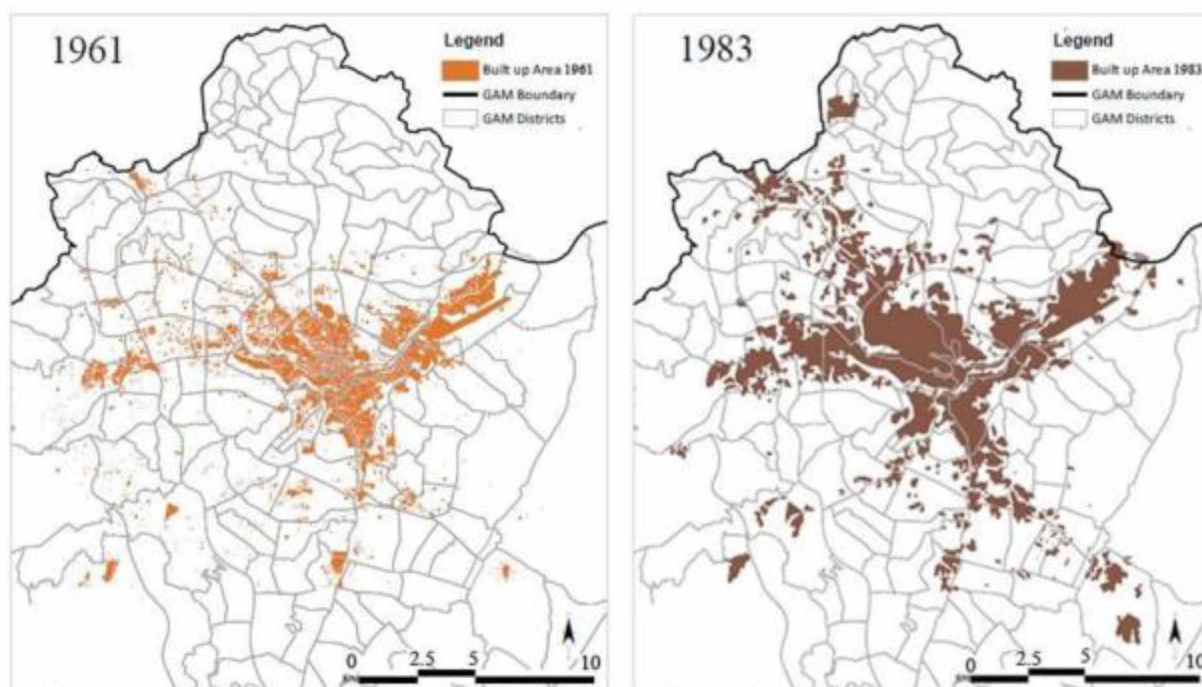
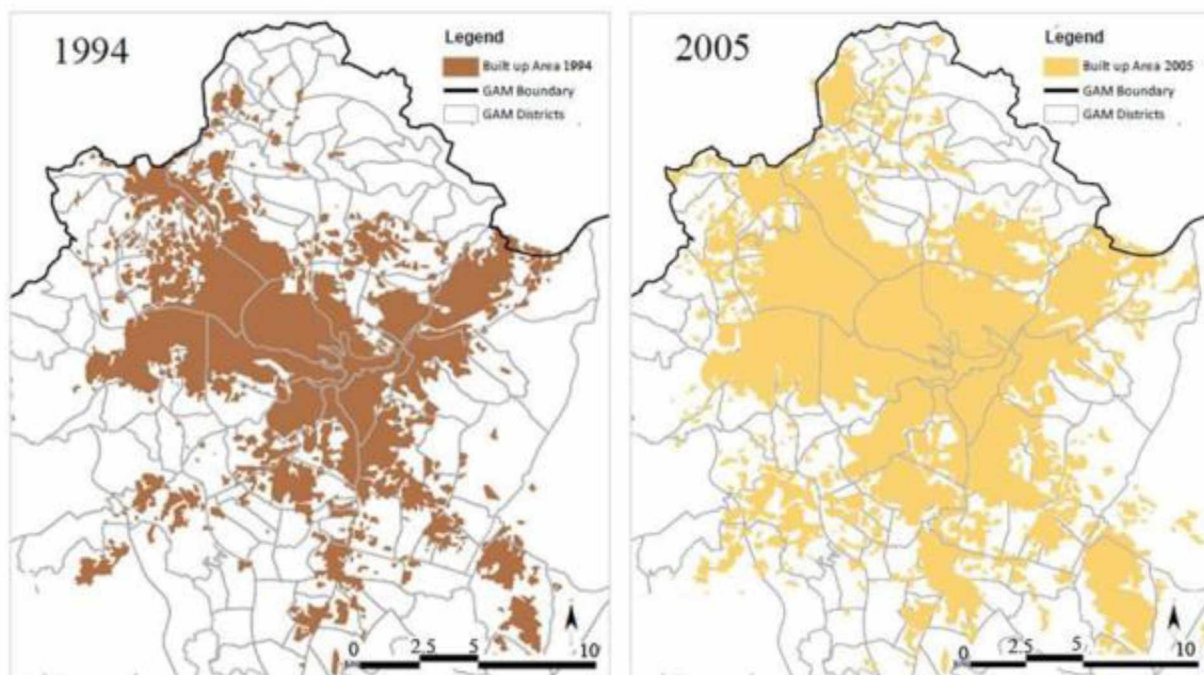
Ο Ευρύτερος Δήμος του Αμμάν σχεδίασε εκ νέου το λογότυπο της πόλης, το οποίο περιείχε μια σειρά από συμβολισμούς όπως

- Το αστικό περιβάλλον και οι χαρακτηριστικοί λόφοι της πόλης του Αμμάν.
- Την κοινωνική και πολιτισμική ποικιλομορφία και την πολύχρωμη κουλτούρα του Αμμάν
- Την κοινωνικοπολιτική σταθερότητα, στοιχείο πολύ σημαντικό για την προσέλκυση ξένων επενδυτών.

Εικόνα 19: Logo for the Greater Amman Municipality

Πηγή: More than a master plan: Amman 2025

Χάρτης 12: Η ανάπτυξη του Αμμάν (1961- 2005)

Πηγή: Abu Thiab, 2012

3. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Οι κατασκευαστικές πρακτικές των διαφόρων πολιτισμών που έχουν περάσει από τους δρόμους του Αμμάν έχουν επηρεάσει την αρχιτεκτονική της πόλης. Δείγματα του πολιτισμού τους είναι διακριτά στο δημόσιο χώρο μέσα από τις πλατείες, κάστρα, ναούς και τζαμιά. Με την πάροδο του χρόνου, η ανάμειξη ανθρώπων και πολιτισμού οδήγησε σε σημαντικές αλλαγές στην εμφάνιση της πόλης του Αμμάν. Η επιρροή αυτή φαίνεται πιο ξεκάθαρα στα κτίρια του 19ου και του 20ου αιώνα, με τα περισσότερα χαρακτηριστικά στοιχεία να παραπέμπουν στον αγγλικό και οθωμανικό πολιτισμό. Οι νεότερες κατασκευές ενσωματώνουν στοιχεία από περιοχές της ανατολικής Μεσογείου καθώς η συνήθης πρακτική των κτιρίων τότε αποτελούσε ένα ορθογώνιο σχέδιο με περιορισμένο χώρο και ελάχιστα διακοσμητικά στοιχεία. Τα περισσότερα κτίρια στη χώρα δημιουργήθηκαν από ντόπιους τεχνίτες ή αρχιτέκτονες γειτονικών αραβικών χωρών καθώς το διάστημα εκείνο η χώρα είχε σημαντική έλλειψη σε τεχνικό δυναμικό. Κάποια από τα πιο χαρακτηριστικά κτίρια εκείνης της περιόδου είναι το παλάτι Ραγκαντάν το οποίο κατασκευάστηκε το (1927), ο σιδηροδρομικός σταθμός του Χιτζάζ στο Αμμάν με έτος κατασκευής το 1902 και το Μεγάλο Μαστζίδ αλ-Χουσεϊνί που ανεγέρθηκε το 1923.

Οι σύγχρονες αρχιτεκτονικές τάσεις εμφανίστηκαν μετά την ανεξαρτητοποίηση της Ιορδανίας. Η εμφάνιση του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα συνδέθηκε με την επιρροή των διεθνών αρχιτεκτόνων και των σύγχρονων σχεδίων τους. Το επάγγελμα του αρχιτέκτονα μετατράπηκε από μια ερασιτεχνία σε έναν επαγγελματικά εδραιωμένο τομέα. Οι νέες δημοφιλείς τάσεις της αρχιτεκτονικής απαιτούσαν πολυμορφία όσον αφορά τον τύπο και λειτουργικότητα όσον αφορά τη χρήση. Στον σχεδιασμό επίσης εισήχθησαν νέα κατασκευαστικά και διακοσμητικά υλικά και τεχνοτροπίες όπως η χρήση του σκυροδέματος, του γυαλιού και μεταλλικών στοιχείων. Η πέτρα κατείχε σημαντικό ρόλο σαν διακοσμητικό υλικό στα σύγχρονα κτίρια της περιόδου εκείνης. Πολλές από αυτές τις τάσεις αντανάκλουν αλλαγές στην κοινωνία και την οικονομία της χώρας.

Εικόνα 20: Αμμάν 1948

Πηγή: Al-Asad, 2007

Το διάστημα της δεκαετίας του 1970 ήταν μια εποχή μεγάλων αλλαγών στην αρχιτεκτονική της Ιορδανίας, καθώς η χώρα στράφηκε προς τη Δύση και εμφανίστηκαν νέοι ταλαντούχοι αρχιτέκτονες και μηχανικοί οι οποίοι επηρεάστηκαν από τις διεθνείς τεχνοτροπίες. Ως αποτέλεσμα οι αρχές της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και οι λαϊκοί αρχιτεκτονικοί ρυθμοί θεωρήθηκαν ξεπερασμένοι. Το γεγονός αυτό αποτελούσε αποτέλεσμα της πολιτικής κατάστασης που λάμβανε χώρα εκείνη την εποχή γνωστή ως "οικονομική έκρηξη" στις χώρες του Κόλπου και της στροφής στον δυτικό κόσμο.

Μια νέα γενιά κτιρίων σύγχρονης αρχιτεκτονικής εμφανίστηκαν στον αστικό ιστό, ενώ παράλληλα στόχος ήταν η εξεύρεση ενός κοινού αρχιτεκτονικού ρυθμού για τη χώρα. Σκοπός ήταν η χώρα να αποκτήσει χαρακτηριστική ταυτότητα η οποία θα αντανάκλα την πολιτιστική υπόσταση των λαών που την κατέκτησαν ιστορικά, με βασικότερο τον αραβοϊσλαμικό. (Rjoub 2016)

Εικόνα 21: Geometric blocks (κτίρια κατοικιών)

Πηγή: (Potter et. al, 2009).

Τον περασμένο αιώνα, η ιορδανική αρχιτεκτονική γνώρισε μια σειρά από σημαντικές εξελίξεις λόγω του αυξανόμενου αριθμού νέων αρχιτεκτόνων που αποφοιτούν από πανεπιστήμια της Ιορδανίας. Αυτές οι εξελίξεις οδήγησαν στη χρήση νέων οικοδομικών υλικών και τεχνικών κατασκευής, με αποτέλεσμα τα κτίρια να χαρακτηρίζονται ως σύγχρονα. Αυτά τα κτίρια διακρίνονταν για τα μοναδικά σχήματα και τα σχέδιά τους, αλλά συνδέονταν μεταξύ τους με διάφορους τρόπους. Αυτό αποτέλεσε και κύριο λόγο πυροδότησης διαλόγου όσον αφορά το εκπαιδευτικό, επαγγελματικό και πολιτιστικό επίπεδο της Ιορδανίας καθώς και για νέες έννοιες οι οποίες επηρεάζουν το επάγγελμα του αρχιτέκτονα, όπως η ταυτότητα, η κληρονομιά, η ιδιωτικότητα, η καινοτομία και η αυθεντικότητα. Το γεγονός αυτό κατέληξε στη διαμόρφωση δύο σημαντικών ρευμάτων της σύγχρονης αρχιτεκτονικής της Ιορδανίας ως εξής:

3.1. ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ & ΔΥΤΙΚΟ AMMAN

Ως αποτέλεσμα δημιουργήθηκαν δύο νέα ρεύματα αρχιτεκτονικής στη χώρα:

1. Το πρώτο ρεύμα αποτελούσε μια στροφή προς την πρόοδο και τις σύγχρονες νέες τεχνικές σχεδιασμού. Οι ακόλουθοι αυτής της τάσης προσπάθησαν να απομακρυνθούν από το πολιτιστικό και κοινωνικό υπόβαθρο της χώρας, παρουσιάζοντας νέες ιδέες και καινοτομίες στρεφόμενοι στις αρχιτεκτονικές τάσεις της δύσης και προασπίζοντας τη δική τους αντίληψη περί πολιτισμού και προσωπικών πεποιθήσεων.
2. Το δεύτερο ρεύμα πρόσταζε στροφή προς τους παραδοσιακούς ρυθμούς αρχιτεκτονικής, που αντανακλούν τον πολιτισμό της χώρας. Σκοπός ήταν η ανάδειξη της τοπικής αρχιτεκτονικής και ο σχεδιασμός και η ανακαίνιση με βάση την κληρονομιά των αρχιτεκτονικών χαρακτηριστικών της Ιορδανίας. Οι Aiman Zoaiter, Nimr Bitar, Majid Tabba', Ammar Khammash αποτέλεσαν αρχιτέκτονες που τάχθηκαν υπέρ αυτής της τάσης και δημιούργησαν έργα στα οποία ενσωμάτωσαν αυτές τις ιδέες.

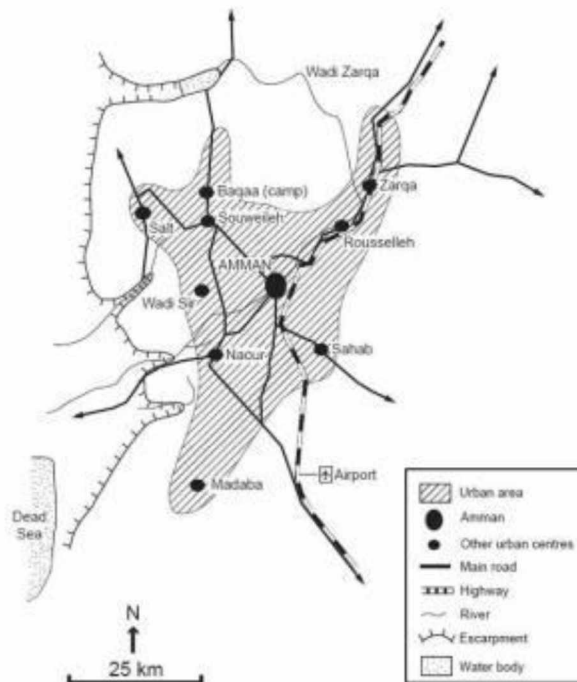

Εικόνα 22: Ανατολικό και Δυτικό Αμμάν

Πηγή: Vlada Melnik, 2019

Η αρχιτεκτονική της Ιορδανίας είναι ένα μείγμα στοιχείων διαφορετικών πολιτισμών και κοινωνιών, καθώς και πολιτικών διακυβέρνησης και οικονομικών αλλαγών. Οι σύγχρονοι αρχιτέκτονες και πολεοδόμοι έχουν διαφορετικές αντιλήψεις γεγονός που προσδίδει ποικιλομορφία στην αρχιτεκτονική της χώρας.

Στο ανατολικό τμήμα της πόλης βρίσκεται το ιστορικό κέντρο της πόλης με πλήθος αρχαίων μνημείων, όπως και παραδοσιακές αγορές με εμφανή ανατολίτικα στοιχεία. Στον αντίποδα το δυτικό τμήμα της πόλης αποτελεί το σύγχρονο κέντρο της πόλης με πολυώροφα ψηλά κτίρια επιχειρήσεων και μεγάλα εμπορικά καταστήματα.

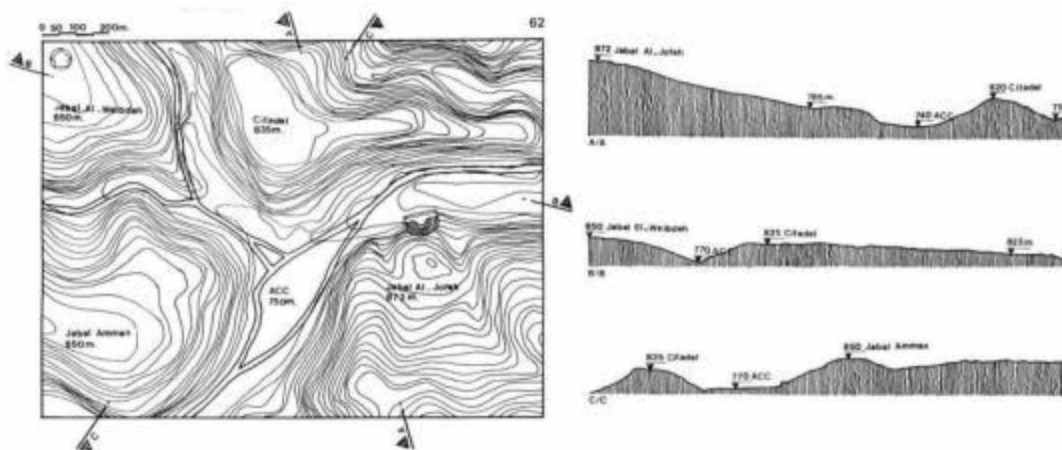

Χάρτης 13: Τοποθεσία Αμμάν

Πηγή: Vlada Melnik, 2019

Η πόλη του Αμμάν είναι γνωστή με την ονομασία «Λευκή Πόλη», καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό των κτιρίων της έχουν επένδυση από λευκό ασβεστόλιθο. Τα κτίρια αποτελούνται από αρκετούς ορόφους, συνήθως τέσσερις με έξι, ενώ σε συγκεκριμένες περιοχές αποτελούνται από δύο ορόφους, ο καθένας ανεξάρτητος. (η περιοχή του Abdoun, Swefieh κτλ). Στην βορειοδυτική πλευρά της πόλης βρίσκονται τα προάστια με κατοικίες κατά μήκος του ποταμού al-Zarqa. Την ώρα του ηλιοβασιλέματος διακρίνονται τα χαρακτηριστικά περιγράμματα των κτιρίων της πόλης, με τα πολυώροφα κτίρια να δεσπόζουν επιβλητικά στο υπόβαθρο των χαμηλών κατοικιών. Το ιστορικό και το σύγχρονο Αμμάν έχουν σημαντικές διαφορές όχι μόνο ως προς την εμφάνιση και το ύφος αλλά στον τρόπο κατασκευής. Ωστόσο ο ανατολίτικος τρόπος ζωής έχει επηρεαστεί σε σημαντικό βαθμό από τις δυτικές συνήθειες, η πόλη των επτά λόφων του παρελθόντος τώρα πλέον εκτείνεται σε δεκατέσσερις, καταλαμβάνοντας μια έκταση 1682 χιλιομέτρων με μεγάλο αριθμό των κτιρίων να αποτελούνται από πολυώροφους ουρανοξύστες. (Vlada Melnik, 2019)

Κατά το διάστημα των δεκαετιών του 1920 και του 1930, το Αμμάν αναπτύχθηκε γρήγορα και κατασκευάστηκαν νέα κτίρια χρησιμοποιώντας την εμπειρία των μεταναστών. Ένα από τα πιο σημαντικά γεγονότα κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου ήταν η ανάπτυξη του εμπορίου, που επέτρεψε να κατασκευαστούν νέα κτίρια από πέτρα. Πριν από αυτό, η πέτρα είχε χρησιμοποιηθεί για να χτιστούν κτίρια όπως εκκλησίες στο Al-Salt, τη Δαμασκό και τη Nablus. Ως αποτέλεσμα, το αρχιτεκτονικό στυλ του Αμμάν άρχισε να αναδύεται κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Οι επιτυχημένοι έμποροι ξεκίνησαν να κατασκευάζουν νέες κατοικίες στο κέντρο της πόλης στα πρότυπα εκείνων στη Συρία, στο Λίβανο και στην Παλαιστίνη. Δημιουργούσαν μονοκατοικίες, ένα αυτόνομο κτίριο με κήπο, ψηλό φράχτη και κύρια είσοδο. Το σχέδιο των κατοικιών ήταν απλό, όπως απλή ήταν και η εσωτερική διακόσμηση και τα έπιπλα. Τα κτίρια είχαν χαμηλό ύψος, ενώ λόγω της ανομοιομορφίας της τοπογραφίας του εδάφους ενώνονταν μεταξύ τους με απότομες σκάλες. Η τοπογραφία της πόλης έκανε τα κτίρια να φαίνονται σαν να βρίσκονται σε ανάγλυφες βαθμίδες πάνω στους λόφους δημιουργώντας ένα ιδιόμορφο αστικό τοπίο. Η κύρια χρήση των κτιρίων ήταν η κατοικία, ωστόσο σε αρκετές περιπτώσεις φιλοξένησαν διοικητικές υπηρεσίες, σχολεία ή εμπορικές δραστηριότητες. Στη σημερινή εποχή διατηρούνται ακόμη στο κέντρο της πόλης, ενώ αποτελούν χαρακτηριστικό σημείο της.

Χάρτης 14: Τοπογραφία του Αμμάν και των γύρω λόφων

Πηγή: (Rajjal, 1989)

Εικόνα 23: Σκάλες Αμμάν

Πηγή: *Viada Melnik*, 2019

Εικόνα 24: Κιρκασιακά σπίτια στην πλαγιά του Τζαμπάλ αλ-Κάλα

Πηγή: (Bakig, 1983)

Τις δεκαετίες του 1930 και του 1940, ένας νέος κύκλος ανάπτυξης έλαβε χώρα στο Αμμάν, ο οποίος είναι συνυφασμένος με το όνομα του πρώτου αρχιτέκτονα του δήμου, Fawaz Al Mhanna ο οποίος ίδρυσε το πρώτο αρχιτεκτονικό γραφείο στην πόλη το έτος 1937. Δική του δημιουργία αποτελεί το παλιό δημαρχείο το οποίο βρίσκεται κοντά στο ρωμαϊκό αμφιθέατρο

Κατά το διάστημα μεταξύ 1938-1948 ο Fawaz Al Mhanna μετακόμισε στο βασίλειο του Ιράκ όπου σχεδίασε πλήθος δημοσίων κτιρίων. Το 1948 επέστρεψε από το Ιράκ μόνιμα στο Αμμάν όπου και έγινε ο βασικός αρχιτέκτονας της πόλης ενώ το έτος 1950 έγινε ο κύριος αρχιτέκτονας των βασιλικών ανακτόρων ο οποίος ήταν υπεύθυνος για την πολεοδομία της πόλης. Τα περισσότερα κτίρια εκείνης της περιόδου αποτελούν δημιουργίες του καθώς έργα του απαντώνται στις περιοχές Jabal Al-Kala'a, Jabal Al-Weibdeh, Τζαμπάλ Αμάν, Τζαμπάλ Αλ Τζόφα, Ναντίφ και Μουχάτα. Κατά το διάστημα που δραστηριοποιήθηκε στην πόλη, το Αμμάν αναβαθμίστηκε από την πρότερη εικόνα χωριού σε πόλη και κυριότερα στην πρωτεύουσα του Χασεμιτικού Βασιλείου της Ιορδανίας.

Εικόνα 25: Λευκό Παλάτι ένας από τους σχεδιαστές του ήταν ο Σερίφ Φαουάζ Μάνα το 1942

Πηγή: (Shawash, 2003).

Στα χρόνια που ακολούθησαν την αραβο-ισραηλινή σύγκρουση στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και στις αρχές της δεκαετίας του 1970, η πόλη του Αμμάν γνώρισε μια περίοδο ταχείας ανάπτυξης καθώς εμφανίστηκαν νέες γειτονιές και επιχειρήσεις. Η βιομηχανία συνέχισε να αναπτύσσεται και νέες περιοχές αναπτύχθηκαν για να εξυπηρετήσουν την μεγάλη εισροή ανθρώπων. Τα πρώτα εμπορικά κέντρα, στάδια και πολιτιστικά κέντρα δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. (Vlada Melnik, 2019)

Εικόνα 26: Αμμάν

Πηγή: Vlada Melnik, 2019

Κατά τη δεκαετία του 2000 έως και το 2016 τόσο ο πληθυσμός όσο και η οικονομική δραστηριότητα του κέντρου της πόλης αυξήθηκαν, γεγονός που προκάλεσε πολύ γρήγορη άνοδο των τιμών και οδήγησε σε υψηλά επίπεδα κόστους ζωής. Επιπλέον στην αστική περιοχή δημιουργήθηκε ένα επιχειρηματικό κέντρο υψηλών προδιαγραφών το οποίο οδήγησε σε αυξημένη κυκλοφοριακή συμφόρηση, παρά το γεγονός ότι υπάρχει ισχυρό συγκοινωνιακό δίκτυο στην περιοχή. Υλοποιήθηκαν νέα έργα όπως κόμβοι και γέφυρες, (γέφυρα Abdoun), με σκοπό την αντιμετώπιση των κυκλοφοριακών προβλημάτων. Επίσης, χτίστηκαν νέα πανεπιστήμια και σχολεία, γεγονός που οδήγησε σε εκ νέου αύξηση του πληθυσμού στην περιοχή.

Εικόνα 27: Κέντρο της πόλης του Αμμάν

Πηγή: Vlada Melnik, 2019

Το ανατολικό Αμμάν είναι αναπτυγμένο γύρω από παλαιστινιακούς προσφυγικούς καταυλισμούς, γεγονός που οδήγησε στην κατοίκηση κυρίως από Παλαιστίνιους-Ιορδανούς και Παλαιστίνιους πρόσφυγες. Κατά συνέπεια μια προκατειλημμένη αντίληψη θεωρεί ότι σκόπιμα αγνοήθηκε από τον πολεοδομικό σχεδιασμό και εκσυγχρονισμό της πόλης. Ωστόσο στην πραγματικότητα η διαίρεση μεταξύ του ανατολικού και δυτικού Αμμάν έχει τις απαρχές της πριν από την εισροή των προσφύγων από την Παλαιστίνη το 1948, όταν γαιοκτήμονες ενθάρρυναν αγροτικούς μετανάστες από τη νότια Υπεριορδανία να εγκατασταθούν στις περιοχές αυτές και να εργασθούν γι αυτούς.

Επικρατεί η κοινή πεποίθηση πως ο δημοτικός σχεδιασμός εστιάζει στην ανάπτυξη του Δυτικού Αμμάν, αδιαφορώντας για το Ανατολικό Αμμάν. Παρόλα αυτά όπως φαίνεται από την ιστορία, ο πολεοδομικός σχεδιασμός της πόλης στο πέρασμα του εικοστού αιώνα επεδίωξε να γεφυρώσει τις διάφορες ανισότητες μεταξύ ανατολικής και δυτικής πλευράς. Αυτό γίνεται αντιληπτό μέσα από τα τέσσερα πολεοδομικά σχέδια κατά τα έτη 1955, 1968, 1978 και 1988, τα οποία είχαν ως στόχο την γενικότερη ανάπτυξη της πόλης. (Munif, 1996).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της εφαρμογής των τεσσάρων αυτών σχεδίων, γίνεται άμεσα αντιληπτή η αποτελεσματικότητά τους. Σημαντικό γεγονός αποτέλεσε πως το Τμήμα Αστικής Ανάπτυξης του GAM (UDD), εστίασε την προσοχή του κατά τη διάρκεια των ετών 1980 και 1990 στην αναβάθμιση των περιθωριοποιημένων ανατολικών περιοχών μέσα από την παροχή υποδομών, της ανακαίνισης των κτιρίων και του δικαιώματος στην ιδιοκτησία. Ωστόσο η ανάδειξη νεοφιλελεύθερων πολιτικών στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 και τα πολιτικά γεγονότα που ακολούθησαν είχαν ως αποτέλεσμα την απομάκρυνση από το στόχο για ένα ενωμένο Αμμάν ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις κατέληξε στην μη προγραμματισμένη και άναρχη δόμηση της πόλης.

Τελικά, το Amman Plan (AP) καθώς άλλα αναπτυξιακά έργα έλαβαν χώρα από το 2008 και έπειτα, με την θέσπιση κανονισμών για οικιστικές ζώνες στο Αμμάν, «οι οποίες λειτουργούν ως κίνητρο για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, την προσέλκυση επιχειρήσεων και βιομηχανίας και τη διευκόλυνση της οικοδόμησης μιας πόλης παγκόσμιας κλάσης» (Greater Amman Municipality, 2008). Καθώς ο σχεδιασμός της πόλης ήταν προσανατολισμένος στην αναβάθμιση του Αμμάν σε μια πόλη διεθνούς κλάσης, αυτό σήμαινε την παράβλεψη πτυχών της πόλης που θεωρητικά ήταν ασυμβίβαστες με την νέα παγκόσμια ταυτότητα της πόλης, όπως η χωροθέτηση νέων οικιστικών συνόλων χαμηλού εισοδήματος. (Greater Amman Municipality, 2008: 177)

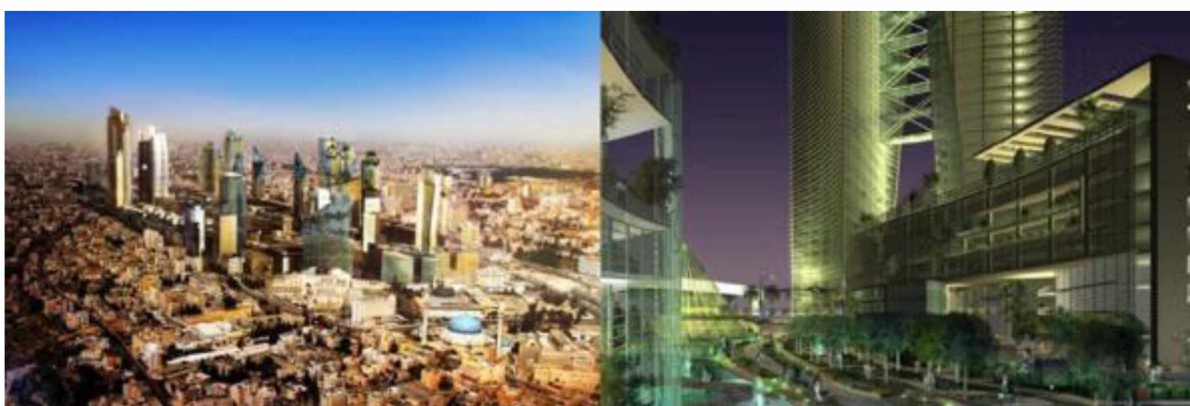
Εικόνα 28: Θέα της πόλης από την ακρόπολη

Πηγή: *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices* Mais Jafari, 2014

Αυτά τα έργα αντιπροσώπευαν επίσης μια οπισθοδρόμηση στις σχεδιαστικές διαδικασίες με μια πλειάδα παραδειγμάτων. Για παράδειγμα, η GAM έδωσε ένα από τα ελάχιστα δημόσια παιδικά πάρκα της πόλης σε μια κατασκευαστική εταιρεία με σκοπό την δημιουργία των Jordan Gate Towers, όπως προαναφέρθηκε. Το έργο ενώ ξεκίνησε το έτος 2005 αναστάλθηκε το 2009 μετά από μια σειρά προβλημάτων και ατυχημάτων που προέκυψαν όπως πυρκαγιά, πτώση γερανού και εν τέλει αντιδράσεις από την τοπική κοινωνία όσον αφορά την επάρκεια των δημοτικών υποδομών για μια τέτοια άνευ προηγουμένου πολυώροφη ανάπτυξη εν μέσω μιας κατοικημένης γειτονιάς. Δεύτερον, υπάρχει ο σχηματισμός της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας Abdali μιας εταιρικής σχέσης μεταξύ της κρατικής Εθνικής Εταιρείας Επενδύσεων και Ανάπτυξης Πόρων που ονομάστηκε MAWARDED και δύο ιδιωτικών προγραμματιστών με σκοπό την ανάπτυξη της περιοχής Abdali, η οποία αποτελούσε μια πυκνοκατοικημένη παραδοσιακή γειτονιά μικτών χρήσεων γης στο κέντρο της πόλης. Η κοινοπραξία είχε προνομιακή αντιμετώπιση από την κυβέρνηση, δια μέσου

επιδότησεων και υλικοτεχνικών παροχών. Ένα σκάνδαλο που είχε ξεσπάσει εκείνη την εποχή αφορούσε την παράνομη δήμευση περιουσίας του οργανισμού Talal Abu Ghazaleh από την GAM, γεγονός που οδήγησε σε δικαστική διαμάχη την οποία ο οργανισμός έχασε οπότε και μετέφερε τα γραφεία του στη Βηρυτό. (Mango, 2014: 128-129).

Το τρίτο είναι το έργο Bus Rapid Transit (BRT), το οποίο ξεκίνησε το 2009 και είχε επίσης ανασταλεί κατά τη διάρκεια της κατασκευής του από το 2011 λόγω δημόσιας κατακραυγής κατά της σκοπιμότητάς του και του κόστους.

Εικόνα 29: Boulevard, Amman.

Πηγή : Greater Amman Municipality, 2007

Τέλος, η κατασκευή της πλατείας Χασεμιτών, η οποία βρίσκεται μπροστά από το ρωμαϊκό θέατρο, είχε ως αποτέλεσμα την καταστροφή ενός πράσινου αστικού πάρκου, το οποίο αποτελούσε ένα από ελάχιστα εναπομείναντα στο κέντρο της πόλης, και την κατεδάφιση μιας σκεπαστής αγοράς. Προτεινόμενα σχέδια που αφορούσαν εκείνη την περιοχή προσδοκούσαν την ανέγερση ξενοδοχείων υψηλού κύρους και ακριβά εμπορικά καταστήματα, ενώ το ρωμαϊκό θέατρο θα ενώνονταν με την ακρόπολη του Αμμάν μέσω ενός τελεφερίκ. Τα σχέδια αυτά προφανώς απορρίφθηκαν, ενώ η πλατεία Χασεμιτών δεν αναπαριστά αυτό που υποσχόταν ως κοινωνικός κόμβος τουναντίον αποτελεί ένα μεγάλο κομμάτι σκυροδέματος σε ένα από τα πιο κεντρικά σημεία της πόλης. Το έργο της πλατείας καθώς και άλλα παρόμοια έργα άφησαν στο κοινό την αντίληψη ενός ανίκανου GAM.

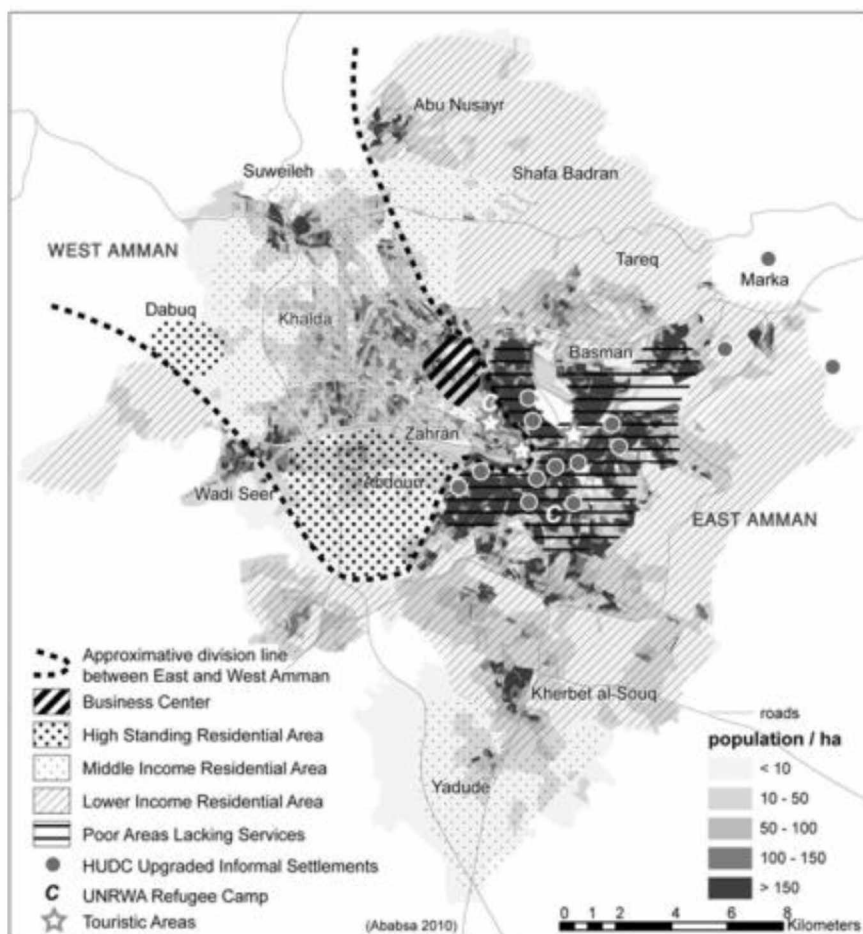
Ως αποτέλεσμα, στη σημερινή εποχή το κέντρο του Αμμάν αποτελεί μια δομή στοιχείων τα οποία απορρέουν από την επίδραση των ιστορικών, κοινωνικών, δημογραφικών και κλιματικών συνθηκών που επικράτησαν στο βάθος των ετών. Η πόλη του Αμμάν αναπτύχθηκε με αυθόρμητο τρόπο αντιμετωπίζοντας αρκετά ζητήματα στο πέρασμα των χρόνων. Το κυριότερο πρόβλημα ωστόσο αποτέλεσε η έλλειψη μιας ενιαίας εθνικής ταυτότητας. Κάποια από τα προβλήματα που αντιμετώπισε το ιστορικό κέντρο της πόλης ήταν η κατασκευή κατοικιών χωρίς σχέδιο και μελέτη, η πυκνότητα των κτιρίων, η έλλειψη ανοιχτών δημόσιων χώρων, η έλλειψη επαρκούς συγκοινωνίας, η κυκλοφοριακή συμφόρηση, η έλλειψη χώρων στάθμευσης και η ανεπάρκεια των πεζοδρομίων. Η πολυπλοκότητα του εδάφους ωστόσο έπαιξε καθοριστικό ρόλο σε κάποια από τα παραπάνω ζητήματα.

Εικόνα 30: Σύγχρονη αρχιτεκτονική στο Αμμάν

Πηγή: (Potter, 2007)

Η ταχεία ανάπτυξη της πόλης ωστόσο είχε ως αποτέλεσμα να ενταθεί η πολεοδομική και κοινωνική διαφορά ανάμεσα στη δυτική και την ανατολική πλευρά της. Η δυτική πλευρά αποτελείται από σύγχρονα κτήρια και περιλαμβάνει ένα δίκτυο εμπορικών οδών προσελκύοντας νέες επενδύσεις από το εσωτερικό και το εξωτερικό, ενώ η ανατολική πλευρά αποτελεί το ιστορικό κέντρο της πόλης, φιλοξενώντας αρχαία μνημεία και ιστορικά κτήρια αναδεικνύοντας τον ανατολίτικο χαρακτήρα της πόλης. Σε κάθε περίπτωση και ανεξαρτήτως των πολυάριθμων προβλημάτων, η πόλη απολαμβάνει τον θαυμασμό των κατοίκων της και φυσικά των τουριστών που την επισκέπτονται καθημερινά.

Χάρτης 15: Αστική μορφολογία του Αμμάν και κατά προσέγγιση γραμμή διαχωρισμού μεταξύ Ανατολικού και Δυτικού Αμμάν, 2010

Πηγή: Ababsa, 2010

3.2. ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΕΣ ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ (BROWNFIELD LAND)

Όσον αφορά τα οικιστικά σύνολα της πόλης, φαίνεται πως ενώ σε παγκόσμιο επίπεδο γίνονται προσπάθειες για αναβάθμιση και επανακατοίκηση των εγκαταλελειμμένων περιοχών μέσα στα αστικά κέντρα, στο Αμμάν υπάρχουν περίπου 100 εκτάρια εγκαταλελειμμένων περιοχών σε ερειπωμένη κατάσταση, στις παλιότερες συνοικίες της πόλης. Παρόλα αυτά έχουν ληφθεί ελάχιστες πρωτοβουλίες όσον αφορά τον εντοπισμό των προβλημάτων και των ευκαιριών καθώς υπάρχει και σημαντική ανεπάρκεια ολοκληρωμένης πολιτικής η οποία διέπει τα συγκεκριμένα αναπτυξιακά ζητήματα. Ταυτόχρονα υπάρχει σαφής έλλειψη κονδυλίων και επιδοτήσεων προς στήριξη των αναπλάσεων των περιοχών εκείνων. Πολλές περιοχές της πόλης μεταλλάχθηκαν σε ερειπωμένες άψυχες δομές σε σχέση με τη ζωντανία του παρελθόντος.

Η πόλη του Αμμάν αποτελεί έναν χάρτη με αρκετά «μπαλώματα» εγκαταλελειμμένων περιοχών, τόσο στο κέντρο της όσο και γενικότερα, οι οποίες βρίσκονται κοντά σε ζωντανές τοποθεσίες της πόλης ή σε κεντρικούς άξονες μεταφοράς. Αυτό το γεγονός καθιστά τις περιοχές αυτές βιώσιμες τοποθεσίες υπό την έννοια της ανάπτυξης και του κέρδους. (Meaton and Alnsour, 2012; Yakhlef and Abed, 2019)

Μια αποκατάσταση που πραγματοποιήθηκε ονομάζεται "Hanger and the New Ras al Ain Art Gallery", η τοποθεσία του οποίου βρίσκεται στο κέντρο της πόλης. Αρχικά είχε κατασκευαστεί το 1938 για τη στέγαση εταιρίας ηλεκτρισμού, ενώ έπειτα έκλεισε και ερημώθηκε. Το 2007 πραγματοποιήθηκε μια σύμπραξη του Δήμου του Αμμάν και του Τζαμπάλ Αμμάν όπου προτάθηκε η ανάπλαση του έργου βιομηχανικής κληρονομιάς σε ένα νέο σύγχρονο δημόσιο χώρο με ανοιχτή υπαίθρια αγορά. Πλέον το μέρος φιλοξενεί πλήθος δραστηριοτήτων ενώ αποτελεί ένα ζωντανό σημείο της πόλης. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η επιτυχία του έργου οφείλεται στη συμμετοχική διαδικασία σχεδιασμού του καθώς ενώ το έργο στέφθηκε με μεγάλη επιτυχία δυστυχώς στη συνέχεια δεν πραγματοποιήθηκε κανένα παρόμοιου βεληνεκούς. Σκοπός είναι μια ολοκληρωμένη ανάπλαση τέτοιων εγκαταλελειμμένων περιοχών, οι οποίες θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των πολιτών καθώς και την αισθητική και πνευματική εικόνα της πόλης.

Εικόνα 31 : Μετά την ανάπλαση

Πηγή: R.F. Daher (Turath Consultant), *Adaptive Reuse of the Old Electricity Company*, 2008.

Εικόνα 32 : Πριν την ανάπλαση

Πηγή: R.F. Daher (Turath Consultant), *Adaptive Reuse of the Old Electricity Company*, 2008.

Η ανάπτυξη των brownfields στην Ιορδανία βρίσκεται ακόμη στα αρχικά της στάδια και στερείται ειδικών κανονισμών. Για τη βελτίωση της διαδικασίας, τα συμμετοχικά εργαστήρια μπορούν να βοηθήσουν στη δημιουργία ενός πλαισίου για τη βελτίωση της πρακτικής σε διάφορα επίπεδα. Αυτό περιλαμβάνει τον σχεδιασμό κατευθυντήριων γραμμών για τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να πραγματοποιηθεί η ανάπλαση, καθώς και τη δημιουργία ενός συστήματος παρακολούθησης και ανάλυσης της προόδου.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα εγκαταλελειμμένων περιοχών στην πόλη του Αμμάν αποτελούν οι τοποθεσίες : Κτίριο Abu Gorah (Αμπού Γκόρα), Κινηματογράφος Αλ Χους, Κτίριο Αλ Αμαϊρά και Αγρόκτημα Halawa (Χαλάουα). Κύριο γνώρισμα και των τεσσάρων τοποθεσιών αποτελεί η εγγύτητα τους σε ζωντανές περιοχές εντός της πόλης, γεγονός που τους προσδίδει τη δυνατότητα αναγέννησης στο μέλλον με την ίδια ή διαφορετική χρήση.

Εικόνα 33: Abu Gorah Building

Εικόνα 34: AlHussain Cinema

Εικόνα 35: Al Amayrah Building

Εικόνα 36: Halawa Farm

Πηγή: *Brownfield Regeneration as a Strategy for Sustainable Development: Amman Case Study*, Amal Abed & Majida Yakhlef, 2019

Το κτίριο Abu Gorah κατασκευάστηκε το έτος 1957 και βρίσκεται στο κέντρο του Τζαμπάλ Αμμάν. Αποτελεί το πρώτο κτίριο σύγχρονης αρχιτεκτονικής που υλοποιήθηκε στην πόλη του Αμμάν. Ενώ αρχικά κατασκευάστηκε ως κατοικία, εν τέλει χρησιμοποιήθηκε από την κυβέρνηση για τη στέγαση των γραφείων της. Εν τέλει έκλεισε το 2009, ενώ στη συνέχεια έμεινε ανεκμετάλλευτο και σταδιακά εγκαταλείφτηκε και παράκμασε. Τα πλεονεκτήματα του είναι η κομβική τοποθεσία του στην πόλη και η καλή κατασκευαστική του κατάσταση, ενώ στα μειονεκτήματα του συγκαταλέγονται η εγκατάλειψη τόσων χρόνων και το ιδιοκτησιακό του καθεστώς καθώς ελλοχεύει ο κίνδυνος κατεδάφισης για προσωπικό όφελος. Δυνητικά το μέρος έπειτα από εργασίες αποκατάστασης θα μπορούσε να αποτελεί κατοικίες με εμπορικά καταστήματα ή ένα πολιτιστικό κέντρο ανοιχτό για το κοινό.

Ο κινηματογράφος Αλ Χους (Al Hussain) κατασκευάστηκε κατά το διάστημα των ετών 1958-1963 και βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, ανάμεσα στις οδούς Sira και Moqery κοντά στα τείχη της ιστορικής ακρόπολης. Αποτελεί το πρώτο σύγχρονο θέατρο για την πόλη, το οποίο λειτούργησε μέχρι το 2003, ενώ στη συνέχεια εγκαταλείφθηκε και παραμένει χωρίς μέριμνα μέχρι σήμερα. Τα πλεονεκτήματα του αποτελούν η ιστορική του τοποθεσία μέσα σε μια ζωντανή περιοχή καθώς και η καλή του κατάσταση διατήρησης. Κίνδυνο αποτελεί η κατεδάφιση του, καθώς οι ιδιοκτήτες δεν παρουσιάζουν κάποιο ενδιαφέρον. Η τοποθεσία του κτιρίου θα το καθιστούσε ιδανικό για πολιτιστικό κέντρο σε συνδυασμό με καταστήματα αναψυχής και ψυχαγωγίας.

Το κτίριο Αλ Αμαϊρά κατασκευάστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1950 και η τοποθεσία του είναι σε κεντρικό σημείο της πόλης κοντά στην άκρη του ιστορικού τείχους της Ακρόπολης. Η χρήση του ήταν καθαρά σαν κατοικία. Αποτελεί το μοναδικό οικιστικό κτίριο πολιτιστικής κληρονομιάς που στέκεται ακόμη κατά μήκος του τείχους. Από το 2000 εγκαταλείφθηκε και παραμένει ακόμη ερημωμένο. Στα πλεονεκτήματα του συγκαταλέγονται η πολιτιστική του σημασία, αν και δεν είναι επίσημα αναγνωρισμένο από το κράτος σαν κτίριο πολιτιστικής κληρονομιάς και η εγγύτητα του σε μια ιστορική περιοχή της πόλης. Παρόλα αυτά η κατασκευαστική του δομή είναι πλέον ασταθής και αποτελεί μια αρνητική εικόνα δίπλα σε ένα τουριστικό αξιοθέατο. Δυνητικά θα αποτελούσε ιδανική τοποθεσία για βιβλιοθήκη ή μουσείο αρχαιολογικών ευρημάτων.

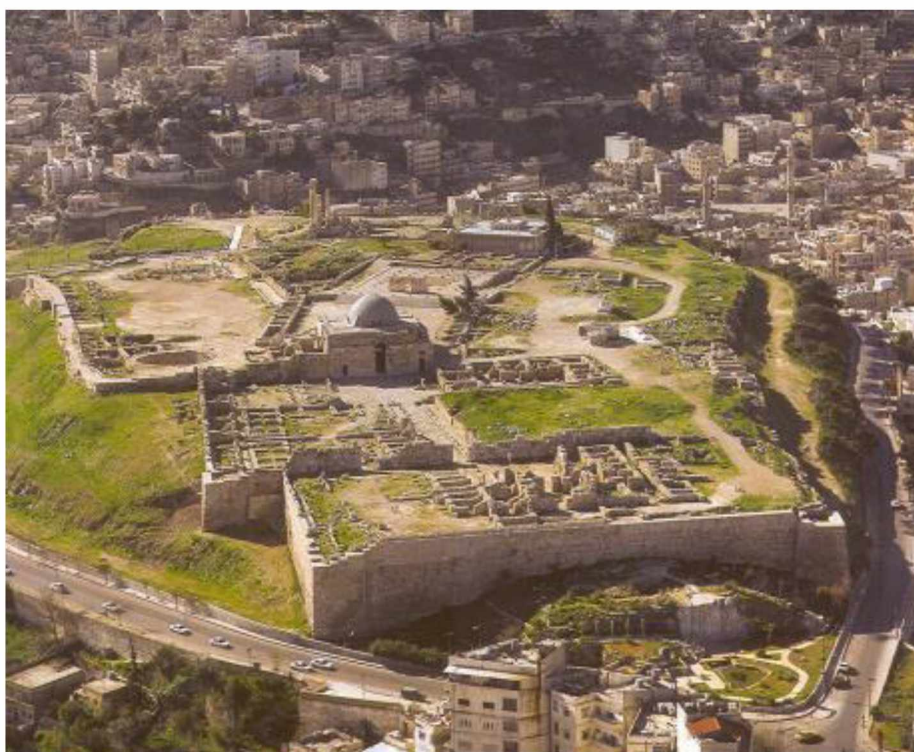
Το Αγρόκτημα Halawa (Χαλάουα) κατασκευάστηκε το έτος 1952 στην περιοχή Abdali στο κέντρο της πόλης στις οδούς Alordon και Shaheed. Αποτελούσε μια ζωντανή τοποθεσία με εγκαταστάσεις και υποδομές μικτών χρήσεων με κύρια απασχόληση τα καπνά (Tobacco). Έκλεισε το 2009 και έκτοτε έχει παραμείνει σε μεγάλο βαθμό εγκαταλελειμμένο. Η τοποθεσία του και η προσβασιμότητα είναι ιδανική και θα μπορούσε να αποτελεί μια ζωντανή περιοχή διαφόρων δραστηριοτήτων στην πόλη. Παρόλα αυτά τα ιδιοκτησιακά του ζητήματα, η έλλειψη ενδιαφέροντος από τους κληρονόμους του καθώς και τα σχέδια της κυβέρνησης αποτελούν τους λόγους που συνεχίζει να ερημώνει. (Amal Abed, Majida Yakhlef, 2020)

Οι αναπλάσεις σε εγκαταλελειμμένες τοποθεσίες στον αστικό ιστό και η μετατροπή τους σε σύγχρονες και βιώσιμες περιοχές αποτελεί μια εξαιρετικά δημοφιλή πρακτική στις ανεπτυγμένες χώρες. Εξαιτίας αυτού, πολλές χώρες άρχισαν να ανακατασκευάζουν και να ανακαινίζουν τα παλιά εδάφη τους και να τα μετατρέπουν σε νέους βιώσιμους ελκυστικούς χώρους, οι οποίοι λειτουργούν καταλυτικά στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης. Αν και αυτή η πρακτική θεωρείται τεράστια επιτυχία σε άλλες χώρες, η Ιορδανία δεν έχει κάνει πραγματική έρευνα σχετικά με την πολιτική των αναπλάσεων υποβαθμισμένων χώρων και δεν υπάρχουν διαθέσιμες βάσεις δεδομένων που να τις βοηθούν να επιτύχουν τον στόχο τους.

Για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης σε οικιστικές περιοχές απαιτείται συνεργασία μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων. Αυτό απαιτεί τη συνεργασία μεταξύ της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και όλων τα άλλων επίπεδων διακυβέρνησης. Απαιτεί επίσης την προώθηση μιας προσέγγισης συλλογικής διαχείρισης για την επίλυση του ζητήματος της χρηματοδότησης. Αυτό θα ενθαρρύνει τόσο τοπικούς όσο και διεθνείς επενδυτές να συμμετάσχουν στη χρηματοδότηση αυτών των έργων. Η ενημέρωση των τοπικών κοινοτήτων σχετικά με το επιδιωκόμενο όραμα του έργου μπορεί να βοηθήσει στην εφαρμογή στρατηγικών. Όλα αυτά θα λειτουργούσαν καταλυτικά όσον αφορά την υλοποίηση των σχεδίων ενώ θα πραγματοποιείται συνεχής αξιολόγηση των στρατηγικών που εφαρμόζονται σε ένα ευέλικτο πλαίσιο.

3.3 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΠΟΣΗΜΩΝ

Citadel – Ακρόπολη του Αμμάν

Εικόνα 37: Ακρόπολη Αμμάν

Πηγή: https://www.ifporient.org/amman-history-series/?fbclid=IwAR20cHX6QiD6SeL5qTAHAsWYUyYrbxg-fQqIYel-wyP_pCCUL3llsm85mCg

Αποτελεί έναν συμβολισμό της γέννησης των τριών μονοθεϊστικών θρησκειών, του ιουδαϊσμού, του χριστιανισμού και του ισλαμισμού.

Η τοποθεσία του ιστορικού τόπου λατρείας είναι στον κεντρικό λόφο της πόλης του Αμμάν. Έχει δεχθεί παρεμβάσεις από κάθε λαό κατακτητή που πέρασε από την πόλη στη διάρκεια της ιστορίας, με σημαντικότερες παρεμβάσεις να απαντώνται στη Βυζαντινή, τη Ρωμαϊκή και την περίοδο των Ομαγιάδων. Τα κυριότερα μνημεία που σώζονται στην περιοχή είναι ο ο Κορινθιακός ναός του Ηρακλή, το παλάτι των Ομαγιάδων, μια βυζαντινή εκκλησία από τον 6ο αιώνα και τμήματα του τείχους του φρουρίου. Τα τείχη αποτελούν ακόμη και σήμερα τα σύνορα της ακρόπολης, καθώς ο αρχαιολογικός χώρος είναι ανοιχτός με αρχαία ευρήματα να υπάρχουν σε όλη τη γύρω περιοχή. Αρχαιολογικά κλιμάκια ερευνούν την περιοχή από τη δεκαετία του 1920, ωστόσο ένα σημαντικό μέρος της παραμένει ανεξερεύνητο. Το 1951 άνοιξε κοντά στην Ακρόπολη το Αρχαιολογικό Μουσείο της Ιορδανίας.

Στο κέντρο του Αμμάν υπήρχε ένας ποταμός, οι δύο όχθες του οποίου ενώνονταν με τους δύο λόφους πάνω στους οποίους βρισκόταν η πόλη. Κατά μήκος του ποταμού υπάρχουν πολλές ρωμαϊκές κατασκευές, όπως ένα υδραγωγείο και λουτρά, καθώς και ένας ναός αφιερωμένος στις νύμφες, που προσδίδουν στην πόλη την ξεχωριστή και μοναδική μορφή της.

Εικόνα 38: Ναός του Ηρακλή στην ακρόπολη.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Amman_Citadel

Εικόνα 39: Χάρτης της ακρόπολης του Αμμάν

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Amman_Citadel

Εικόνα 40: Αρχαία ερείπια στην ακρόπολη του Αμμάν

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Amman_Citadel

Εικόνα 41: Ο ανολοκλήρωτος ρωμαϊκός ναός του Ηρακλή

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Amman_Citadel

Ο Ναός του Ηρακλή, επίσης αναφερόμενος ως ο Μεγάλος Ναός, είναι μια σημαντική ρωμαϊκή κατασκευή που βρίσκεται στην Ακρόπολη του Αμμάν. Χτίστηκε στα τέλη του 2ου αιώνα μ.Χ., επί βασιλείας του Γ. Μαρκιανού, κυβερνήτη της επαρχίας της Αραβίας. Εκείνη την εποχή, ήταν μια από τις σημαντικότερες ρωμαϊκές κατασκευές στην Ακρόπολη του Αμμάν. Σήμερα, ο Ναός εξακολουθεί να αποτελεί ένα σημαντικό μέρος του αστικού τοπίου της πόλης.

Κατά τη δεκαετία 1989 - 1997, το Αμερικανικό Κέντρο Ερευνών (ACOR) επιχορήγησε ένα πρόγραμμα με σκοπό την αποκατάσταση της ακρόπολης με την ελπίδα να μετατραπεί σε αρχαιολογικό πάρκο. Ο σχεδιασμός του έργου πραγματοποιήθηκε από αρχαιολόγους και αρχιτέκτονες από το Πανεπιστήμιο της Ιορδανίας, οι οποίοι συνεργάστηκαν με ντόπιους μηχανικούς και κατασκευαστές.

Η αποκατάσταση του ναού του Ηρακλή επικεντρώθηκε στη στοά, στο βορειοδυτικό τμήμα του βήθρου και σε τρεις από τους κίονες του. Οι κίονες ανακατασκευάστηκαν το 1993 χρησιμοποιώντας αρχαιολογικά ευρήματα ως οδηγό. Ο αρχιτέκτονας Χρυσάνθος Κανελλόπουλος κατασκεύασε ένα ομοίωμα (μακέτα) του ναού κατά τη διαδικασία της αναστήλωσης για να κατανοήσει καλύτερα τη διάταξη και τα χαρακτηριστικά του.

Εισηγήθηκε μάλιστα την ανοικοδόμηση του ναού καθώς γνώριζαν την εικόνα που είχε κατά την αρχαιότητα. Ωστόσο, αυτό δεν ήταν εφικτό καθώς θα παρέβαιναν τις διεθνείς συμβάσεις οι οποίες διέπουν τα αρχαία μνημεία με σκοπό την παραχώρηση άδειας για αποκατάσταση.

Εικόνα 42: Ανακαινισμένη Πύλη Άμμωνα

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Amman_Citadel

Εικόνα 43: Παλάτι των Ομαγιάδων

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Amman_Citadel

Το παλάτι των Ομαγιάδων (αραβικά : *الأموي القصر*) αποτελεί ένα μεγάλο ανακτορικό συγκρότημα από την εποχή των Ομαγιάδων τοποθετημένο στο λόφο της Ακρόπολης στο Αμμάν της Ιορδανίας. Είναι ένας από τους πιο σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους στην Ιορδανία και χαρακτηρίστηκε Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς από την UNESCO το 1985. Το παλάτι περιέχει μια ποικιλία αρχιτεκτονικών χαρακτηριστικών. Κατασκευάστηκε στις αρχές του 8^{ου} αιώνα, πλέον είναι ερημωμένο με μόνο ανακαινισμένο σημείο τον θάλαμο της εισόδου, ο οποίος αναφέρεται και ως «μνημειακή πύλη».

Ρωμαϊκό Θέατρο

Το Ρωμαϊκό Αμφιθέατρο βρίσκεται σε έναν λόφο απέναντι από την Ακρόπολη του Αμμάν στο ανατολικό τμήμα της πόλης. Βρίσκεται συγκεκριμένα στους πρόποδες του Jabal Al-Joufah και χρησιμοποιούνταν για δημόσιες παραστάσεις και άλλες εκδηλώσεις. Έχει βόρειο προσανατολισμό με σκοπό να συγκρατεί τον ήλιο μακριά από τα μάτια των θεατών. Αυτό το διατηρημένο αρχαίο αμφιθέατρο αποτελεί ένα σύμβολο του Αμμάν μπορεί να φιλοξενήσει μέχρι 6000 άτομα.

Το θέατρο είχε τρία επίπεδα, με εισόδους σε κάθε πλευρά. Στο ισόγειο υπήρχαν πλαϊνές εισοδοί (παράδοξ), η μία οδηγούσε στη σκηνή και η άλλη στην ορχήστρα. Λόγω της απότομης κλίσης του θεάτρου μέχρι και στο υψηλότερο σημείο του η ακουστική είναι καταπληκτική, ενώ η θέα είναι απρόσκοπτη.

Αυτό το αρχαίο αμφιθέατρο ανεγέρθηκε προς τιμή του αυτοκράτορα Αντωνίνου Πίου, ο οποίος κυβέρνησε από το 138 έως το 161 μ.Χ. Αυτό φανερώνεται από την ελληνική επιγραφή σε έναν από τους κίονες.

Πρόκειται για ένα καλοσυντηρημένο μνημείο του 2ου αιώνα μ.Χ που δεσπόζει στο κέντρο της πόλης του Αμμάν. Αποτελεί πολυχώρο στον πραγματοποιούνται πλήθος εκδηλώσεων με πιο αξιοσημείωτη τη Διεθνή Έκθεση Βιβλίου του Αμμάν, την τελετή απονομής του Μαραθωνίου του Αμμάν και διάφορες μουσικές συναυλίες. Πίσω από τις εισόδους του θεάτρου στεγάζεται το Ιορδανικό Λαογραφικό Μουσείο στη μία πλευρά και το Ιορδανικό Λαογραφικό Μουσείο από την άλλη. Το μουσείο διαθέτει συλλογές από παραδοσιακές φορεσιές, όπλα και άλλα αντικείμενα από διάφορες περιοχές της Ιορδανίας.

Εικόνα 44: Ρωμαϊκό αμφιθέατρο τις νυχτερινές ώρες.

Εικόνα 45: Ρωμαϊκό αμφιθέατρο.

Πηγή: https://www.tripadvisor.com.gr/Attraction_Review-g293986-d319450-Reviews-Roman_Theatre-Amman_Amman_Governorate.html

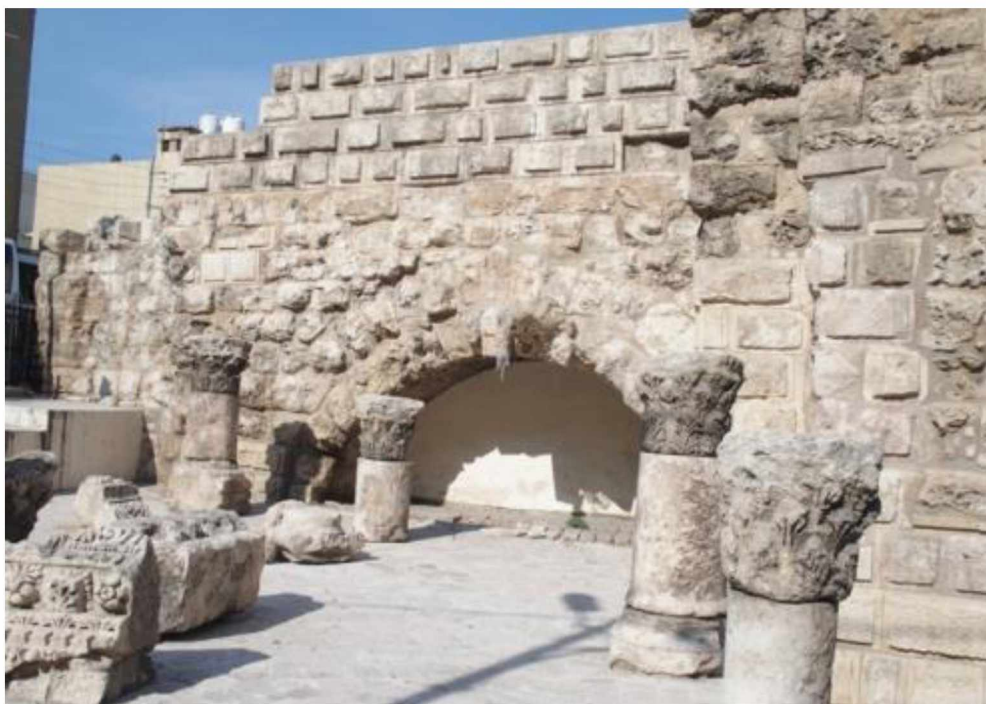
Ρωμαϊκό Νυμφαίο

Το Νυμφαίο χρονολογείται από το 191 μ.Χ. και αποτελούσε δημόσια κρήνη κατά το διάστημα της Φιλαδέλφειας, της ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου. Βρίσκεται στο ιστορικό κέντρο της πόλης και αποτελούσε ιερό χώρο όπου τελούνταν γάμοι και δημόσιες εκδηλώσεις. Παραδοσιακά τα Νυμφαία κατασκευάζονταν πάνω σε άλση με τρεχούμενο νερό, καθώς ήταν ιερό για τις μυθολογικές νύμφες. (μυθικά γυναικεία πλάσματα που ζούσαν μέσα και γύρω από τα ποτάμια).

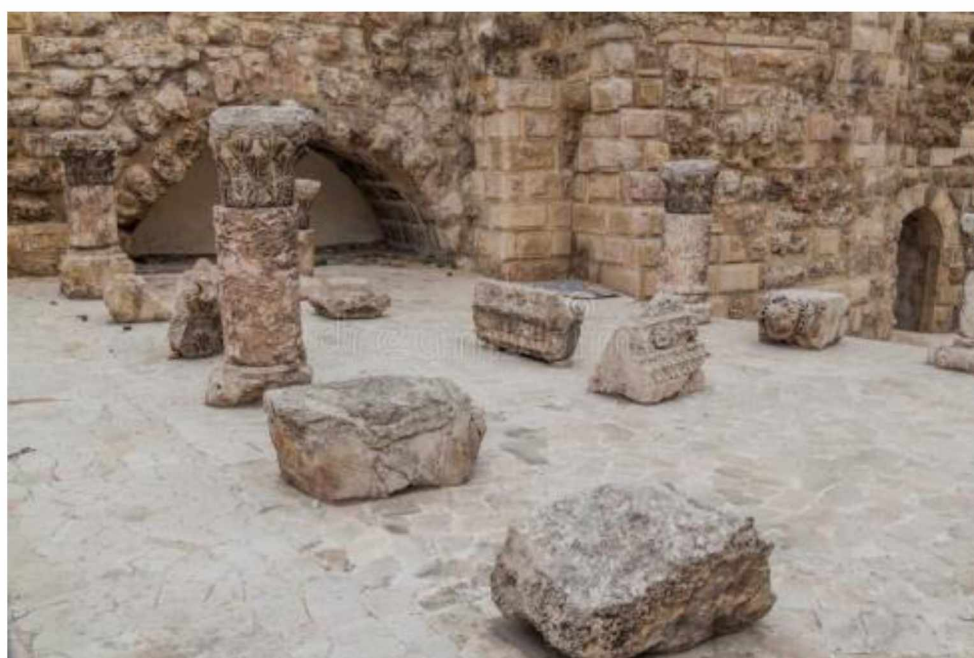
Οι δημόσιοι χώροι και τα κτίρια συγκεντρώσεων αποτελούσαν μια επίδειξη πλούτου και κοινωνικής ανάδειξης της πόλης εκείνη την εποχή. Τα ρωμαϊκά σιντριβάνια ήταν εξαιρετικά δημοφιλή με την Φιλαδέλφεια να μην αποτελεί εξαίρεση. Το ρωμαϊκό νυμφαίο θεωρείται πως περιλάμβανε μια δεξαμενή 600 τετραγωνικών μέτρων ενώ έφτανε σε βάθος τριών μέτρων και ανανεωνόταν τακτικά με νερό. Κάποτε αποτελούσε ένα διώροφο μεγαλοπρεπές κτίριο διακοσμημένο με ψηφιδωτά, τοιχογραφίες και πέτρινα γλυπτά.

Ο σεισμός που έπληξε την περιοχή το 747 μ.Χ. κατέστρεψε το Νυμφαίο καθώς και πολλούς αρχαιολογικούς χώρους σε όλη τη χώρα.

Το Νυμφαίο αποτελεί τη μεγαλύτερη δημόσια κρήνη, η οποία στέκεται ακόμα και σήμερα στο κέντρο της ιστορικής Φιλαδέλφειας. Θεωρούνταν ένα από τα πιο χαρακτηριστικά δημόσια κτίρια της πόλης καθώς πλήθος περιηγητών και μελετητών το θαύμασαν κατά το παρελθόν.

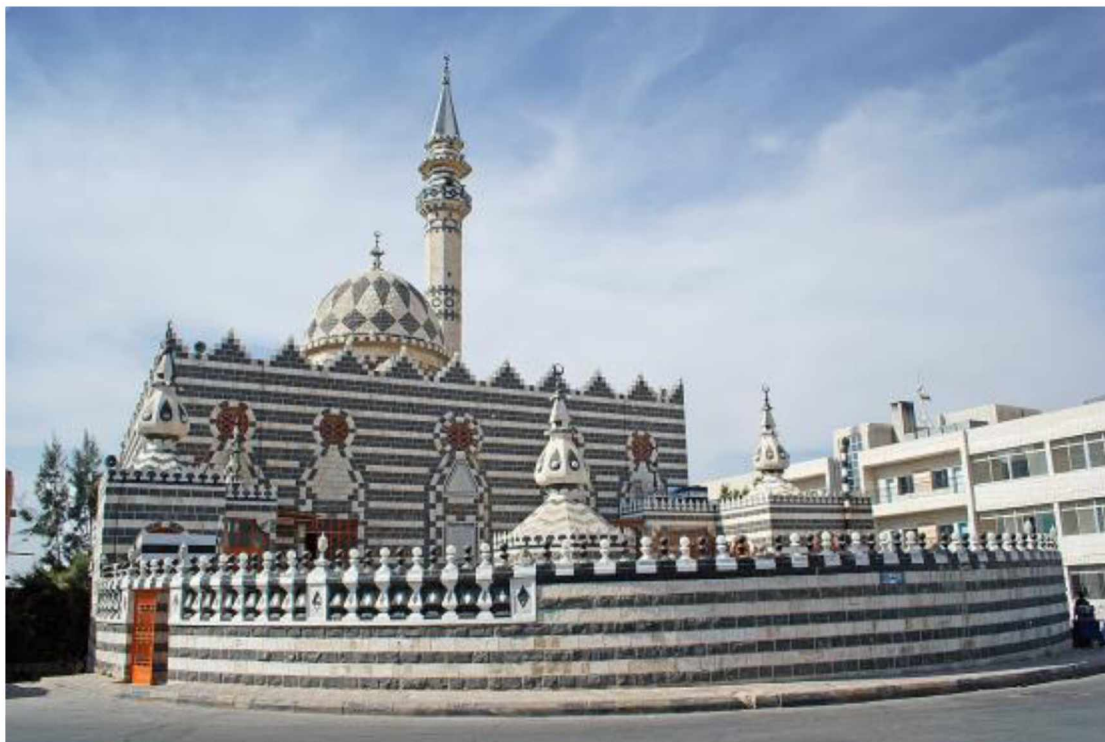
Εικόνα 46: Ρωμαϊκό Νυμφαίο Αμμάν

Εικόνα 47: Ρωμαϊκό Νυμφαίο Αμμάν

Πηγή: <https://taxidiaris.blogspot.com/2019/11/the-nympheum-amman-jordan.html>

Τζαμί Abu Darwish

Εικόνα 48: Τζαμί Abu Darwish

Πηγή: *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices*

Πρόκειται για ένα από τα πιο χαρακτηριστικά τεμένη της Ιορδανίας. Το Τζαμί Abu Darwish χτίστηκε το έτος 1961 με επιχορήγηση από τον Χασάν Μουσταφά Σάρκας και η τοποθεσία του είναι έναν από τους χαρακτηριστικούς λόφους του Αμμάν, τον Jabal al-Aschrafiyya. Η μορφολογία του και τα διακοσμητικά στοιχεία του έχουν σαφείς επιρροές από την αρχιτεκτονική του Λεβάντε, γεγονός που μαρτυράτε στην ασπρόμαυρη εξωτερική τοιχοποιία και στα περσικά χαλιά στο εσωτερικό του.

* Με τον όρο Λεβάντες αναφερόμαστε σε ανακριβή γεωγραφικό όρο που περιλαμβάνει ιστορικά την περιοχή της Μέσης Ανατολής νότια της οροσειράς του Ταύρου, δυτικά από τη Μεσόγειο, νότια από την Αραβική Έρημο και ανατολικά από την Άνω Μεσοποταμία.

Πύργος ρολογιού, The clock tower on the Hashemite Square
(Άγνωστος /1986, Αφαιρέθηκε)

Εικόνα 49: Πύργος ρολογιού

Πηγή: Rjoub 2016

Πρόκειται για ένα χαρακτηριστικό τοπόσημο της πόλης τα περασμένα έτη. Η τοποθεσία του πύργου ήταν στο κέντρο της πλατείας του Αμμάν.

Η κατασκευή του στηρίζονταν σε τέσσερα υποστυλώματα 15 μέτρων ύψους από σκυρόδεμα ενώ στην κορυφή των τεσσάρων πλευρών του βρισκόταν τοποθετημένο ένα ρολόι. Η βασική σχεδιαστική ιδέα έχει επιρροές από το ρωμαϊκό στυλ που αποκαλύπτεται στα απομεινάρια του ναού του Ηρακλή στην Ακρόπολη του Αμμάν, ο οποίος βρίσκεται ακριβώς απέναντι από την τοποθεσία του πύργου. Ο πύργος αφαιρέθηκε μετά από έργα αναδιοργάνωσης και ανακατασκευής στην πλατεία.

Εικόνα 50: Ρωμαϊκός Ναός του Ηρακλή απέναντι από τον πύργο του ρολογιού

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Amman_Citadel:

Ισλαμικό Κέντρο Βασιλιά Αμπντουλάχ του Ι, King Abdullah the I Islamic Centre
(Jan Cejka, 1989)

Εικόνα 51: King Abdullah the I Islamic Centre

Πηγή : <https://jordan-travel.com/king-abdullah-i-mosque/>

Το Ισλαμικό Κέντρο του Βασιλιά Αμπντουλάχ Ι βρίσκεται στην ιστορική περιοχή al-Abdali στο κέντρο της πόλης. Πρόκειται για ένα από τα πιο σημαντικά οικοδομήματα της πόλης καθώς ανεγέρθηκε στη μνήμη του Βασιλιά Αμπντουλάχ Ι. Το εσωτερικό του αποτελείται από χώρο προσευχής χωρητικότητας 3.000 πιστών, τον χώρο κατοικίας του Ιμάμη καθώς και ισλαμικό μουσείο. Η κάτοψη του κτιρίου είναι οκταγωνική σε όλο το μέγεθος του, εκτός από τον χώρο προσευχής όπου αλλάζει σε δεκαεξαδικό θόλο που καλύπτει όλη την αίθουσα και προσδίδει άλλη αίσθηση στο χώρο. Το ιδιαίτερο αυτό στοιχείο έχει επιρροές από την μνημειακή αρχιτεκτονική που χρησιμοποιείται στα οθωμανικά τεμένη.

Κτίριο του Κοινοβουλίου της Ιορδανίας, Jordanian Parliament Building

(Rasim Badran/ 1980)

Εικόνα 52: Κτίριο του Κοινοβουλίου της Ιορδανίας

Πηγή: Rjoub2016

Το Κτίριο του Κοινοβουλίου αποτελεί ένα κυβερνητικό κτίριο στο κέντρο της πόλης του Αμμάν. Ο αρχιτέκτονας εμπνεύστηκε από το Dome of the Rock στην Ιερουσαλήμ, κτίριο ιδιαίτερης σημασίας για τους μουσουλμάνους. Χαρακτηριστικά στοιχεία που δανείστηκε στο σχεδιασμό αποτελούν η οκταγωνική κάτοψη, η θολωτή κατασκευή και επαναλαμβανόμενες καμάρες στις όψεις. Το εσωτερικό του αποτελεί ένας κεντρικός χώρος, διοικητικές υπηρεσίες και γραφεία.

Το κτίριο θεωρείται πως συνδυάζει την ισλαμική κληρονομιά της χώρας με σύγχρονα στοιχεία αρχιτεκτονικής όπως η μνημειώδης πρόσοψη και η χρήση σύγχρονων υλικών όπως το γυαλί και το τούβλο.

Εικόνα 53: Dome of the Rock

Πηγή : https://en.wikipedia.org/wiki/Dome_of_the_Rock

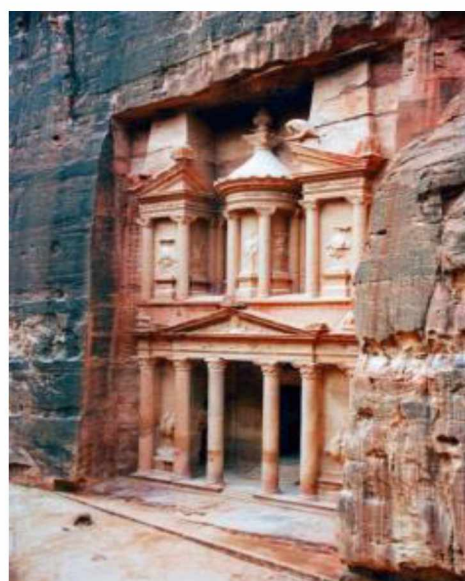
Υπουργείο Επικοινωνίας και Πληροφόρησης Τεχνολογίας
Ministry of Communication and Information Technology
(Deeb Sha'sha'a, 1982)

Εικόνα 54: Υπουργείο Επικοινωνίας και Πληροφόρησης Τεχνολογίας

Πηγή: Rjoub, 2016

Το κτίριο Υπουργείο Επικοινωνίας και Πληροφόρησης Τεχνολογίας αποτελεί διοικητικό κτίριο στην πόλη του Αμμάν. Πρόκειται για οικοδόμημα δέκα ορόφων. Ο σχεδιαστής εμπνεύστηκε και ανέδειξε την πολιτιστική κληρονομιά των Ναβαταίων, με άμεση αναφορά του "Al Khazneh" στην πόλη Πέτρα της Ιορδανίας. Χαρακτηριστικά στοιχεία έμπνευσης αποτελούν η κλίμακα, οι αναλογίες και τα μορφολογικά χαρακτηριστικά ενώ ταυτόχρονα πρόσθεσε σύγχρονα στοιχεία και μορφές ενώ χρησιμοποίησε νέα υλικά όπως φυσική πέτρα και γυάλινες επιφάνειες.

Εικόνα 55: Al Khazneh Πέτρα Ιορδανίας

Πηγή:

<https://tripbucket.com/dreams/dream/visit-al-khazneh-petra/>

Δημαρχείο του ευρύτερου δήμου του Αμμάν, City Hall of the Greater Amman Municipality(GAM)

(Badran, and Toukan, 1997)

Εικόνα 56: Δημαρχείο του ευρύτερου δήμου του Αμμάν

Πηγή: <http://www.ccjo.com/en/jafar-toukan-projects>

Το Δημαρχείο φιλοξενεί τα γραφεία του δημάρχου και του δημοτικού συμβουλίου, τα γραφεία του προσωπικού του Δήμου, αίθουσες συνεδριάσεων και αμφιθεατρικό χώρο εκδηλώσεων. Το ισόγειο του κτιρίου αποτελεί δημόσιο τόπο που αποτελείται από καταστήματα εστίασης, καφετέριες, γκαλερί εκθέσεων και χώρο υποδοχής του κοινού. Η περιβάλλουσα τοποθεσία του κτιρίου αποτελείται από υπαίθριους δημόσιους χώρους.

Η αρχιτεκτονική του κτιρίου αποτελεί έναν συνδυασμό πολιτιστικών στοιχείων επηρεασμένο από τον ρωμαϊκό και ισλαμικό πολιτισμό. Η αναφορά στην παράδοση φαίνεται από την τοποθέτηση φυσικής πέτρας από τα εδάφη της περιοχής.

Συγκρότημα της Ισλαμικής Τράπεζας της Ιορδανίας στο Αμμάν, Jordan Islamic Bank Complex in Amman

(al-Bitar, 1997)

Εικόνα 57: Συγκρότημα της Ισλαμικής Τράπεζας της Ιορδανίας στο Αμμάν

Πηγή: <http://www.bitarconsultants.com/>

Το Συγκρότημα της Ισλαμικής Τράπεζας αποτελεί πολυώροφο κτίριο στην πόλη. Ο σχεδιασμός του κτιρίου είναι εμπνευσμένος από την παλιά υπαίθρια αραβική αγορά "Souq". Χαρακτηριστικά στοιχεία που αναβιώνουν αυτήν την αίσθηση αποτελούν το κεντρικό στεγασμένο αίθριο με γυάλινη οροφή, οι κυλιόμενες σκάλες και τα πανοραμικά ασανσέρ που ενώνουν το κτήριο στο εσωτερικό του. Στο εξωτερικό του συγκροτήματος έχει χρησιμοποιηθεί ροζ και λευκή τοπική πέτρα η οποία παραπέμπει σε παραδοσιακά στοιχεία με σύγχρονη όμως εφαρμογή.

Royal Hotel

(Richard Martine, 2002)

Εικόνα 58: Royal Hotel

Πηγή: <https://leroyal.com/en/MIDDLE-EAST/amman>

Το Royal Hotel αποτελεί ξενοδοχειακό κτίριο, καθώς και ένα από τα πιο χαρακτηριστικά σύγχρονα κτίρια στο κέντρο του Αμμάν. Αποτελεί έναν πύργο ύψους 108 μέτρων, ο οποίος έχει αναφορές από την ισλαμική και αραβική κουλτούρα, ενώ η μορφολογία του παραπέμπει στον Πύργο της Βαβέλ. Αυτός ο ιδιαίτερος σχεδιασμός ήταν επιθυμία του ιρακινής καταγωγής ιδιοκτήτη, ο οποίος ήθελε η μορφή του κτιρίου να συνδυάζει τον ιρακινό πολιτισμό αποδοσμένο με σύγχρονη τεχνοτροπία.

Εικόνα 59: Royal Hotel

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Le_Royal_Hotel_%28Amman%29

King Hussein bin Talal Masjid

(Khaled Azzam, 2004)

Εικόνα 60: King Hussein bin Talal Masjid

Πηγή: <http://www.khaledazzam.net/projects/king-hussein-mosque/>

Το τζαμί του King Hussein άνοιξε το 2004 και βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της πόλης του Αμμάν. Σκοπός του σχεδιασμού ήταν να αποτελέσει ένα κτίριο τοπόσημο της περιοχής, ενώ να αναδεικνύει την ισλαμική παραδοσιακή αρχιτεκτονική, η οποία απαντάται στα ιστορικά κτίρια της χώρας. Αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα τζαμιά της χώρας και περιλαμβάνει τέσσερις πύργους (μιναρέδες) , μια μεγάλη θολωτή κατασκευή και περιλαμβάνει χώρο προσευχής με χωρητικότητα 3.000 ατόμων.

Δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στον τρόπο κατασκευής καθώς όλα τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για την ανέγερση και διακόσμηση του κτιρίου είναι τοπικής προέλευσης. Τα χρώματα είναι σε απαλούς τόνους και τα διακοσμητικά στοιχεία εξαιρετικά προσεγμένα. Εξωτερικά το κτίριο αποτελείται από καφέ και λευκή πέτρα με προσθήκη ξύλινων στοιχείων. Το κτίριο φιλοξενεί το Μουσείο Ιστορίας των Χασεμιτών, στο οποίο εκθέτονται ισλαμικά αντικείμενα από την εποχή του Προφήτη Μωάμεθ.

Κτίριο του Μουσείου της Ιορδανίας, Jordan Museum building

(Ja'farToukan, 2010)

Εικόνα 61: Κτίριο του Μουσείου της Ιορδανίας

Πηγή: <https://universes.art/en/art-destinations/jordan/amman/museums/jordan-museum>

Το Μουσείο Ιορδανίας βρίσκεται στην περιοχή Ras al-Ain του Αμμάν. Παρέχει ένα ολοκληρωμένο εθνικό κέντρο μάθησης και γνώσης που αντικατοπτρίζει την ιστορία και τον πολιτισμό της Ιορδανίας. Τρεις όμορφα σχεδιασμένες αίθουσες του μουσείου παρουσιάζουν την πολιτιστική κληρονομιά και την ιστορία της Ιορδανίας με εκπαιδευτικά αλλά και ελκυστικά μέσα. Επιπλέον, παρουσιάζει τα ιστορικά ακίνητα, τις αντίκες και την πολιτιστική κληρονομιά του Βασιλείου ως μέρος της συνεχιζόμενης ιστορίας του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος της Ιορδανίας. Ο επικεφαλής αρχιτέκτονας του κτιρίου δημιούργησε το μουσείο σε παραδοσιακό στυλ χρησιμοποιώντας μεθόδους συνήθεις στην Ιορδανία. Χρησιμοποίησε τραχιές και λείες πέτρες και γυαλί για να υποδηλώσει το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον στα σχέδιά του. Επιπλέον, το έργο του ενσωματώθηκε άψογα στον ιστό του κτιρίου χάρη στα εξωτερικά υλικά του.

Εικόνα 62: Κτίριο του Μουσείου της Ιορδανίας

Πηγή: <http://www.ccjo.com/en/jafar-toukan-projects>

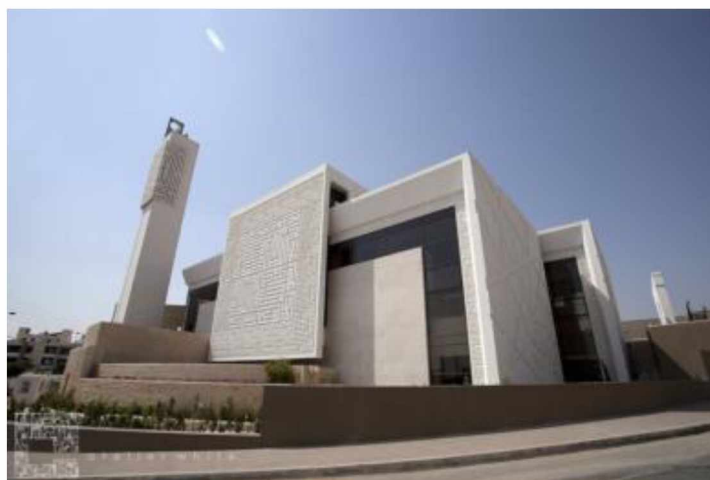
al-Hamshari Masjid

(Atelier White, 2012)

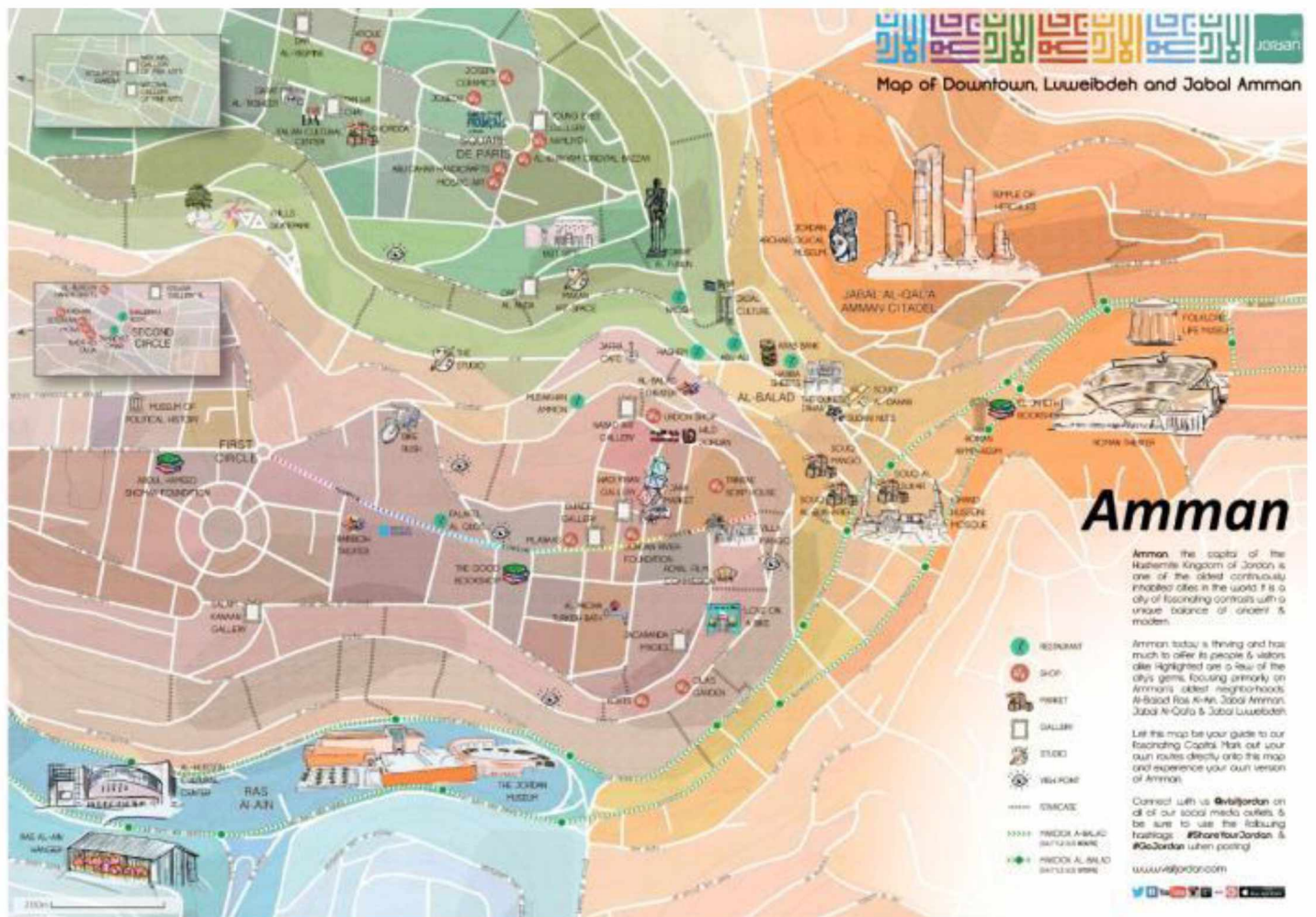
Εικόνα 63: al-Hamshari Masjid

Το al-Hamshari Masjid αποτελεί τέμενος στην περιοχή Khalda στην πόλη του Αμμάν. Το Ισλαμικό Μαστζίδ (τζαμί) είναι ένα μοντέρνο κτίριο, αλλά ενσωματώνει τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά ενός ισλαμικού τζαμιού, όπως ο θόλος, οι μιναρέδες και τα μιχράμπ. Ο αρχιτέκτονας το έχει κάνει με τρόπο που είναι ταυτόχρονα σύγχρονος και πιστός στην ισλαμική παράδοση. Οι τοίχοι εσωτερικά και εξωτερικά έχουν τοιχογραφίες με στίχους του Κορανίου και ισλαμικά διακοσμητικά στοιχεία. Το Masjid είναι επίσης φιλικό προς το περιβάλλον, σχεδιασμένο με τρόπο ώστε να δέχεται τον φυσικό φωτισμό ενώ έχει σύγχρονη μόνωση. Κατά αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται 40% εξοικονόμηση ενέργειας.

Εικόνα 64: al-Hamshari Masjid

Πηγή: https://www.researchgate.net/figure/The-Qibla-wall-al-Hamshari-Masjid-from-the-side-street-Resource_fig16_311323230

Χάρτης 16: Τοπίο της πόλης

4. ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΝ

Στη διάρκεια της ιστορίας, ο δημόσιος χώρος των πόλεων αποτέλεσε κεντρικό μέρος της καθημερινής ζωής των κατοίκων τους. Όσον αφορά την ευρωπαϊκή ιστορία, από τους πρώτους αστικούς οικισμούς έως τις ελληνικές, ρωμαϊκές, μεσαιωνικές, αναγεννησιακές πόλεις, όπως και στις πόλεις του Διαφωτισμού και της βιομηχανικής περιόδου, ο δημόσιος χώρος της πόλης αποτελούσε απαραίτητο και βασικό στοιχείο για την κοινωνική ζωή των κατοίκων της. Τα έργα ζωγραφικής, τα χαρακτηριστικά και οι περιγραφές πιστοποιούν αυτόν τον ουσιαστικό ρόλο. Η αγορά ήταν πάντα ένα δημοφιλές μέρος συνάντησης και κοινωνικοποίησης των ανθρώπων. Εκτός από την αγορά, οι δρόμοι και οι ελεύθεροι χώροι που δημιουργούνται στον αστικό ιστό υπήρξαν επίσης σημαντικοί κοινωνικοί χώροι όπου οι άνθρωποι συναναστρέφονταν και συνδιαλέγονταν.

Ωστόσο πλέον ο δημόσιος χώρος έχει γίνει μια πιο περίπλοκη και πιο διαφοροποιημένη έννοια, καθώς οι πόλεις αστικοποιήθηκαν γρήγορα και αυξήθηκαν σε πληθυσμό. Αυτό οδηγεί σε μια συζήτηση σχετικά με το τι πρέπει να περιλαμβάνει ο δημόσιος χώρος, καθώς δεν υπάρχει ενιαίος συμφωνημένος ορισμός. Αυτό έχει δημιουργήσει ένα διεθνές ζήτημα, καθώς οι διάφορες χώρες έχουν διαφορετική ιδέα ως προς το τι πρέπει να ορίζεται ως δημόσιος χώρος.

4.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

Abdali

Στο Αμμάν, εκτός από μια σειρά από σύγχρονα έργα μικρής κλίμακας, υπάρχει επίσης ένα μεγαλειώδες έργο στο κέντρο της πόλης κατασκευάστηκε με πρότυπα από το έργο SOLEDERE στη Βηρυτό. Έχει δημιουργηθεί ως ένα συμβολικό έργο του κέντρου το οποίο θέτει τις βάσεις και αναγάγει την ταυτότητα της πόλης από τοπική σε παγκόσμια.

Το Abdali Regeneration Project, αποτελεί το πιο σύγχρονο έργο αστικής ανάπλασης μικτών χρήσεων γης ιστορικά στην πόλη του Αμμάν. Ο σκοπός ήταν να πραγματοποιηθεί μια νέα επιχειρηματική και εμπορική ζώνη (cluster) που θα αναβάθμιζε το Αμμάν σε σχέση άλλες πόλεις και θα του έδινε μια σύγχρονη, οικονομική και επιχειρηματική περιοχή. Η νέα συνοικία θα βρισκόταν σε ένα μεγάλο οικόπεδο στο κέντρο της πόλης. (Schwelder, 2012). Ο σχεδιασμός και η κατασκευή πραγματοποιήθηκε το 2004 ως κοινοπραξία μεταξύ των MAWARED, και της SAUDIOGER η οποία είχε αναλάβει τη διαχείριση του έργου καθώς και τη διακόσμηση των εσωτερικών χώρων. Η συνοικία Abdali αποτελεί μια στρατηγική τοποθεσία στο κέντρο της πόλης δίπλα στο πρώην Γενικό Στρατηγείο των Ενόπλων Δυνάμεων της Ιορδανίας. Ο χώρος καταλαμβάνει έκταση 35 εκταρίων, ενώ βρίσκεται βόρεια από το Al Shmeisani έως το Παλάτι της Δικαιοσύνης, το τζαμί του Βασιλιά Αμπντάλλα Ι και νότια προς το Κοινοβούλιο.

Έχει σχεδιαστεί και υλοποιηθεί έτσι ώστε να αποτυπωθεί στους κατοίκους ως τον μεγαλύτερο επιχειρηματικό κόμβο της πόλης. Η γενικότερη μελέτη προέβλεπε 1,7 εκ. τετραγωνικά μέτρα τα οποία θα καταλάμβαναν γραφεία, πολυτελείς ξενοδοχειακές μονάδες, εγκαταστάσεις ψυχαγωγίας και αναψυχής, πολυώροφοι πύργοι κατοικιών, όπως και εγκαταστάσεις καταστημάτων λιανικής και πολιτιστικές δομές. Σε διπλανό οικόπεδο 55 εκταρίων προβλέπονταν η κατασκευή χώρων για κυβερνητικά γραφεία και εθνικού μουσείου. (Beauregard, R. and Marpillero-Colomina, 2011).

Προβλέπεται πως μετά την ολοκλήρωση της κατασκευής θα περιλαμβάνει 40.000 κατοίκους, 15.000 θέσεις εργασίας και συνεπακόλουθα 25.000 θέσεις στάθμευσης. Η πρώτη φάση του έργου έχει σχεδόν ολοκληρωθεί ενώ η δεύτερη βρίσκεται ακόμη σε αναμονή. Η περιοχή πρόκειται να φιλοξενήσει τα υψηλότερα κτίρια της πόλης, καθώς αναμένεται να περιλαμβάνει επτά πύργους ύψους μέχρι 220 μέτρα, ενώ ήδη φιλοξενεί τα υπάρχοντα ολοκληρωμένα υψηλότερα τα οποία είναι το Amman Rotana και το W Amman.

Το σχέδιο Abdali θεωρείται ως μια προσπάθεια προσέγγισης των ιστορικών αστικών τοπόσημων του Αμμάν όπως το Τζαμί Χουσεϊν και οι υπαίθριες αγορές (souq) και αντικατάστασης τους με κάτι καινούργιο και σύγχρονο. Ωστόσο το έργο σε όλες τις φάσεις σχεδίασης και κατασκευής υπολείπεται όσον αφορά τις συμμετοχικές διαδικασίες και την ενημέρωση του κοινού, γεγονός που δημιουργεί ερωτήματα ως προς το που απευθύνεται εν τέλει. (Daheg, 2009).

Το έργο στοχεύει να παρέχει μια ποικιλία δημόσιων χώρων που είναι τόσο εμπορικοί όσο και ιδιωτικοί, ελεγχόμενοι και στρατηγικά ρυθμισμένοι. Αυτό θα βοηθήσει στη δημιουργία ενός σωστού επιχειρηματικού κλίματος προς τους επενδυτές από το εξωτερικό και την τοπική ελίτ, ενώ θα δημιουργήσει επίσης ένα νέο κόμβο επιχειρηματικού ενδιαφέροντος από όλο τον κόσμο. Συνεπώς έχει σχεδιαστεί απευθυνόμενο σε συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων που μπορούν να επωφεληθούν από αυτό και όχι στους απλούς πολίτες.

Κάποιες κοινωνικές ομάδες αποκλείονται άμεσα από ορισμένους χώρους στις πόλεις, όχι επειδή θέτουν περιορισμούς στην πρόσβασή τους στον χώρο ή επειδή πρέπει να καταβάλλουν εισιτήριο εισόδου, αλλά επειδή αυτοί οι χώροι είναι σχεδιασμένοι για άτομα με υψηλό εισόδημα και οι κατώτερες τάξεις δεν μπορούν να τα αντέξουν οικονομικά. Αυτά τα έργα στοχεύουν κυρίως στο να κάνουν την πόλη πιο ελκυστική για τους επενδυτές και τις διεθνείς επιχειρήσεις, πράγμα που σημαίνει ότι ένας μεγάλος αριθμός ατόμων κατώτερης κοινωνικοοικονομικής τάξης αποκλείεται από αυτά.

Πολλοί μελετητές έχουν επικρίνει το έργο Abdali για τις αρνητικές του επιπτώσεις στο αστικό τοπίο και τον αντίκτυπό του στην κοινωνική ανισότητα. Προβλέπεται ότι η ανάπτυξη του Abdali θα δημιουργήσει μια νέα κοινωνική ομάδα ελίτ, με τοπικά πολιτικά και επιχειρηματικά συμφέροντα να ενώνονται σε ένα περιβάλλον παγκόσμιας αγοράς. Επιπλέον, υποστηρίζεται ότι το Abdali αντιπροσωπεύει μια σημαντική τάση στον νεοφιλελεύθερο πολεοδομικό σχεδιασμό, η οποία θα συνεχίσει να κατακερματίζει και να απομονώνει πόλεις σε όλο τον κόσμο. Αυτή η διαίρεση δημιουργεί κοινωνικό διαχωρισμό μεταξύ διαφορετικών κοινωνικοοικονομικών ομάδων στην πόλη.

Κάποιες από αυτές τις νεοφιλελεύθερες ενέργειες έχουν προκαλέσει τη μετακόμιση πολλών δραστηριοτήτων και υποδομών στις περιοχές γύρω από το κέντρο της πόλης. Στην περίπτωση του έργου Abdali, πραγματοποιήθηκε η μετεγκατάσταση του τερματικού σταθμού μεταφορών συμπεριλαμβανομένων όλων των υποδομών του και του εργατικού δυναμικού του, στην περιοχή Tambarbour. Δυστυχώς, αυτό δεν έχει ακόμη δημιουργήσει κοινωνικά ή οικονομικά οφέλη, καθώς η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση έχει εμποδίσει πολλές νέες επενδύσεις να πραγματοποιηθούν.

Μεγάλα έργα όπως αυτά είναι πιθανό να προκαλέσουν κοινωνικά προβλήματα και να επιφέρουν συνέπειες καθώς επικεντρώνονται στις πλούσιες δυτικές περιοχές της πόλης και έχουν σχεδιαστεί κυρίως προς όφελος των υψηλών κοινωνικών τάξεων και των επενδυτών. Αυτό θα μπορούσε να διευρύνει το χάσμα μεταξύ του ανατολικού και του δυτικού τμήματος του Αμμάν, και μεταξύ του μικρού ποσοστού ανθρώπων που ωφελούνται από αυτά τα έργα και των υπόλοιπων κοινωνικών ομάδων. (Daher, 2009).

Εικόνα 65: Περιοχή Abdali πριν την ανάπλαση

Εικόνα 66: Περιοχή Abdali μετά την ανάπλαση

Πηγή: Abdali project, 2014

Al Husseini Mosque Plaza (Formerly Umari Mosque), Downtown

Το Τζαμί Al Husseini αποτελεί ένα από τα παλαιότερα τζαμιά που κατασκευάστηκαν στο νεοσύστατο Χασεμιτικό Βασίλειο της Ιορδανίας. Κατασκευάστηκε μεταξύ 1924 και 1927 κατά την πρώιμη βασιλεία του Εμίρη Αμπντουλάχ, κατά την οποία κατασκευάστηκε και το παλάτι Ραγκντάν. Το τζαμί "Al Husseini" ονοματίστηκε χάρη στον Σαρίφ Χουσεΐν Μπιν (Sharif Hussein Bin Ali Αλί) ο οποίος είναι ο πατέρας του βασιλιά Αμπντουλάχ Α', ο οποίος έβαλε τον θεμέλιο λίθο σε μια γιορτή το 1923. Εκείνη την εποχή, το τζαμί ήταν το μεγαλύτερο στο Αμμάν. Ήταν η πρώτη φορά που χρησιμοποιήθηκε σκυρόδεμα για την κατασκευή ενός τεμένους.

Κάποια έτη αργότερα, το 1927, το τζαμί καταστράφηκε μερικώς από τον μεγαλύτερο σεισμό που έχει συμβεί στην πόλη τα νεώτερα χρόνια. Κατά τη δεκαετία του 1940 πραγματοποιήθηκαν έργα όπως η διαπλάτυνση της εσωτερικής αυλής, και η προσθήκη του δυτικού μιναρέ ο οποίος είναι ψηλότερος από τον ανατολικό. (Bakij, 1983) Το τέμενος χτίστηκε για θρησκευτικές τελετές αλλά και για να δείξει τη δύναμη του Εμίρη Αμπντουλάχ, όπου μαζί με το παλάτι Ραγκντάν δημιούργησε δύο εντυπωσιακούς χώρους στην πόλη. Μέχρι που η Οθωμανική Αυτοκρατορία κυβέρνησε την Ιορδανία, το τζαμί ήταν γνωστό ως Τζαμί Al Umari και χρησιμοποιήθηκε ως το κύριο τζαμί για τους κατοίκους της πόλης. (Rogan, 1996)

Καθώς το τζαμί δεν ήταν σε καλή κατάσταση, ο Εμίρης Αμπντουλάχ διάλεξε την μπροστινή αυλή του παλατιού Raghdan (Saraya) ως τόπο προσευχής και δημοσίων συγκεντρώσεων. Συνεπώς ανοικοδομήθηκε ένα νέο τέμενος στη θέση του παλιού, το οποίο επίσης είχε ανεγερθεί στη θέση μιας παλιάς βυζαντινής βασιλικής. Το νέο τζαμί αποτέλεσε ένα νέο χωροταξικό σύμβολο και τοπόσημο για την πόλη. Η οδός Βασιλιά Φαϊζάλ η οποία αποτελούσε κεντρική αρτηρία της πόλης στην οποία πραγματοποιούνταν πλήθος επίσημων δημοσίων εκδηλώσεων, συνδέονταν με το τζαμί Αλ Χουσεϊνί. (Rogan, 1996).

Εικόνα 67: Al Hussein Mosque Plaza 1923-1927

Source: Bakij, 1980

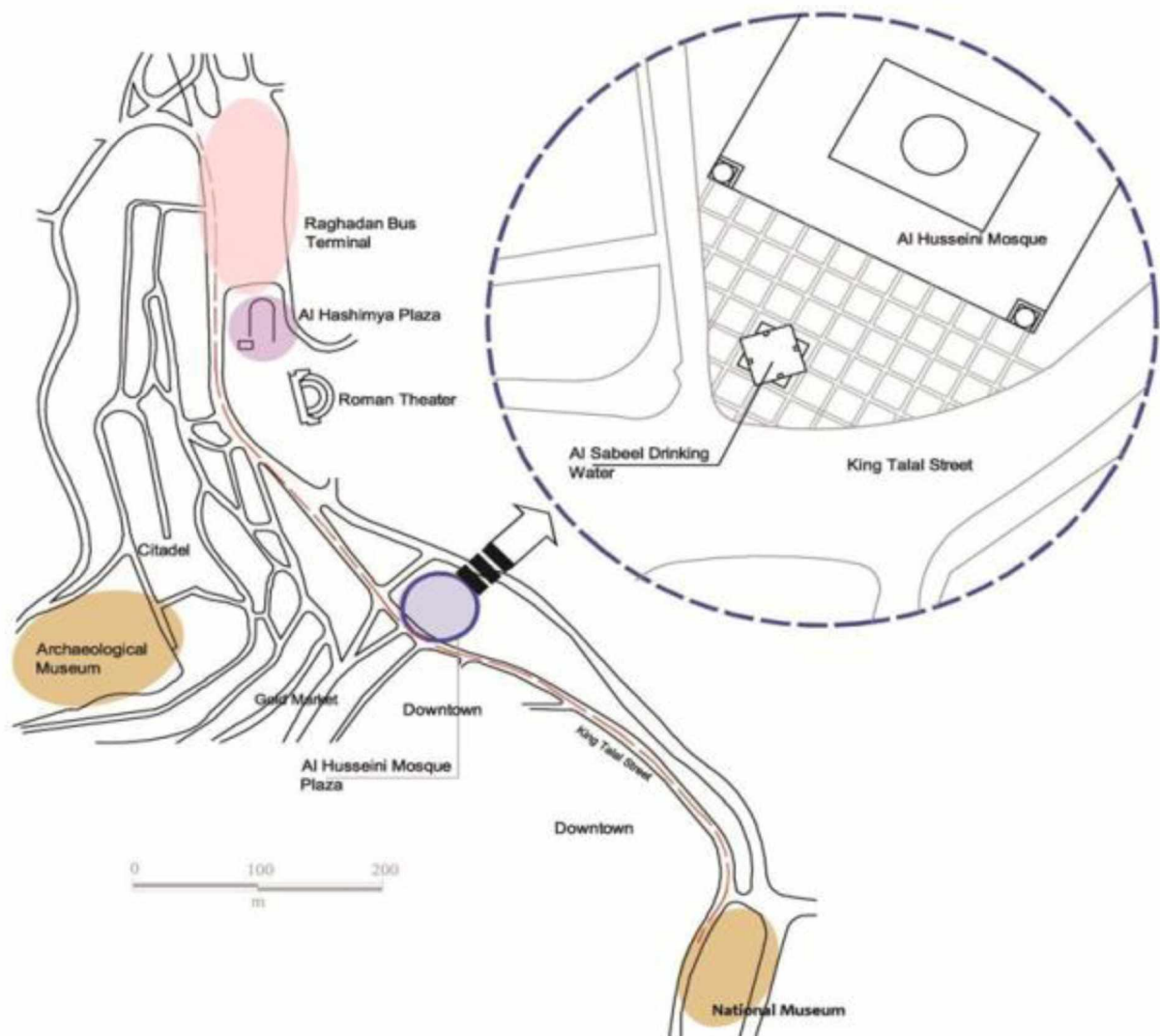

Εικόνα 68: Al Hussein Mosque Plaza, 2013

Εικόνα 69: Al Hussein Mosque Plaza, κατά την προσευχή της Παρασκευής.

Πηγή: *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices*, Mais Jafari, 2014

Εικόνα 30: Τοποθεσία του τζαμιού Al Hussein με το διευρυμένο τμήμα που δείχνει την πλατεία του τζαμιού,

Πηγή: *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices*, Mais Jafari 2014

King Faisal Street (Faisal Plaza or Sahet Faisal), Downtown

Η οδός King Faisal (πρώην Faisal Plaza ή Sahet Faisal) είναι η παλαιότερη και πιο σημαντική οδός στην καρδιά του Αμμάν. Η πρόταση για την δημιουργία μιας νέας κεντρικής οδού έγινε τη δεκαετία του 1920 από τον πρωθυπουργό Ali Rukabi ως ένα νέο έργο για τη νέα πόλη του Αμμάν. Σήμερα, η πλατεία είναι δημοφιλής προορισμός για τουρίστες και ντόπιους.

Χάρτης 17: Πλατεία Faisal μετά την τελευταία ανάπλαση

Πηγή : *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices*, Mais Jafari, 2014

Η παλιά πλατεία Φαιζάλ ουσιαστικά αποτελούσε έναν δρόμο ο οποίος προέκυπτε από τα περιβάλλοντα κτίρια, τα οποία ήταν κατασκευασμένα από πέτρες, τούβλα και ξύλινα δοκάρια. Τα κτίσματα αυτά ήταν μονώροφα και αποτελούσαν τις κατοικίες των Κιρκέζων μεταναστών που κατέφθασαν στη χώρα στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Ωστόσο πέρα από την απλότητα που χαρακτήριζε την χωροταξική διάταξη της οδού, ο σχεδιασμός είχε γίνει με σκοπό να αποτελεί το κέντρο της πόλης τα χρόνια εκείνα. Ο βασιλιάς Αμπντουλάχ Α΄ επωφελήθηκε από την πλατεία Φαιζάλ και την χρησιμοποίησε σε πλήθος πολιτικών και κοινωνικών εκδηλώσεων κατά τη δεκαετία του 1930. (Bakij, 1983)

Υπήρξαν πολλά σημαντικά γεγονότα που συνέβησαν στην οδό Φαιζάλ, συμπεριλαμβανομένης της νεκρώσιμης ακολουθίας του Σαρίφ Χουσεϊν Μπιν Αλί (Sharif Hussein Bin Ali) το 1931. Ένα άλλο εθνικό γεγονός έλαβε χώρα το 1939,

όταν ο βασιλιάς Αμπντουλάχ τίμησε με την απονομή μεταλλίων τους στρατιώτες και τους αξιωματικούς οι οποίοι συμμετείχαν στην Αραβική Λεγεώνα. Ο χώρος δηλαδή λειτούργησε ως κόμβος επικοινωνίας μεταξύ του κράτους και της κοινωνίας.

Εικόνα 71: Η επίσημη κηδεία του Σαρίφ Χουσεΐν μπιν Άλι στην πλατεία Faisal το 1931

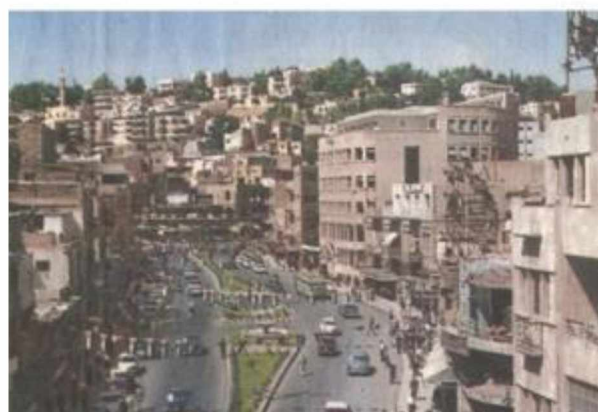
Πηγή (Bakij, 1983)

Όταν η Ιορδανία έγινε ανεξάρτητο κράτος και μετονομάστηκε σε Χασεμιτικό Βασίλειο της Υπεριορδανίας το 1946, η συζήτηση για τον εκσυγχρονισμό της Faisal Plaza βγήκε στο προσκήνιο και μπήκε στο στόχαστρο της πολιτικής ηγεσίας. Πραγματοποιήθηκαν κάποια έργα καλλωπισμού όπως η δημιουργία μιας μεσαίας νησίδας όπως και προστέθηκαν στοιχεία πρασίνου. Κατά συνέπεια στο πέρας της δεκαετίας του 1950 η πλατεία λειτούργουσε πλέον ως επικοινωνιακός κόμβος και σημείο έντονης κινητικότητας, γεγονός που την έκανε γνωστή στις περιφερειακές πόλεις όπως η Βηρυτός, η Δαμασκός και η Ιερουσαλήμ.

Εικόνα 72 : King Faisal Square το 1940

Πηγή: Postcard από Congress Library

Εικόνα 73 : King Faisal Square το 1950

Πηγή: Postcard από Congress Library

Ωστόσο ταυτόχρονα με την περιφερειακή φήμη, η οδός αναγνωρίστηκε και σε εθνικό επίπεδο ως προς τη λειτουργία της στην πόλη. Πλήθος εθνικών εκδηλώσεων έλαβαν χώρα οι οποίες δημιούργησαν την εθνική της ταυτότητα και την εδραίωσαν στη συνείδηση των πολιτών.

Κάποιες από τις σημαντικές αυτές εθνικές εκδηλώσεις είναι ο γάμος του βασιλιά Χουσεΐν και της Μούνα το 1961, η πομπή του Πάπα ΙΑ΄ το 1964 και οι διαδηλώσεις για ημέρες εθνικών εορτών τα έτη 1967 και 1968.

Η δεκαετία του 1970 αποτέλεσε μια εποχή μεγάλης ανάπτυξης για το Αμμάν, καθώς οι επενδύσεις κεφαλαίου και τα εμβάσματα από τα κράτη του Αραβικού Κόλπου συντέλεσαν στην επέκταση της πόλης. Η έκταση του δομημένου περιβάλλοντος στο Αμμάν αυξήθηκε παραπάνω από το διπλάσιο σε μέγεθος κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, από 21 τετραγωνικά χιλιόμετρα το 1972 σε 43 τετραγωνικά χιλιόμετρα το 1972 και σε 54 τετραγωνικά χιλιόμετρα το 1982. (Razzaz, 1993)

Μετά την επέκταση της πλατείας King Faisal, δημιουργήθηκε ζήτημα ανάμεσα στα οχήματα και στους πεζούς. Το πρωτοφανές φαινόμενο του συγκοινωνιακού μποτιλιαρίσματος δεν κατάφερε να λύσει ούτε το πρώτο φανάρι που τοποθετήθηκε το 1971, καθώς το πρόβλημα συνέχισε να υφίσταται. Η αυξανόμενη κυκλοφοριακή συμφόρηση είχε ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση της πλατείας όσον αφορά τη δημοτικότητα της και την υπόσταση της ως δημόσιο χώρο καθώς κατέληξε ένας συνηθισμένος μποτιλιαρισμένος δρόμος. Το διάστημα των δεκαετιών 1980 και 1990 ο δρόμος έχασε την εμβληματική του αξία καθώς η διαμάχη μεταξύ των πεζών και των οχημάτων εντάθηκε ιδιαίτερα μετά την τοποθέτηση κιγκλιδωμάτων και στηθαίων. Ο χώρος πλέον παύει σταδιακά να αποτελεί την έννοια του δημόσιου χώρου στην αντίληψη της κοινωνίας, γεγονός που πιθανότατα θα κάνει την πλατεία να χάσει την ελκυστικότητά της για τους πεζούς στο μέλλον.

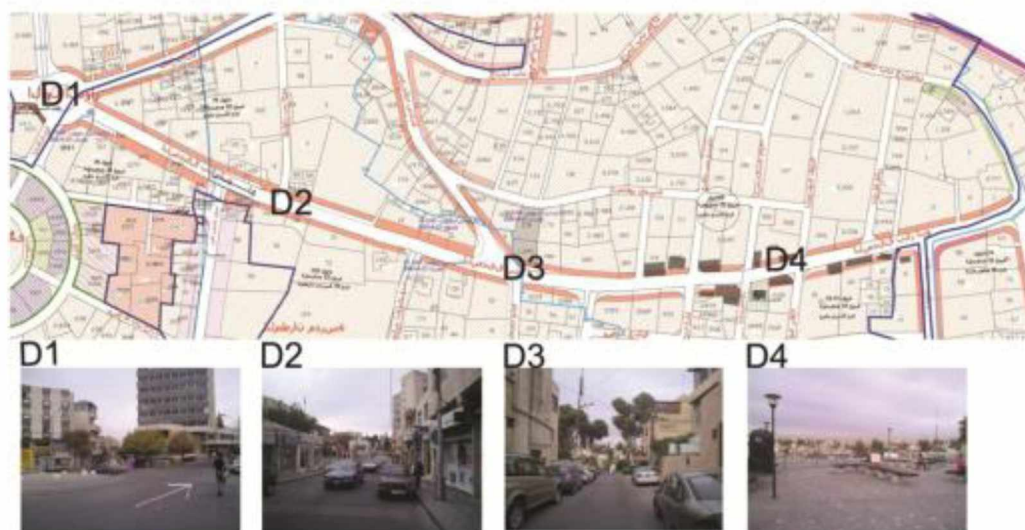
Οι αρμόδιοι φορείς του δήμου του Αμμάν συνειδητοποίησαν πως η οδός King Faisal υποβαθμίστηκε και έχασε την ιστορική της υπόσταση καθώς παρατήρησαν πως απλώς αποτελεί έναν τυπικό δρόμο της πόλης με έντονο κυκλοφοριακό πρόβλημα. Ως αποτέλεσμα οι δημοτικές αρχές ανέλαβαν την πρωτοβουλία το 2010 να αποκαταστήσουν τον ιστορικό δρόμο και να κατ επέκταση να ισχυροποιήσουν τον δημόσιο χώρο της πόλης. Τα έργα αποκατάστασης αποτελούσαν την αντικατάσταση

των πέτρινων δαπέδων, την πλακόστρωση των πεζοδρομίων και την ανακαίνιση των σκαλοπατιών που συνδέουν την οδό King Faisal με άλλους δρόμους, εισόδους των κατοικιών και εμπορικών καταστημάτων που βρίσκονται στο μέτωπο του δρόμου, εργασίες που αφορούν τις υποδομές ηλεκτρισμού, νερού, αποχέτευσης και επικοινωνιών, καθώς και εργασίες συντήρησης στην κεντρική νησίδα.

Rainbow Street, Downtown Area

Ο τέταρτος δημόσιος αστικός χώρος που εξετάζουμε είναι η Rainbow Street (Οδός Ουράνιου Τόξου) η οποία βρίσκεται στην καρδιά της πόλης και αποτελεί σημαντικό σημείο δημόσιου χώρου όπως και οι τρεις προηγούμενοι. Η πρώτη και επίσημη ονομασία της οδού είναι Abu Bakr al Siddiq, ενώ αποτελεί μια από τις παλαιότερες οδούς στην πόλη.

Κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του 1960, 1970 και μέχρι το 1980, αποτελούσε κεντρικό εμπορικό δρόμο του Αμμάν ο οποίος ήταν αρκετά πολυσύχναστος. (Al Asad, 2011) Στέγαζε μερικά από τα πιο σημαντικά επίσημα κτίρια, συμπεριλαμβανομένων των κεντρικών γραφείων του Ιδρύματος Ποταμού Ιορδάνη, του κτιρίου του Βρετανικού Συμβουλίου, των κεντρικών γραφείων της Jordan Petroleum Refinery Company, της Πρεσβείας της Σαουδικής Αραβίας και του δημοφιλή κινηματογράφου Rainbow από όπου ο δρόμος πήρε την ονομασία του.

Εικόνα 74: Rainbow Street

Πηγή: *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices*, Mais Jafari, 2014

Από τη δεκαετία του 1990, η αξία και η δημοτικότητα του δρόμου έχουν μειωθεί σε σύγκριση με τα νεότερα εμπορικά κέντρα όπως συνέβη και με την οδό King Faisal. Αυτό οφείλεται στην αστική επέκταση του Αμμάν και στην εμφάνιση νέων εμπορικών κόμβων σε όλη την πόλη οι οποίοι προσέλκυσαν νέες επενδύσεις. Κατά συνέπεια πολλοί ιδιοκτήτες εμπορικών καταστημάτων μετακόμισαν σε άλλες περιοχές της πόλης κοντά στα νέα επιχειρηματικά επίκεντρα γεγονός που προκάλεσε μείωση της εμπορικής δραστηριότητας και της δημοτικότητας στην οδό Rainbow. Το γεγονός αυτό έλαβε και μια ακόμη κοινωνική διάσταση καθώς μεγάλος αριθμός πολιτών εγκατέλειψαν τις κατοικίες τους και μετατοπίστηκαν σε νέες πιο σύγχρονες γειτονιές της πόλης. Παρόλα αυτά η οδός Rainbow παρέμεινε μια γοητευτική περιοχή του κέντρου της πόλης. (Al Asad, 2011)

Και σε αυτήν την περίπτωση οι δημοτικές αρχές συνειδητοποίησαν πως η οδός Rainbow έχασε την ιστορική της σημασία με το πέρασμα του χρόνου και έλαβε την πρωτοβουλία για αποκατάσταση του με σκοπό την αναβίωση του στην πρότερη κατάσταση του. Το 2006 πραγματοποιήθηκε μια σύμπραξη του Δήμο του Ευρύτερου Αμμάν (GAM) και της TURATH όπου κεντρικός σκοπός ήταν η ανάδειξη της οδού σε αστικό δημόσιο χώρο πολιτιστικής κληρονομιάς. Πυλώνας του σχεδιασμού αποτελούσε η ανάδειξη της οδού μέσα από ήπιες αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις οι οποίες στοχευόμενα θα τόνιζαν την ιστορική και πολιτιστική αξία του στην αντίληψη της κοινωνίας. (Daher, 2012) Η αύξηση του χώρου του πεζοδρομίου και η μείωση του πλάτους του δρόμου ήταν δύο βασικές στρατηγικές που χρησιμοποιήθηκαν για την προσέλκυση περισσότερων ανθρώπων. Αστικές πλατείες και βεράντες με καθίσματα και πανοραμική θέα στην πόλη δημιουργήθηκαν επίσης για να προσελκύσουν τους πεζούς.

Ως αποτέλεσμα των επεμβάσεων, η Rainbow Street έλαβε αναγνωσιμότητα ξανά και πλέον αποτελούσε μια πυκνοκατοικημένη οδό πλαισιωμένη με διάφορες επιχειρήσεις όπως εταιρείες, μικρά καταστήματα, καταστήματα ρούχων, εστιατόρια και καφετέριες. Αυτό συντέλεσε στην αύξηση των επισκεπτών στην περιοχή. Οι βελτιώσεις επέτρεψαν την πρόσβαση των οχημάτων, καθώς σε αντίθετη περίπτωση υπήρχαν αντιδράσεις από την κοινότητα, κατοίκους και επιχειρηματίες. Παρόλα αυτά ο δρόμος λιθοστρώθηκε με σκοπό την επιβράδυνση της κυκλοφορίας των οχημάτων έτσι ώστε να είναι πιο ασφαλής για τους πεζούς.

Εικόνα 75: Rainbow Street

Εικόνα 76: Rainbow Street

Εικόνα 77: Rainbow Street

Πηγή: <https://dailytravelpill.com/rainbow-street-amman/>

1. TURATH : Ίδρυμα Αρχιτεκτονικού, Αστικού Σχεδιασμού και Έρευνας με εξειδίκευση στην αρχιτεκτονική, την αστική ανάπλαση και τη διατήρηση της κληρονομιάς. Ιδρύθηκε και διευθύνθηκε από τον Δρ Rami Daher ο οποίος σχεδίασε δύο δημόσιους χώρους αυτής της εργασίας: οδοί Wakalat και Rainbow. Ο TURATH συνεργάστηκε στενά με τον Ευρύτερο Δήμο του Αμμάν (GAM) σε πολλά δημόσια έργα στην πόλη.

Jordan National Gallery of Fine Arts Park (Jabal Al Weibdeh Park)

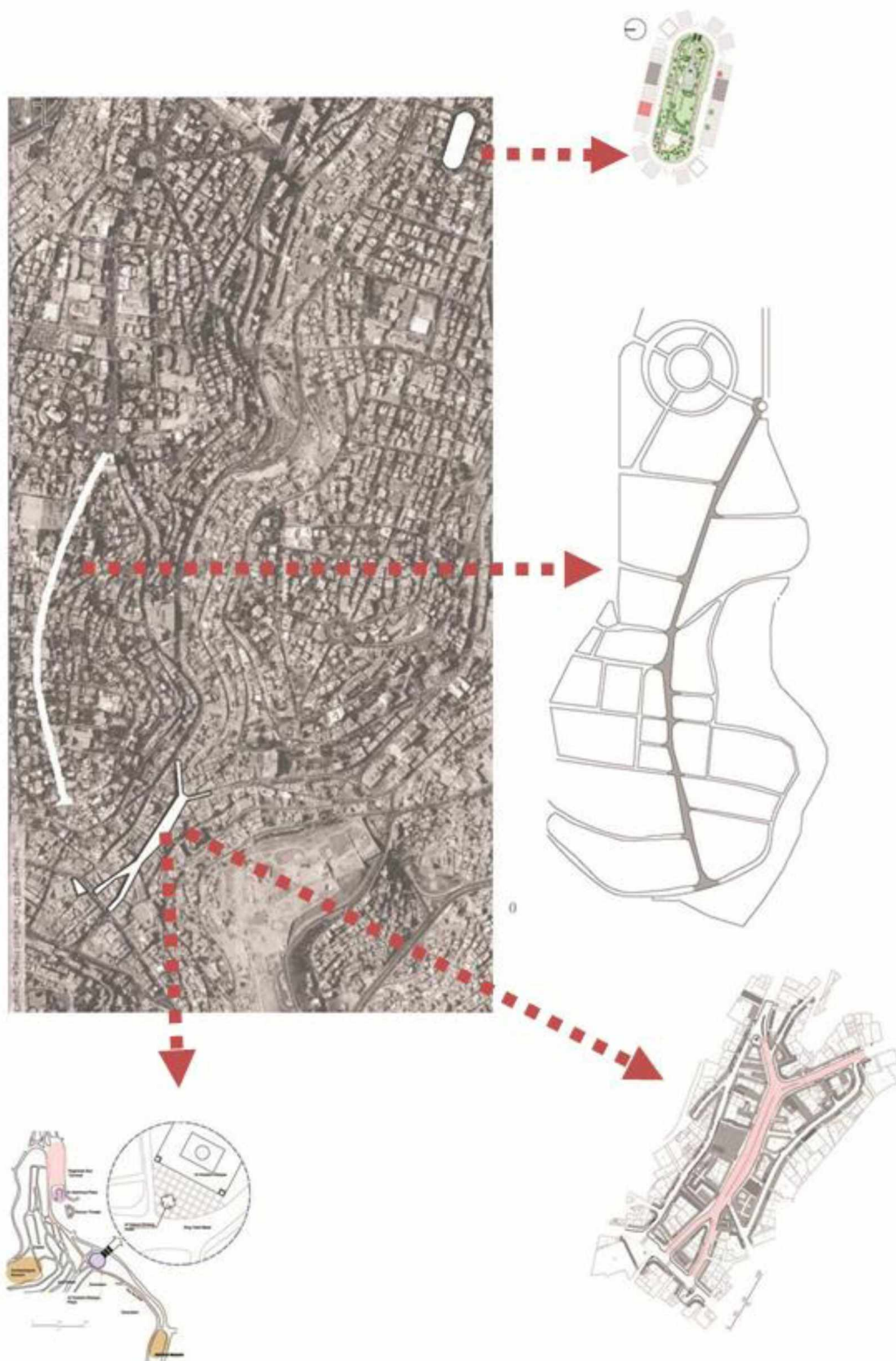
Το πάρκο Καλών Τεχνών της Εθνικής Πινακοθήκης της Ιορδανίας (γνωστό ως Πάρκο Jabal Al Weibdeh) εκτείνεται σε απόσταση 7.500 τετραγωνικών μέτρων στην περιοχή Al Weibdeh και αποτελεί ένα από τα παλαιότερα αστικά πάρκα της πόλης του Αμμάν. Λόγω της παλαιότητας δεν υπάρχουν καταγεγραμμένα στοιχεία όσον αφορά την κατασκευή του, παρόλα αυτά οι ηλικιωμένοι κάτοικοι της περιοχής θεωρούν πως δημιουργήθηκε κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1950.

Το αστικό πάρκο αποτελούσε έναν όμορφο υπαίθριο δημόσιο χώρο πρασίνου για την περιοχή, η οποία θεωρούνταν από τις πιο κομψές στην πόλη του Αμμάν. Το πάρκο διατηρήθηκε σε πολύ καλή κατάσταση μέχρι το 1970 χάρη στην κοινωνική ευθύνη και την καλή αντιμετώπιση της γειτονιάς. Μέχρι το 2004 η είσοδος ήταν συνεχώς ελεύθερη για τον κόσμο, ωστόσο η κακή συντήρηση και η παραμέληση από τους περίοικους οδήγησε σε υποβάθμιση. (Al Asad and Zureikat, 2005)

Εικόνα 78: Park of the National Gallery of Fine Arts (Al Weibdeh Park) (Πάρκο της Εθνικής Πινακοθήκης Καλών Τεχνών)

Πηγή: *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices*, Mais Jafari, 2014

Εικόνα 79: Οι επιλεγμένοι δημόσιοι χώροι εντός του κέντρου της πόλης. Mais Jafari

Πηγή: *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices*, Mais Jafari, 2014

Abu Darwish Mosque Plaza, East Amman

Το τζαμί Abu Darwish κατασκευάστηκε το 1961 στην κορυφή ενός από τους λόφους της πόλης, Jebel Al Ashrafiyah, ενώ καταλαμβάνει έκταση 2.500 τετραγωνικών μέτρων. Η πλατεία που περικλείει το τέμενος αποτελεί μία από τις παλαιότερες της πόλης του Αμμάν. Το τζαμί περιλαμβάνει έξι θόλους και έναν μιναρέ ύψους τριανταέξι μέτρων ενώ έχει χωρητικότητα άνω των 7.000 ατόμων.

Πλέον μέσα στο τζαμί βρίσκεται ένα μικρό ισλαμικό μουσείο. Η τοποθεσία Ashrafiyah ήταν αρκετά αραιοκατοικημένη πριν την κατασκευή του τεμένους, την οποία χρηματοδότησε ο Abu Darwish (Mustafa Hassan), ο ιδιοκτήτης της γης. Ο ίδιος ο Abu Darwish πραγματοποίησε το σχεδιασμό του τεμένους, ενώ ένας ημεδαπός καλλιγράφος επιμελήθηκε τις επιγραφές και τις πινακίδες. Οι πέτρες που χρησιμοποιήθηκαν για το τέμενος εισήχθησαν από τη Συρία. Το τέμενος είναι χωρισμένο σε δύο χώρους, στον πρώτο έχει χωρητικότητα 2.000 προσκυνητών και στην δεύτερη 400. Υπάρχει ακόμη μια βιβλιοθήκη η οποία φιλοξενεί μεγάλο αριθμό βιβλίων (άνω των 3.000) και ένας μικρός χώρος ο οποίος χρησιμοποιείται ως σχολείο για τη μάθηση του Ιερού Κορανίου. Στο συγκεκριμένο τζαμί γεννήθηκε η ιδέα για την κλήση για προσευχή «Azaan» όπου όταν ο πρώτος Μουεζίν ο Αμπού Ασφούρ, την πραγματοποίησε, μεταδόθηκε και ακούστηκε στα 42 τεμένη του Αμμάν.

Δίπλα από το τέμενος βρίσκεται το νοσοκομείο Al Bashir, το οποίο επίσης ονομάζεται Νοσοκομείο Ashrafiyah λόγω της τοποθεσίας του. Ο Mustafa Hassan παρατηρώντας το νοσοκομείο συνειδητοποίησε πως οι γυναίκες που έρχονταν να προσέξουν τους αρρώστους τους δεν είχαν ένα μέρος για να ξεκουραστούν και οι ίδιες. Για τον λόγο αυτό χρηματοδότησε την κατασκευή δυο ακόμη κοιτώνων οι οποίοι υπάγονταν στην ιδιοκτησία του, και τους παραχώρησε στις γυναίκες για να το χρησιμοποιήσουν ως μέρος ξεκούρασης. Στη συνέχεια έφτιαξε άλλους δύο κοιτώνες τους οποίους νοίκιασε στο Υπουργείο Παιδείας.

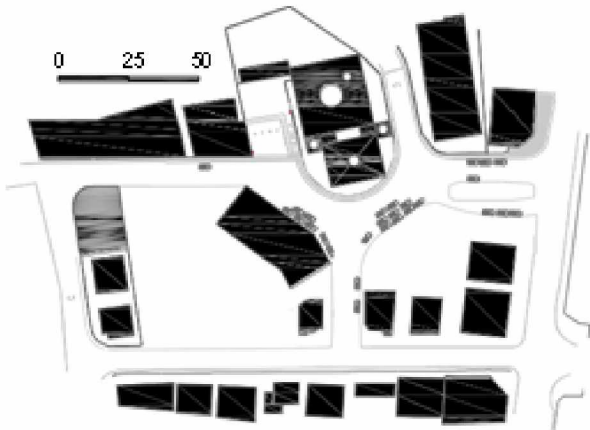
Το 2009, ο Δήμος του Ευρύτερου Αμμάν ή GAM ανακαίνισε μια έκταση 10.000 τετραγωνικών μέτρων γης που περιβάλλει το τζαμί, με το όνομα Abu Darwish Mosque Plaza. Αυτό είχε ως στόχο τη δημιουργία ενός ιστορικού χώρου και τη βελτίωση της πολιτιστικής και κοινωνικής ζωής στην τοπική κοινωνία. Οι ανακαινίσεις οδήγησαν επίσης σε ευκαιρίες απασχόλησης και αύξηση των ευκαιριών τουρισμού, αγορών και περιηγήσεων στην περιοχή. Κατά τη διάρκεια της ανακαίνισης και ανάπτυξης της πλατείας πραγματοποιήθηκε ο επανασχεδιασμός της πλατείας όπου ο παρακείμενος δρόμος που συνδέει το τζαμί με την πλατεία συνδέθηκε με την ίδια την πλατεία με σκοπό να δημιουργήσει ένα μοντέρνο σχέδιο που διατηρεί την παραδοσιακή αρχιτεκτονική. Αυτό είχε σκοπό να δημιουργήσει έναν ανοιχτό αστικό χώρο που θα επέτρεπε κοινωνικές δραστηριότητες γύρω από το τζαμί.

Ο σχεδιασμός στόχευσε στην κατασκευή ενός καινοτόμου έργου αστικής ανάπλασης, το οποίο θα ενισχύσει την πολιτιστική και κοινωνική ταυτότητα του τόπου στους πολίτες αλλά και στους επισκέπτες της πόλης. Στο έργο επίσης συμπεριλαμβάνεται η κατασκευή τριών νέων κτιρίων 4.658 τετραγωνικών μέτρων, τα οποία περιέχουν εννέα εμπορικά καταστήματα, μια δημόσια βιβλιοθήκη, ένα πολιτιστικό κέντρο, υποδομές εξυπηρέτησης του κοινού και ένας υπόγειος χώρος στάθμευσης.

Εικόνα 80: Abu Darwish Mosque Plaza

Πηγή: *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices*, Mais Jafari, 2014

Χάρτης 18: Πριν την ανάπλαση

Χάρτης 19: Μετά την ανάπλαση

Πηγή: *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices*, Mais Jafari, 2014

Wakalat Street, West Amman

Η τοποθεσία της πλατείας Wakalat Street είναι στο δυτικό Αμμάν στην περιοχή Sweifieh. Πριν από την αναβάθμιση του αποτελούσε έναν δρόμο που εξυπηρετούσε κυρίως οχήματα, με έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση ενώ ταυτόχρονα εξυπηρετούσε ελάχιστα τις ανάγκες των πεζών ως δημόσιος χώρος. Ωστόσο σταδιακά από τη δεκαετία του 1990 άρχισε να αναπτύσσεται όσον αφορά την επιχειρηματικότητα του καθώς πλήθος μοντέρνων καταστημάτων ρούχων μετακόμισαν στα μέτωπα του δρόμου. (Al Asad, 2011).

Το έτος 2007 πραγματοποιήθηκε μια σύμπραξη μεταξύ της GAM και της TURATH, όπου σκοπός ήταν η μετατροπή του σημαντικότερου εμπορικού δρόμου της πόλης σε χώρο φιλικό προς τους πεζούς. Το έργο πεζοδρόμησης που πραγματοποιήθηκε στην οδό Wakalat αποτέλεσε το πρώτο αυτού του είδους που κατασκευάστηκε στο πλαίσιο ενός πλήρους διαμορφωμένου δημόσιου χώρου σε περιοχή εμπορικού χαρακτήρα στο Αμμάν. Η φιλοσοφία του σχεδιασμού ήταν ένας «Anti Mall Space», δηλαδή ένας δημόσιος υπαίθριος χώρος ο οποίος θα περιλαμβάνει τις υποδομές των εμπορικών καταστημάτων σε μια ζωντανή δημόσια περιοχή, προσελκύοντας τους πεζούς από όλη την πόλη. (Daher, 2010).

Η νέα εικόνα του δρόμου ερχόταν σε αντίθεση με την προηγούμενη μορφή του, η οποία αποτελούσε έναν δρόμο με έντονο κυκλοφοριακό πρόβλημα. Πλέον αποτελούσε έναν πεζόδρομο με ελεύθερους χώρους για περπάτημα και καθίσματα για ανάπαυση. Η αποκατάσταση συμπεριλάμβανε επίσης την οργάνωση των εμπορικών δραστηριοτήτων με ανάλογο σύστημα σήμανσης καθώς και παροχή εξοπλισμού και επίπλων εξωτερικού χώρου, όπως φωτιστικά, καθίσματα και κάδους απορριμμάτων.

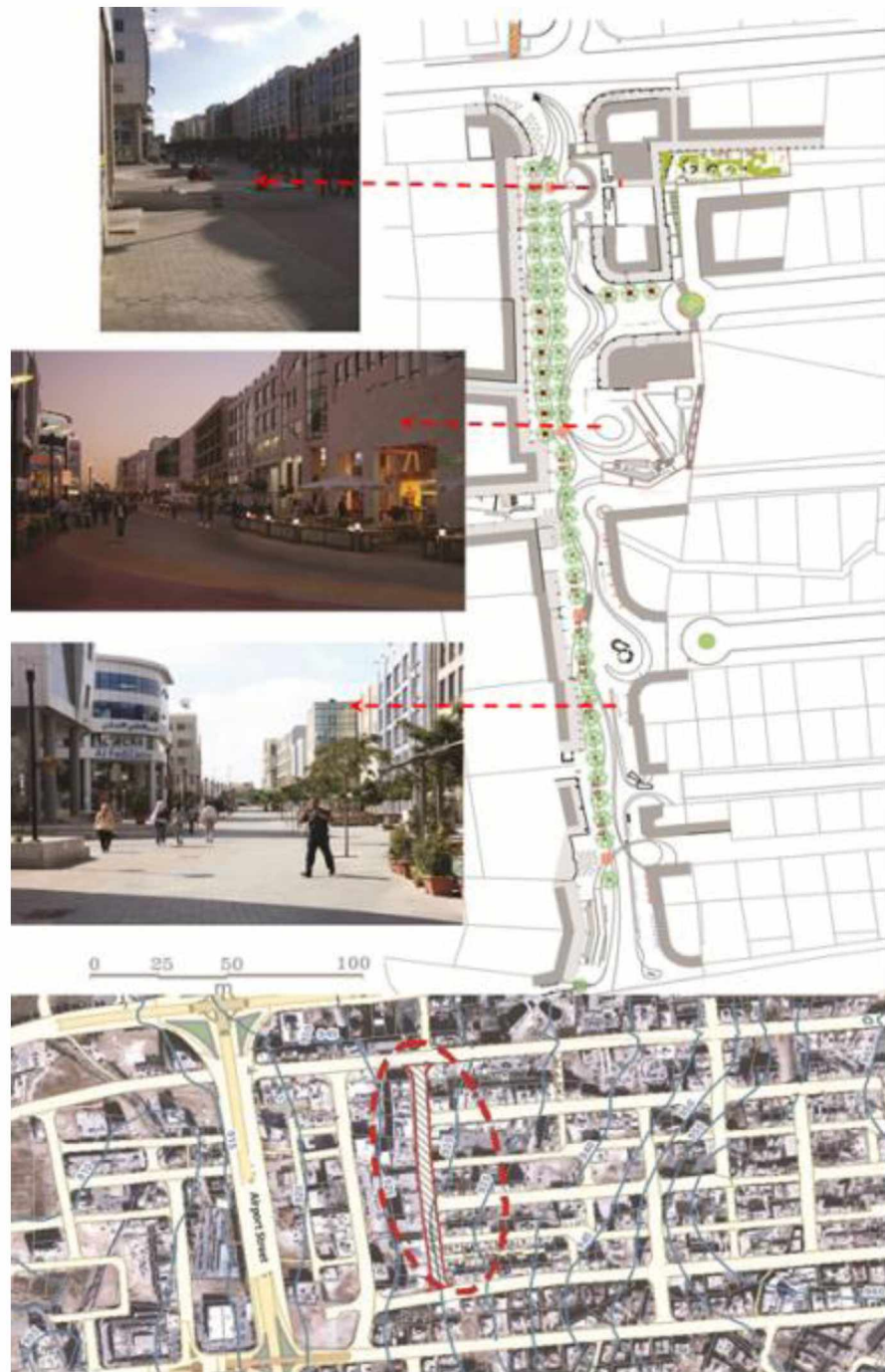

Εικόνα 81: Wakalat Street μετά την ανάπλαση, Ιούλιος 2007

Εικόνα 82: Wakalat Street πριν την ανάπλαση

Το έργο της ανάπλασης περιλάμβανε δαπεδόστρωση του δρόμου με πλάκες σκυροδέματος διαφορετικού χρώματος, σύστημα σήμανσης, φωτιστικά στοιχεία σε όλο το μέτωπο του δρόμου καθώς και εμπλουτισμός του πράσινου στοιχείου με δέντρα και θάμνους στα ειδικά διαμορφωμένα παρτέρια. Η ανάπτυξη του πεζόδρομου προσέλκυσε πλήθος νέων δραστηριοτήτων, καθώς οι πολίτες τον επισκέπτονταν τακτικά για ψώνια, για αναψυχή στα καφέ ή για γυμναστική και κοινωνική συναναστροφή.

Εικόνα 83: Wakalat Street

Πηγή: *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices*, Mais Jafari, 2014

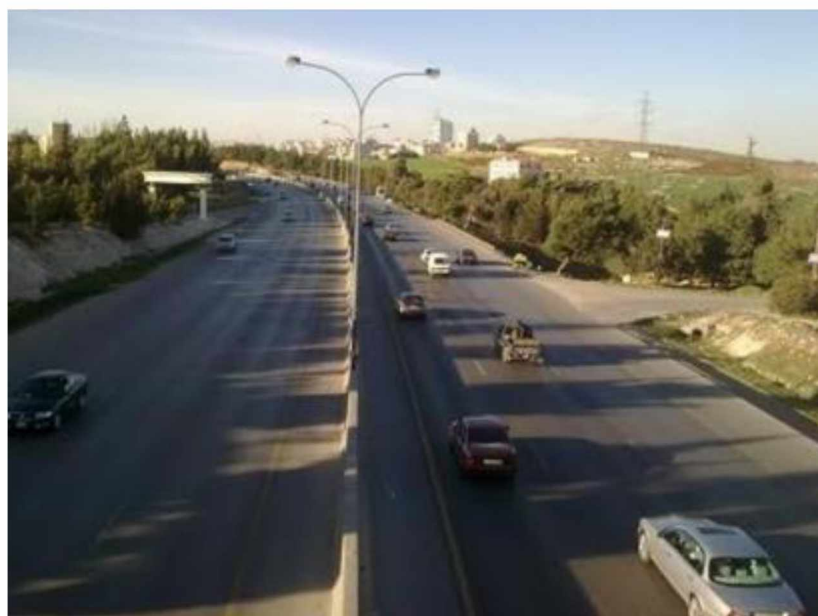
Airport Road, Informal Public Space

Η Airport Road αποτελεί κύρια οδική αρτηρία στην πόλη του Αμμάν. Πρόκειται για την μοναδική οδική αρτηρία που συνδέεται με το αεροδρόμιο της χώρας ενώ συνεχίζει έπειτα προς το νότιο τμήμα της χώρας. Κατά μήκος των πλευρών του δρόμου αναπτύσσονται πλήθος επιχειρηματικών και μη δραστηριοτήτων όπως ξενοδοχεία, κυβερνητικά ιδρύματα, εταιρείες, τράπεζες, γραφεία, κλινικές, τεμένη, φαρμακεία, κολέγια, πανεπιστήμια, σχολεία, ενώσεις κοινωνικών υποδομών και δημόσια πάρκα.

Κατά συνέπεια στην αντίληψη της κοινωνίας και της τοπικής κοινότητας αποτελεί έναν υπαίθριο δημόσιο χώρο ο οποίος προσφέρεται για πλήθος δραστηριοτήτων και ενεργειών κοινωνικού ενδιαφέροντος και συναθροίσεων. Το μέρος είναι ιδανικό για γυμναστική, πικνίκ και μπάμπεκιου μακριά από τον αστικό ιστό και τη φασαρία της πόλης. (Daher, 2010).

Χάρτης 20: Airport Road

Εικόνα 84: Airport Road Άτυπος δημόσιος χώρος

Εικόνα 85: Αεροφωτογραφία Airport Road

Πηγή : Google Earth, 2014

Housing Bank Park, Public-Private Co-produced Space

Το πάρκο βρίσκεται στην περιοχή Abdoun του Αμμάν και καταλαμβάνει έκταση 12.000 τετραγωνικών μέτρων. Αποτελεί την πρώτη περίπτωση που πραγματοποιήθηκε σύμπραξη μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα στο Αμμάν, μέσα από τη συνεργασία του Δήμου του Ευρύτερου Αμμάν (GAM) και ενός ιδιώτη, της Τράπεζας Στέγασης (Housing Bank). Σε αυτή την κοινοπραξία η GAM παραχώρησε το οικοπέδο και η Τράπεζα χρηματοδότησε την κατασκευή του πάρκου. Και οι δύο πλευρές επωφελήθηκαν από την υλοποίηση του πάρκου, καθώς ο δήμος κατάφερε να προσφέρει στην τοπική κοινωνία ένα αστικό πάρκο με χαμηλό κόστος, ενώ η Τράπεζα κατάφερε να κατασκευάσει ένα καινούργιο κτίριο προσπερνώντας την αγορά οικοπέδου σε μια από τις πιο ακριβές γειτονιές της πόλης.

Ο σχεδιασμός του έργου πραγματοποιήθηκε από μια εταιρία του Λονδίνου το 2006 και περιείχε την παροχή χώρων για δύο νέα κτίρια της τράπεζας, ένα θέατρο και έναν εκθεσιακό χώρο. Υπήρχε επίσης πρόβλεψη για υπόγειο χώρο στάθμευσης. Στη συνέχεια τα σχέδια και η μελέτη υποβλήθηκαν στο δήμο του Αμμάν όπου πέρασαν από εξέταση και εγκρίθηκαν επιτυχώς. Μετά την έγκριση του δήμου, η τράπεζα ανέλαβε την πλήρη ευθύνη για την χρηματοδότηση και την αξιοποίηση του οικοπέδου με την υλοποίηση των σχεδίων. Ο δήμος του Αμμάν θεώρησε το έργο αυτό ως την πρώτη πιλοτική προσέγγιση ενός νέου είδους σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ). (Al Asad 2011)

Εικόνα 86: Housing Bank Park

Πηγή: *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices*, Mais Jafari, 2014

Taj Mall, Closed Public Space

Από τις αρχές του 21ου αιώνα, η οικονομική μεταρρύθμιση οδήγησε στη διάδοση των εμπορικών κέντρων στο Αμμάν. Το φαινόμενο αυτό έχει επηρεάσει τόσο την οικονομική όσο και την κοινωνική σφαίρα της ζωής της πόλης. Από εκείνη τη στιγμή και έπειτα στην πόλη του Αμμάν έχει εμφανιστεί πλήθος έργων μεγάλων εμπορικών κέντρων και καταστημάτων. Το Safeway αποτέλεσε το πρώτο εμπορικό κέντρο που εμφανίστηκε στο δυτικό Αμμάν το 1986, ενώ σταδιακά εμφανίστηκαν τα Majdi Mall το 1994, το Amman Mall το 1996, το Mecca Mall το 2003, το Abdoun Mall το 2001, το Plaza Mall το 2000, City Mall το 2008, Baraka Mall το 2008 και Taj Mall το 2011. Παράλληλα στο ανατολικό Αμμάν εμφανίστηκαν τα εμπορικά κέντρα Istiklal Mall και Al Mukhtar Mall. Παρόλα αυτά η ποιότητα όσον αφορά τη διακόσμηση και την κατασκευή και οι τιμές ήταν σαφώς χαμηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα οικιστικά σύνολα που ανεγέρθηκαν στο δυτικό Αμμάν, όπου βρίσκονται κατοικημένες περιοχές υψηλής ποιότητας και οικονομική άνθιση.

Το Taj Mall αποτελεί το έργο το οποίο κατασκευάστηκε πιο πρόσφατα από τα υπόλοιπα και αποτελεί μια σύγχρονη κατασκευή. Πρόκειται για ένα πενταόροφο εμπορικό κέντρο που καταλαμβάνει μια έκταση 150.000 τετραγωνικών μέτρων στο κέντρο της περιοχής Abdoun σε μια κενή έκταση ολόγυρα της οποίας εκτείνεται η ευρύτερη περιοχή "Wadi Abdoun", η οποία αποτελεί μια ήσυχη αγροτική γη.

Εικόνα 87: Taj Mall/West Amman

Πηγή: Google Earth , 2014

Εικόνα 88: Taj Mall - Εξωτερική άποψη

Εικόνα 89: Taj Mall- εσωτερική άποψη

Πηγή: *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices*, Mais Jafari, 2014

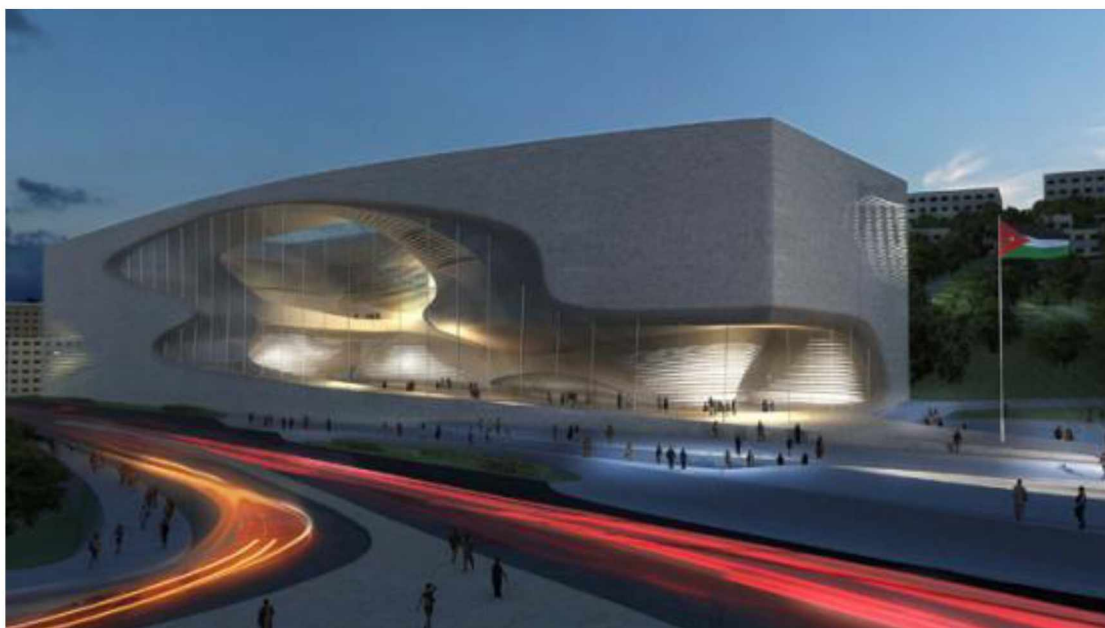
King Abdullah II Performing Arts Center (ZAHA HADID)

Το κέντρο τέχνης King Abdullah II αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα πρόσληψης ξένων επιφανών αρχιτεκτονικών γραφείων ("starchitects") στην Ιορδανία. Η Zaha Hadid κέρδισε το πρώτο βραβείο στον διαγωνισμό που διεξήχθη από την GAM για το Opera House Project όπως ονομάστηκε. Σύμφωνα με το σχέδιο το κτίριο αναμένονταν να ανεγερθεί στο κέντρο της πόλης σε κοντινή απόσταση από το Εθνικό Μουσείο στην περιοχή Ras Al Ain, ανάμεσα σε μια σειρά άλλων εμβληματικών κτιρίων όπως το πολιτιστικό κέντρο al Hussein, το δημαρχείο και το κτίριο της τράπεζας. Το σχέδιο του κτιρίου περιλάμβανε μια κεντρική αίθουσα 1.600 θέσεων, ένα θέατρο 400 θέσεων, ένα εκπαιδευτικό κέντρο και γκαλερί τέχνης. Η έμπνευση για το σχεδιασμό του έργου αντλήθηκε από το "al-Siq" στην Πέτρα. Το "al-Siq" αποτελεί την κύρια είσοδο στην αρχαία πόλη Πέτρα, επίσης αναφερόμενο και ως Siqit είναι ένα στενό πέρασμα που εκτείνεται γύρω στα 1.200 μέτρα ενώ καταλήγει στο αρχαίο μνημείο Al Khazneh (The Treasury). Στην συγκεκριμένη περίπτωση ο σχεδιαστής εμπνεύστηκε από τα διαβρωμένα και σκαλισμένα ορεινά τείχη και εφάρμοσε αυτές τις αρχές στο έργο του, δημιουργώντας εξωτερικούς τοίχους οι οποίοι ορθώνονται σαν τείχη ως προς το εσωτερικό του κτιρίου. Η Hadid κατάφερε να εναρμονίσει εξαιρετικά τη σχέση μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος, ενώ σεβάστηκε το ήδη υπάρχον Ras al-Ain strip το οποίο βρίσκεται στην απέναντι πλευρά του δρόμου προσπαθώντας να πραγματοποιήσει ομαλή μετάβαση και ροή από τον ένα χώρο στον άλλο.

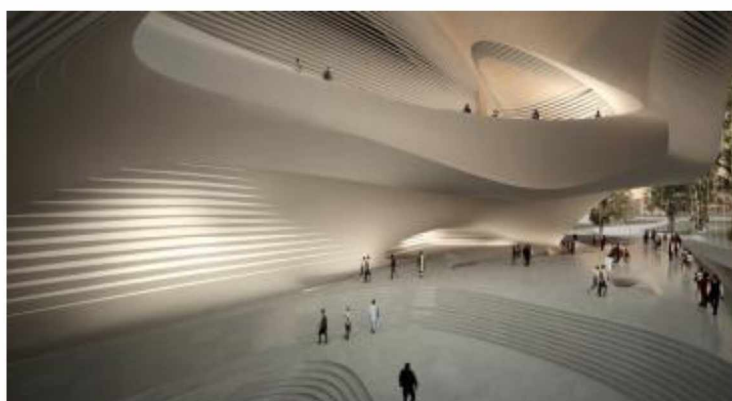
Εικόνα 90: King Abdullah II Performing Arts Center

Πηγή: Zaha Hadid Architects, 2008

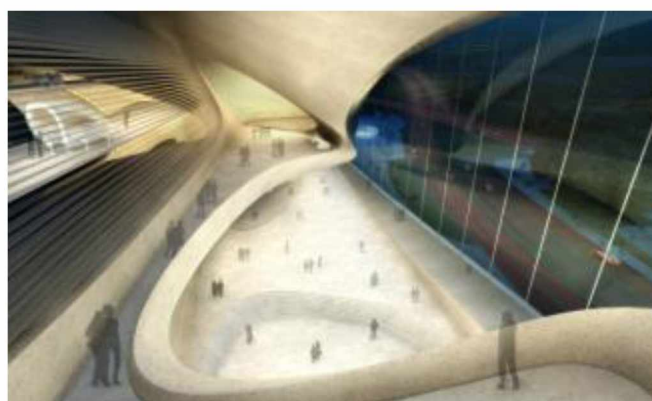
Εικόνα 91: King Abdullah II Performing Arts Center

Πηγή: Zaha Hadid Architects, 2008

Εικόνα 92: King Abdullah II Performing Arts Center εσωτερικά

Πηγή: Zaha Hadid Architects, 2008

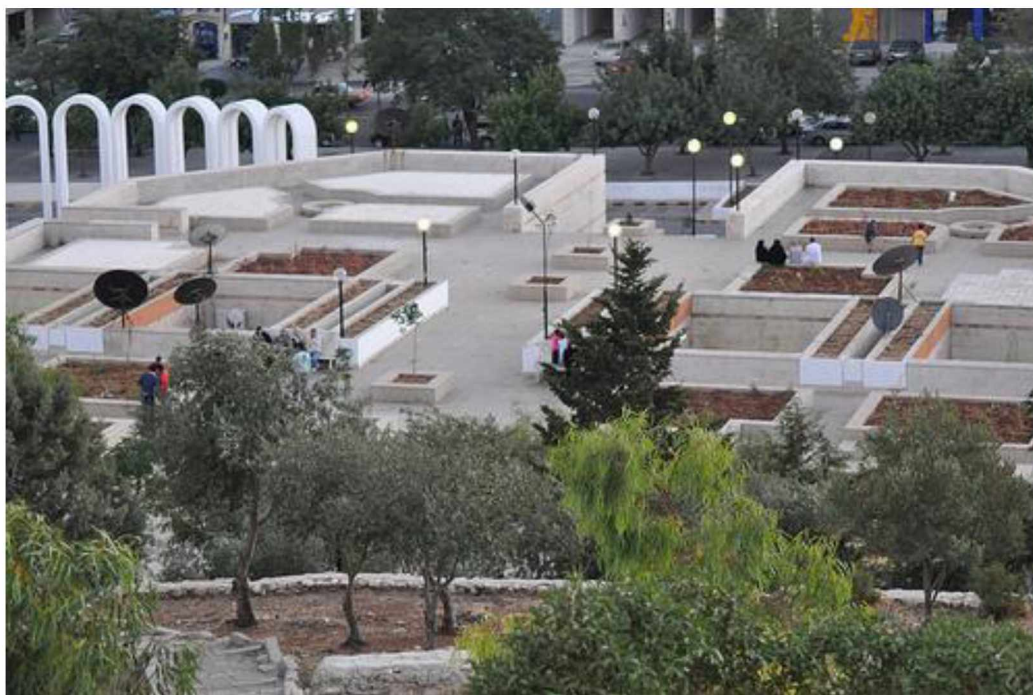
Εικόνα 93: King Abdullah II Performing Arts Center εσωτερικά

Πηγή: Zaha Hadid Architects, 2008

Το έργο ακόμη και σήμερα δεν έχει ακόμη κατασκευαστεί, ενώ στη θέση του κάθε Σαββατοκύριακο διοργανώνεται η «αγορά της Παρασκευής», μία από τις παραδοσιακές αγορές στην πόλη του Αμμάν. Πολλοί υποστηρίζουν πως ίσως θα ήταν προτιμότερο το έργο να είχε δοθεί σε εγχώρια αρχιτεκτονικά γραφεία, σε σχεδιαστές οι οποίοι θα ήταν πιο ευαίσθητοι στην εθνική αρχιτεκτονική κουλτούρα. Σε κάθε περίπτωση είναι αναγκαία η εύρεση μιας λύσης και η σύνδεση της πολιτιστικής κληρονομιάς με την σύγχρονη πολεοδομία, ειδικότερα όταν πρόκειται για πόλεις με αρχαία ιστορία και κληρονομιά όπως είναι το Αμμάν. (Rjouib, 2016)

4.2. ΧΩΡΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΠΑΡΚΑ

Κήποι του βασιλιά Αμπντουλάχ Ι (Άγνωστος, 1988)

Εικόνα 94: Κήποι του βασιλιά Αμπντάλα Ι

Πηγή: <https://wikimapia.org/19015773/King-Abdullah-Gardens>

Οι Κήποι του βασιλιά Αμπντουλάχ Ι αποτελούν δημόσιο χώρο της πόλης. Περιλαμβάνει εκθεσιακούς χώρους, αμφιθεατρικό χώρο εκδηλώσεων και εμπορικές δραστηριότητες, ενώ φιλοξενεί ένα πλήθος ψυχαγωγικών εκδηλώσεων ετήσια. Οι τέμνοντες άξονες ανατολής-δύσης και βορρά-νότου φτάνουν στον αμφιθεατρικό χώρο. Χαρακτηριστικό στοιχείο της ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής αποτελούν το αμφιθέατρο, οι καμάρες και οι πλατείες. (Rjoub, 2016)

Εικόνα 95: Κήποι του βασιλιά Αμπντουλάχ Ι

Πηγή: <https://wikimapia.org/19015773/King-Abdullah-Garden>

Εικόνα 96: Αεροφωτογραφία

Πηγή: Google Earth

Πολεοδομικός σχεδιασμός και εξωραϊσμός του Ras al-Ain (Bilal Hamad, 1997)

Εικόνα 97: Αεροφωτογραφία Ras al-Ain

Πηγή: Google Earth

Η περιοχή Ras al-Ain αποτελεί σημαντική τοποθεσία στην καρδιά του Αμμάν. Πρόκειται για δημόσιο χώρο ο οποίος διατρέχει την κεντρική λεωφόρο της πόλης και συγκεντρώνει σημαντικές λειτουργίες όπως το δημοτικό διοικητικό κτίριο, το Εθνικό Μουσείο, κέντρα πολιτισμού και ανοιχτούς υπαίθριους χώρους για άθληση και αναψυχή, όπως και χώρους πρασίνου.

Ο υπαίθριος χώρος είναι επηρεασμένος από την αρχαία ρωμαϊκή αγορά στην πόλη Γέρασα της Ιορδανίας. Χαρακτηριστικό αρχιτεκτονικό δείγμα έμπνευσης αποτελεί η κυκλική πλατεία του σιντριβανιού. Rjoub, 2016)

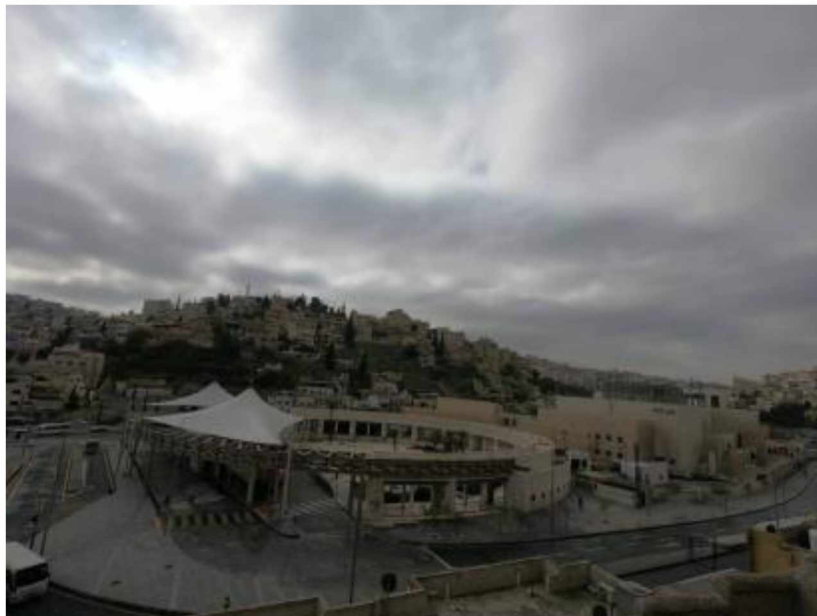

Εικόνα 98: Ras al-Ain

Πηγή: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ras_Al_Ain_-_BRT_Project.jpg

Εικόνα 99: Ras al-Ain

Εικόνα 40: Ras al-Ain

Εικόνα 101: Ρωμαϊκό φόρουμ στη Γέρασα

Πηγή: <https://gr.dreamstime.com/%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BA-%CE%B5%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%BD%CE%B5%CF%82->

King Hussein Public Park

Το δημόσιο πάρκο King Hussein είναι ένας δημόσιος χώρος εξαιρετικά σημαντικός για την πόλη. Περιλαμβάνει πολλά διαφορετικά είδη χώρων, όπως πολιτιστικούς χώρους, αθλητικές υποδομές και χώρους πρασίνου. Διαθέτει επίσης ένα αμφιθέατρο, το Τζαμί του Βασιλιά Χουσεΐν καθώς και το Βασιλικό Μουσείο Αυτοκινήτων. (Rjoub, 2016)

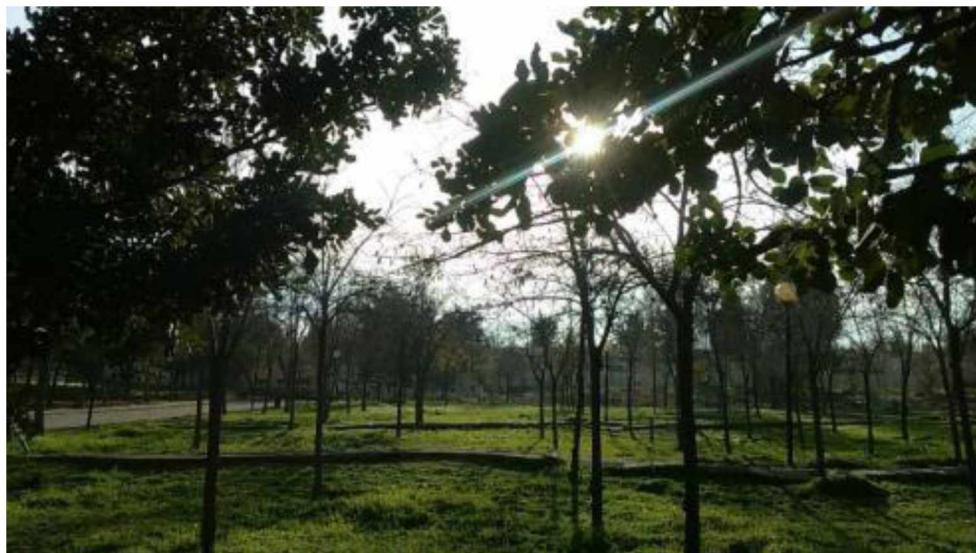
Εικόνα 102: Αεροφωτογραφία King Hussein Public Park

Πηγή: <https://www.csbe.org/new-page-98>

Εικόνα 103: King Hussein Public Park διαδρομές

Πηγή: <https://greatruns.com/amman-jordan-al-hussein-park-and-dabouq/>

Εικόνα 104: King Hussein Public Park χώρος πρασίνου

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Al_Hussein_Public_Parks

Ισλαμικοί κήποι στο δημόσιο πάρκο King Hussein
(Aiman Zoaiter, 2005)

Οι Ισλαμικοί κήποι βρίσκονται στο κέντρο του δημόσιου πάρκο King Hussein και καταλαμβάνουν έκταση 10.000 τετραγωνικών μέτρων. Η βασική φιλοσοφία του σχεδιασμού ήταν η ανάδειξη της κουλτούρας της χώρας ενώ ο σχεδιαστής εμπνεύστηκε από την μορφολογία των ιορδανικών εδαφών. Χρησιμοποιήθηκαν μορφολογικά και διακοσμητικά στοιχεία όπως νερό, πέτρα και μάρμαρο.

(Rjoub, 2016)

Εικόνα 105: Ισλαμικοί κήποι

Πηγή: Rjoub, 2016

4.3. ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΟ ΑΜΑΝ

Το περπάτημα αποτελεί μια από τις πιο συνηθισμένες κοινωνικές συμπεριφορές του ανθρώπου. Είναι μια κοινή δραστηριότητα μεταξύ των πεζών μιας πόλης και είναι γενικά αποδεκτή στους περισσότερους δημόσιους χώρους που ερευνήθηκαν. Το περπάτημα είναι κοινή συνήθεια και ανάγκη τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες και είναι κοινό σε όλες τις ηλικιακές ομάδες.

Από όλες τις επιλεγμένες τοποθεσίες δημόσιων χώρων, η Wakalat και η Rainbow Street αποτελούν τις πιο ευνοϊκά σχεδιασμένες για κίνηση πεζών. Οι πεζοί περπατούν εκεί μοναχικά ή σε ομάδες ατόμων, καλύπτοντας όλο το εύρος ηλικιών και φύλων. Το μεγαλύτερο ποσοστό των πεζών δεν προέρχεται από την τοπική κοινότητα αλλά έρχονται από διάφορα μέρη της πόλης για να περπατήσουν εκεί. Η κίνηση των πεζών βρίσκεται στο απόγειο της κατά το διάστημα 7:30-9:30. Οι οδοί Rainbow και Wakalat αποτελούν ελκυστικές τοποθεσίες όσον αφορά το περπάτημα για τους πεζούς καθώς αποτελούν μεγάλες συνεχιζόμενες αποστάσεις ενώ ταυτόχρονα προσφέρουν καθιστικά για ξεκούραση και στάση όπως και πλήθος δραστηριοτήτων και αναψυχής. Και στις δύο τοποθεσίες χαρακτηριστικό αποτελεί η παρουσία καταστημάτων και εστιατορίων εκατέρωθεν των δρόμων.

Τα Σαββατοκύριακα και τις επίσημες αργίες, η Rainbow Street υποφέρει από αυξημένη κυκλοφοριακή συμφόρηση. Αυτό καθιστά δύσκολη τη μετακίνηση των πεζών στο δρόμο και περιορίζει την προσβασιμότητα. Ενώ αντιθέτως η οδός Wakalat φιλοξενεί μόνο πεζούς, καθώς δεν επιτρέπονται τα μηχανοκίνητα μέσα μεταφοράς. Η οδός King Faisal και η Al Hussein Mosque Plaza στο κέντρο της πόλης αποτελούν πεζοδρομημένες περιοχές μικτής χρήσης αντί για ξεχωριστές γειτονιές συνεπώς το περπάτημα εκεί συνδυάζεται εύκολα με επισκέψεις στα εμπορικά καταστήματα ή στα εστιατόρια της περιοχής.

Ωστόσο, ο αριθμός των ανθρώπων που επισκέπτεται στην οδό King Faisal και στο Al Hussein Mosque Plaza τείνει να μειώνεται τα τελευταία χρόνια καθώς το Αμμάν έχει επεκταθεί και νέα αστικά κέντρα έχουν εμφανιστεί σε άλλες τοποθεσίες της πόλης. Ο μεγαλύτερος αριθμός πεζών στην περιοχή παρατηρείται κατά τις απογευματινές ώρες από νέους ανθρώπους που προέρχονται από διάφορα μέρη της πόλης για ψυχαγωγία

και αναψυχή. Όσον αφορά το Πάρκο της Τράπεζας Στέγασης και το Πάρκο Καλών Τεχνών της Εθνικής Πινακοθήκης αποτελούν επίσης ελκυστικές τοποθεσίες όσον αφορά την κίνηση των πεζών γεγονός που αποδίδεται στη διαθεσιμότητα καθισμάτων και διαφόρων δραστηριοτήτων. Οι χρήστες μπορούν εύκολα να μετακινούνται ή να συνδυάζουν τις δραστηριότητες τους. Στην περίπτωση της Airport Road δεν παρατηρείται τόσο έντονη κινητικότητα όσον αφορά την πεζοπορία, καθώς αποτελεί κυρίως τοποθεσία για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων αναψυχής.

Η πιο διαδεδομένη μορφή δημόσιου χώρου είναι τα πάρκα, καθώς προσφέρουν ανεμπόδιστη κίνηση, πλήθος δραστηριοτήτων καθώς και σημεία στάσεων. Οι πιο γνωστοί δημόσιοι χώροι με τη μορφή πάρκου στο Αμμάν είναι Η National Gallery of Fine Arts Park και το Housing Bank Park καθώς και στους δύο χώρους προσφέρονται επαρκή σημεία στάσης και ξεκούρασης. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια παρατηρείται πως η τάση αυτή αλλάζει καθώς ο κόσμος αναζητά περισσότερο δημόσιες τοποθεσίες οι οποίες του προσφέρουν μια μίξη δραστηριοτήτων και ικανοποίησης των αναγκών του. Το καλύτερο παράδειγμα τέτοιων χώρων στο Αμμάν είναι οι οδοί Wakalat και Rainbow, οι οποίες συνδυάζουν την ποιότητα του χώρου που επιθυμούν οι πολίτες για την εξυπηρέτηση των αναγκών τους. Αποτελούν και οι δύο ελκυστικές τοποθεσίες όπου διευκολύνουν την πρόσβαση, την κίνηση και τη στάση των πεζών ενώ προσφέρει πληθώρα καθιστικών σε σημεία όπου ο χρήστης να μην νιώθει ενοχλήσεις. Η οδός Wakalat αποτελεί μια πιο φιλόξενη περιοχή καθώς βρίσκεται στην αποκλειστική χρήση των πεζών σε σχέση με την οδό Rainbow όπου επιτρέπεται η πρόσβαση αυτοκινήτων.

Μια άλλη μορφή δημόσιου χώρου αποτελούν οι πλατείες. Στην περίπτωση του Αμμάν τέτοιος χώρος είναι η Al Hussein Mosque Plaza στην οποία εκτός από τις δραστηριότητες κίνησης των πεζών, βρίσκονται συχνά υπαίθριες αγορές μικροπωλητών. Ειδικότερα κατά τους θερινούς μήνες τις Παρασκευές, η πλατεία λειτουργεί σαν προέκταση του τζαμιού για την προσευχή των πιστών. Στην πλατεία παρατηρείται έλλειμμα καθιστικών, συνεπώς είναι πολύ σύνηθες οι άνθρωποι να κάθονται κατά ομάδες στο πάτωμα ή ακόμη και όρθιοι και να συνομιλούν. Αποτελεί τον δημόσιο χώρο που ο αριθμός των όρθιων ατόμων είναι πολύ μεγαλύτερος συγκριτικά με τους καθιστούς καθώς δεν προσφέρονται επαρκή καθιστικά. Οι περισσότεροι πολίτες που επισκέπτονται την πλατεία είναι άντρες, γεγονός που την

καθιστά δύσκολα προσπελάσιμη από το θηλυκό φύλο. Κατά αυτόν τον τρόπο η Al Hussein Mosque Plaza αποτελεί τον πιο κακόφημο δημόσιο χώρο στην πόλη για στάση των πεζών.

Γενικότερα επικρατεί η αντίληψη πως οι δημόσιες τοποθεσίες στο ανατολικό Αμμάν, ακόμη και αν βρίσκονται στην καρδιά της πόλης, είναι ανδροκρατούμενες, ιδιωτικοποιημένες περιοχές, δύσκολα προσβάσιμες για τους τουρίστες. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται επίσης και στην Abu Darwish Mosque Plaza, η οποία έχει την ίδια φιλοσοφία με την Al Hussein Mosque Plaza. Η ανάπλαση και η αποκατάσταση που έγιναν στους δύο χώρους εκτός από την αισθητική αναβάθμιση δυστυχώς δεν κατάφεραν να αλλάξουν την κοινωνική αντίληψη που επικρατεί ώστε να μειώσουν την αντρική οικειοποίηση των περιοχών. Αντιθέτως η σχεδιαστική ανάπλαση της πλατείας Abu Darwish Plaza είχε αρνητική επίδραση όσον αφορά την κοινωνική της ταυτότητα.

Εικόνα 106: Είσοδος του τεμένους, καθιστική δραστηριότητα.

Εικόνα 107: Οικειοποίηση σκιασμένης πλευράς του τεμένους.

Πηγή: *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices*, Mais Jafari, 2014

Στην περίπτωση του Airport Road, οι δύο πλευρές εκατέρωθεν του δρόμου χρησιμοποιούνται για κίνηση και στάση των πεζών, ενώ δεν χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό για βάδιση και γυμναστική. Οι νεότεροι κάτοικοι, κυρίως μαθητές και φοιτητές προτιμούν τους κλειστούς εμπορικούς χώρους σε σχέση με τους υπαίθριους, καθώς προσφέρουν ένα σύνολο εξυπηρετήσεων συγκεντρωμένων σε έναν ενιαίο χώρο. Τα εμπορικά κέντρα διαθέτουν μια πληθώρα καταστημάτων, εγκαταστάσεων αναψυχής και άλλων υποδομών. Πολλές γυναίκες στην Ιορδανία θεωρούν επίσης ότι τα εμπορικά κέντρα είναι ένα ασφαλέστερο μέρος για να βγουν έξω από τις

παραδοσιακές γειτονιές λόγω της ασφάλειας που παρέχουν, καθώς τα εμπορικά κέντρα της χώρας δεν επιτρέπουν την είσοδο στους άνδρες ατομικά ή ομαδικά τα Σαββατοκύριακα με σκοπό να αποτρέψουν την όποια παρενόχληση προς τις γυναίκες.

Στην Ιορδανία το ποσοστό των δημοσίων χώρων πρασίνου είναι χαμηλό, χαρακτηριστικό φαινόμενο άλλωστε των χωρών της Μέσης Ανατολής. Αυτό οφείλεται στην ταχεία αύξηση του πληθυσμού και στην οικοδομική έκρηξη, η οποία είχε ως αποτέλεσμα μια πόλη με την κακή φήμη της συμφόρησης και της κίνησης. Οι δημόσιοι χώροι που υπάρχουν είναι συχνά ασφυκτικά γεμάτοι και με έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση. Το γεγονός αυτό κατέταξε το Αμμάν χαμηλά σε σχέση με άλλες χώρες του κόσμου όσον αφορά την αναλογία πρασίνου στην πόλη. Κατά πως φαίνεται το Αμμάν αντιμετωπίζει ζητήματα τα οποία έχουν σχέση όχι μόνο με την ποσότητα αλλά και με την ποιότητα του δημοσίου χώρου που προσφέρεται στους πολίτες του.

Με δεδομένο το γεγονός πως η πόλη του Αμμάν είναι πυκνοκατοικημένη και στερείται εκτεταμένων ανοιχτών χώρων και χώρων πρασίνου, υποδηλώνεται μια από τις παραμέτρους που οδήγησαν στην δημιουργία άτυπων χώρων χρήσης σε διάφορες περιοχές της πόλης, ειδικά στα περίχωρα όπου οι τοποθεσίες αυτές δεν έχουν ακόμη εξερευνηθεί. Μία από αυτές τις μεγάλες περιοχές είναι οι εκατέρωθεν πλευρές του δρόμου που οδηγεί στο αεροδρόμιο. (Airport Road). (Brown, A. 2006).

Εικόνα 108: Διαφορετικές δραστηριότητες και χρήσεις στον Airport Road.

Πηγή: *Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices*, Mais Jafari, 2014

- Όλη η δημόσια γη που χρησιμοποιείται για δραστηριότητες ως άτυπος δημόσιος χώρος κατά μήκος της οδού του αεροδρομίου (Airport Road) αποτελεί ιδιωτική ιδιοκτησία.
- Αυτοί οι χώροι χρησιμοποιούνται συνήθως από άτομα συλλογικά. Οι περισσότεροι άνθρωποι που χρησιμοποιούν αυτούς τους χώρους το κάνουν σε ομάδες τουλάχιστον δύο ατόμων.
- Οι ώρες αιχμής σε αυτούς τους χώρους παρατηρείται μεταξύ των μηνών Απριλίου και Σεπτεμβρίου κατά τις ώρες 2:00 έως 7:00 μ.μ.
- Αποτελεί μέρος που συχνάζουν οικογένειες κυρίως την περίοδο θρησκευτικών εορτών όπως το Ιντ αλ-αντχά (Eid Al Adha). Κατά την περίοδο της γιορτής των θυσιών η περιοχή εκείνη αποτελεί περιζήτητο σημείο για τις οικογένειες.

- Εκτός από την περίοδο των γιορτών του Ιντ αλ-αντχά ωστόσο, κατά τους ανοιξιάτικους μήνες ο δρόμος του αεροδρομίου αποτελεί πολυσύχναστο σημείο για όλες τις κοινωνικές ομάδες.

- Παρόμοια σημεία άτυπων δημόσιων χώρων στην πόλη αποτελούν οι περιοχές Οδός Yajouz ή Abu Nusser Talleh (άποψη Abu Nusser)

- Αποτελεί επίσης διέξοδο για ψυχαγωγία και αναψυχή για οικογένειες και άτομα χαμηλού εισοδήματος.

- Οι προστατευμένες σκιασμένες περιοχές πρασίνου αποτελούν κύριο πόλο έλξης για την προσέλευση του κόσμου.

- Οι παράδρομοι είναι δρόμοι που είναι προσβάσιμοι από όλες τις κατευθύνσεις, γεγονός που καθιστά εύκολη την εύρεση τους από άλλους, ενώ υπάρχει και επαρκής σήμανση παράλληλα. Το Airport Road αποτελεί έναν από τους πιο δημοφιλείς δρόμους. Άλλοι δημοφιλείς δρόμοι φιλικές για οικογένειες και συγκεντρώσεις είναι οι : Jajouz Road, Amman Ring Road, Abu Nussier Road και Jordan Highway "Share' al Ordon".

Εν κατακλείδι αυτό το είδος άτυπου δημόσιου χώρου εμφανίζεται στην πόλη ως μια ανάγκη των πολιτών για κοινωνική αλληλεπίδραση και δραστηριότητα στον αστικό χώρο η οποία επηρεάζεται από τρεις βασικές παραμέτρους.

- Την αστική ανάπτυξη της πόλης, η οποία πλέον υπολείπεται δημοσίων πράσινων υπαίθριων χώρων και καθισμάτων προς εξυπηρέτηση των πεζών.
- Η στάσιμη οικονομία και το υψηλό κόστος ζωής αποτρέπουν τους ανθρώπους από το να πάνε σε άλλους χώρους όπου είναι απαραίτητη η καταβολή εισιτηρίων εισόδου και αντιτίμων για τη χρήση των υποδομών τους.
- Η έλλειψη δημοσίων χώρων ποιοτικά και ποσοτικά στο κέντρο της πόλης.

5. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

Τα Souq του Amman

Εικόνα 109: Souq – Υπαίθριες αγορές

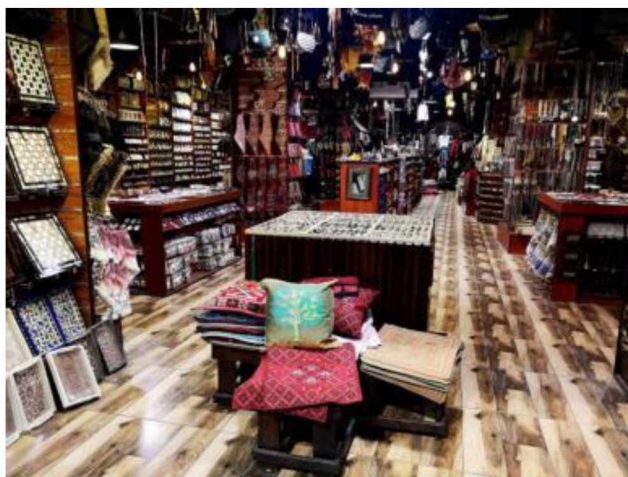
Εικόνα 110: Souq- Προϊόντα

Πηγή: <https://welcome2jordan.com/souqs-in-amman/>

Τα σουκ ή αλλιώς παζάρια, αποτελούν χαρακτηριστικό στοιχείο σε πολλές πόλεις της Μέσης Ανατολής. Πρόκειται για κλειστές αγορές εμπορικού χαρακτήρα με βασικό στοιχείο τα έντονα χρώματα και την ανατολίτικη ατμόσφαιρα. Αποτελούν χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτών των πόλεων και αποτελούν σημαντικό μέρος του πολιτισμού της Μέσης Ανατολής. Υπάρχουν πολλά διαφορετικά είδη σουκ, με προϊόντα όπως μπαχαρικά και καρυκεύματα, ένδυση, κεραμικά σκεύη και χειροτεχνίες. Στην περίπτωση της πόλης του Αμμάν, τα σουκ παρουσιάζουν την διαφορά πως δεν διαθέτουν σκεπαστή αγορά. Το ωράριο λειτουργίας είναι από τις 11 το πρωί μέχρι τις 12 το βράδυ.

Souk Mango

Το Souk Mango βρίσκεται στην καρδιά της πόλης και είναι εύκολα προσβάσιμο από το Ρωμαϊκό Θέατρο. Είναι ένας σημαντικός τουριστικός προορισμός και εμπορεύεται μια ποικιλία από αναμνηστικά, όπως ενδύματα, αρώματα, είδη οικιακής χρήσης και τουριστικές αντικείμενα. Πρόκειται για το παλαιότερο χρονολογικά παζάρι της πόλης.

Εικόνα 111: Souk Mango

Σουκ αλ Χόντρα, Souq el-Khodra

Η αγορά Souk al Khodra είναι ένα δημοφιλές σημείο για την αγορά μπαχαρικών και λαχανικών. Η τοποθεσία της είναι κοντά στο Ρωμαϊκό Νυμφαίο και αποτελεί έναν πολύ καλό τρόπο για την εξερεύνηση της πλούσιας πολιτιστικής ιστορίας της Ιορδανίας. Εμπορεύεται μεγάλες ποικιλίες από τα παραδοσιακά μπαχαρικά και ξηρούς καρπούς της χώρας. Η διέλευση από την αγορά αποτελεί μια ευχάριστη εμπειρία για τον επισκέπτη καθώς πρόκειται για ένα αυθεντικό πέρασμα από την κουλτούρα της Ιορδανίας.

Εικόνα 112: Souq el-Khodra

Πηγή: <https://welcome2jordan.com/souqs-in-amman/>

Παζάρι χρυσού, Souk el-Sagha

Το Souk el-Sagha αποτελείται από καταστήματα που εμπορεύονται χρυσό. Ο χρυσός είναι βασικό στοιχείο του αραβικού πολιτισμού, κάτι που αντανακλάται στα περίτεχνα βαριά κοσμήματα του αραβικού κόσμου. Το παζάρι χρυσού βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από το Souq Mango στην καρδιά της πόλης του Αμμάν.

Εικόνα 113: Souk el-Sagha

Σουκ Τζάρα

Το Σουκ Τζάρα αποτελεί νυχτερινή αγορά της Παρασκευής που διοργανώνεται την καλοκαιρινή περίοδο. Πρόκειται για ένα δημοφιλές αξιοθέατο της πόλης, με μια ποικιλία προϊόντων προς πώληση. Αποτελεί εξαιρετικό μέρος για αγορά χειροποίητων αντικειμένων και έργων τέχνης καθώς και παραδοσιακών αναμνηστικών. Συνήθως υπάρχει ζωντανή μουσική και φαγητό, ενώ η ατμόσφαιρα είναι φιλική και ζεστή. Η αγορά βρίσκεται μόλις λίγα τετράγωνα μακριά από την οδό Rainbow, μια από τις πιο διάσημες εμπορικές συνοικίες της πόλης.

Εικόνα 114: Σουκ Τζάρα

Amman Friday Market

Εκτός από το Σουκ Τζάρα, διοργανώνεται επίσης μια ακόμη υπαίθρια αγορά τα βράδια της Παρασκευής, το Souq al Joumea στο οποίο εμπορεύονται μεταχειρισμένα αντικείμενα. Αυτή η αγορά είναι μοναδική γιατί διαθέτει μεταχειρισμένα αγαθά (όπως παραδοσιακά φορέματα), τα οποία είναι συχνά πιο προσιτά από τις τιμές στα καταστήματα. Η τοποθεσία της είναι σε κοντινή απόσταση από το Μουσείο της Ιορδανίας, κοντά στο κέντρο της πόλης.

Εικόνα 115: Amman Friday Market

Πηγή:https://commons.wikimedia.org/wiki/File:March%C3%A9_de_l%27habillement_%C3%A0_Amman.JPG

Φεστιβάλ Ιορδανίας

Το Φεστιβάλ της Ιορδανίας διοργανώνεται σε ετήσια βάση από το σύλλογο «Friends of Jordan Festivals». Λαμβάνει χώρα στην Ακρόπολη της πόλης κάθε Σεπτέμβριο και περιλαμβάνει ένα πλήθος εκδηλώσεων πολιτισμού και ψυχαγωγίας. Τα δρώμενα περιέχουν μουσικές εκδηλώσεις και θεατρικές παραστάσεις ενώ λαμβάνουν μέρος διεθνείς και τοπικοί καλλιτέχνες.

Εικόνα 116: Φεστιβάλ Ιορδανίας

Πηγή:<https://www.friendsofjordanfestivals.com/>

Διεθνές Φεστιβάλ Θεάτρου (Amman International Theatre Festival)

Το Διεθνές Φεστιβάλ Θεάτρου του Αμμάν είναι μια ετήσια εκδήλωση που λαμβάνει χώρα τον Μάρτιο στο Αμμάν της Ιορδανίας. Προβάλλει τα καλύτερα από το θέατρο και τις τέχνες της Ιορδανίας, με παραστάσεις στα αγγλικά και τα αραβικά. Αυτή η εκδήλωση προωθεί τον πολιτισμό και την τέχνη στην Ιορδανία και αποτελεί μια εξαιρετική ευκαιρία για την ανάδειξη νέων ταλαντούχων καλλιτεχνών της χώρας.

Εικόνα 117 : Amman International Theatre Festival

Πηγή: <https://www.hellotravel.com/events/amman-international->

International Color Festival in Amman

Το Διεθνές Φεστιβάλ Χρώματος αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες εκδηλώσεις στον κόσμο. Διοργανώθηκε για πρώτη φορά στο Αμμάν το 2014 με τη βοήθεια του Color Jordan.

Εικόνα 118: International Color Festival in Amman

Πηγή: <https://www.albawaba.com/slideshow/rare-festival-color-jordan-1178184>

Ημέρα ανεξαρτησίας της Ιορδανίας (Eid al-Istiklaal)

Η Ημέρα ανεξαρτησίας της Ιορδανίας τιμάται με εορταστικές εκδηλώσεις σε ετήσια βάση στις 25 Μαΐου προς τιμήν της ανεξαρτησίας του Χασεμιτικού Βασιλείου της Ιορδανίας το έτος 1946 από τη βρετανική κατοχή. Πραγματοποιούνται διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις και παρελάσεις στο κέντρο της πόλης για τον εορτασμό της

Εικόνα 119: Εορτασμοί 74^{ης} γιορτής ημέρας της ανεξαρτησίας της Ιορδανίας στο Αμμάν.

Πηγή: <https://www.shutterstock.com/el/editorial/image-editorial/jordan-74th-independence-anniversary-amman-25-may-2020-10658303a>

«Γιορτή της Θυσίας» «Eid al-Adha»

Η «Γιορτή της Θυσίας» ή αλλιώς «Eid al-Adha» αποτελεί τη μεγαλύτερη γιορτή της ισλαμικής θρησκείας καθώς γιορτάζεται η προθυμία του Προφήτη Αβραάμ να θυσιαστεί για το Θεό του. Οι μουσουλμάνοι γιορτάζουν εκείνες τις μέρες με θρησκευτική ευλάβεια. Η ημερομηνία των γιορτών είναι διαφορετική για κάθε χώρα καθώς η ημέρα της γιορτής προκύπτει από το ισλαμικό ημερολόγιο και τις θέσεις της σελήνης.

Ημέρα Γέννησης του Προφήτη Μωάμεθ

Αυτή η ημέρα σηματοδοτεί τη γέννηση του Προφήτη Μωάμεθ, ο οποίος τιμάται από τους Μουσουλμάνους ως ο ιδρυτής και διαδοτής της θρησκείας του Ισλάμ. Οι μουσουλμάνοι συγκεντρώνονται για να προσευχηθούν αυτήν την ημέρα, η οποία ποικίλλει ανάλογα με το έτος, στα τεμένη της πόλης.

6. ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το Αμμάν αποτελεί ιστορική πόλη με έντονη ποικιλομορφία που συναντάται διάχυτα στον αστικό ιστό της. Οι λαοί που πέρασαν και κατοίκησαν εκεί στο πέρασμα 6.000 ετών έχουν αφήσει έντονο το αποτύπωμα τους στο δημόσιο χώρο. Σαν αποτέλεσμα το Αμμάν αποτελεί μια σύνθεση στοιχείων που πηγάζουν από την επίδραση των ιστορικών, κοινωνικών, δημογραφικών και κλιματικών συνθηκών που επικράτησαν στο βάθος των ετών.

Όλα αυτά τα χρόνια η πόλη ήρθε αντιμέτωπη με αρκετά ζητήματα, με σημαντικότερο την έντονη εισροή προσφύγων και τη σημαντική χωρική επέκταση που προκάλεσε προβλήματα άναρχης δόμησης και έλλειψη υποδομών. Επιζήμια ωστόσο αποδείχθηκε και η αύξηση των επενδύσεων από γειτονικές χώρες, καθώς ενώ οικονομικά επωφελούσε τη χώρα ταυτόχρονα επέφερε αύξηση πληθυσμού η οποία σε συνάρτηση με την έλλειψη πολεοδομικών νόμων επέφερε με τη σειρά της νέο πολεοδομικό πρόβλημα. Η πολιτιστική κληρονομιά επίσης κινδύνευσε καθώς πλέον ήταν επιτακτική η ανάγκη νέων πολυώροφων κτιρίων, με αποτέλεσμα να απειλούνται τα μικρά παραδοσιακά κτίρια.

Η ταχεία ανάπτυξη της πόλης είχε ως συνέπεια τη γιγάντωση της πολεοδομικής και κοινωνικής διαφοράς ανάμεσα στη δυτική και την ανατολική πλευρά της. Η δυτική πλευρά αποτελείται από σύγχρονα κτήρια και περιλαμβάνει ένα δίκτυο εμπορικών οδών προσελκύοντας νέες επενδύσεις από το εσωτερικό και το εξωτερικό, ενώ η ανατολική πλευρά αποτελεί το ιστορικό κέντρο της πόλης, φιλοξενώντας αρχαία μνημεία και ιστορικά κτήρια αναδεικνύοντας τον ανατολίτικο χαρακτήρα της πόλης.

Το βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ωστόσο η πόλη είναι η έλλειψη μιας ενιαίας εθνικής ταυτότητας. Τα πολεοδομικά σχέδια που αναπτύχθηκαν τις περασμένες δεκαετίες εστιάζουν σε μεγάλο βαθμό στην θέσπιση πολεοδομικών νόμων και κανόνων οι οποίοι θα γεφυρώσουν τις διαφορές ανάμεσα στο ανατολικό και δυτικό τμήμα της πόλης, ωστόσο το αποτέλεσμα είναι το ακριβώς αντίθετο. Οι διαφορές φαίνεται πως γιγαντώνονται με το πέρασμα των χρόνων. Βασικότερα προβλήματα που εντοπίζονται στο ανατολικό τμήμα της πόλης είναι η οικοδόμηση χωρίς μελέτη, η πυκνότητα των κτιρίων, η κυκλοφοριακή συμφόρηση και η ανεπάρκεια των συγκοινωνιών και των χώρων στάθμευσης.

Ταυτόχρονα στο κέντρο της πόλης εντοπίζονται πολλές εγκαταλελειμμένες περιοχές, οι οποίες κάποτε αποτελούσαν σημεία κατατεθέν στο δημόσιο χώρο. Η τοποθεσία τους βρίσκεται δίπλα σε ζωντανά σημεία της πόλης γεγονός που σημαίνει πως πρόκειται για βιώσιμες τοποθεσίες όσον αφορά την ανάπτυξη και το κέρδος. Υπάρχει σαφής έλλειψη ενδιαφέροντος και εξασφάλισης κονδυλίων και επιδοτήσεων προς στήριξη των αναπλάσεων των περιοχών εκείνων.

Ένα ακόμη πρόβλημα της πόλης αποτελεί η ανεπάρκεια δημόσιων χώρων πρασίνου, χαρακτηριστικό φαινόμενο των χωρών της Μέσης Ανατολής. Πρόκειται για ακόμη ένα αποτέλεσμα της ταχείας πληθυσμιακής αύξησης και της έντονης και άναρχης οικοδόμησης. Συνεπώς οι δημόσιοι χώροι είναι συχνά ασφυκτικοί με έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση. Μεγάλο πρόβλημα αποτελεί η έλλειψη ποιότητας όσο και ποσότητας δημόσιων χώρων.

Έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές αναπλάσεις δημοσίων χώρων στην πόλη σε μια προσπάθεια αναζωογόνησης και ανάπτυξης σε περιοχές κυρίως ιστορικής σημασίας. Οι σχεδιαστές προσπάθησαν κυρίως να επαναφέρουν τις περιοχές αυτές στην πρότερη δόξα τους, ενώ παράλληλα θα ικανοποιούσαν τις ανάγκες μιας σύγχρονης πόλης. Οι πολίτες πλέον αναζητούν δημόσιες τοποθεσίες οι οποίες θα προσφέρουν μια μίξη δραστηριοτήτων και κάλυψης αναγκών. Καλύτερα παραδείγματα τέτοιων τοποθεσιών αποτελούν οι οδοί Wakalat και Rainbow.

Ωστόσο οι ιδιαίτερες κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες στην πόλη προσέδωσαν διαφορετική αντίληψη των δημόσιων χώρων στην καθημερινότητα των πολιτών. Κυρίως στα ανατολικά τμήματα της πόλης οι ανοιχτοί δημόσιοι χώροι κατακλύζονται από ανδρικό πληθυσμό ο οποίος οικειοποιείται το χώρο με αποτέλεσμα ο γυναικείος πληθυσμός να αποφεύγει τα συγκεκριμένα σημεία.

Η δεδομένη ανεπάρκεια δημόσιων υπαίθριων χώρων στην πόλη έχει αποφέρει σαν συνέπεια τη δημιουργία άτυπων δημόσιων χώρων σε διάφορες περιοχές, ειδικότερα στα περίχωρα της πόλης. Ένα ακόμη γεγονός που συμβάλει στην ανάπτυξη αυτών των άτυπων δημοσίων χώρων αποτελεί η στάσιμη οικονομία και το υψηλό κόστος ζωής που αποτρέπει τους πολίτες να πάνε σε περιοχές όπου χρειάζεται καταβολή εισιτηρίων για την είσοδο τους.

6.1. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Έχοντας μελετήσει το πολεοδομικό σύστημα, την αρχιτεκτονική, το κτιριακό απόθεμα, και τους δημόσιους χώρους σε όλη την διάρκεια της ιστορίας καθώς και την κοινωνική και πολιτιστική συμπεριφορά των πολιτών του Αμμάν, θα μπορούσαν να ειπωθούν κάποιες παρατηρήσεις.

Αρχικά, ο πολεοδομικός σχεδιασμός και οι νόμοι θα μπορούσαν να βελτιωθούν με γνώμονα τα εθνικά έθιμα και τις παραδόσεις της χώρας, έτσι ώστε να διατηρηθεί η ταυτότητα της πόλης. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί το ιστορικό κέντρο με το πλήθος αρχαίων μνημείων και ερειπίων στην καρδιά της πόλης. Συνεπώς είναι σημαντική για την ανάπτυξη της πόλης η συντήρηση και αναζωογόνηση αυτής της κεντρικής δομής στον αστικό ιστό. Επίσης στον πολεοδομικό σχεδιασμό πρέπει να ληφθεί υπόψιν πως τα νέα τμήματα της πόλης θα ήταν καλό να συνδεθούν με το ιστορικό κέντρο, έτσι ώστε να υπάρχει μια συνάφεια στον αστικό ιστό και η πόλη να αναπτύσσεται συνολικά. Ταυτόχρονα αναγκαία είναι η θέσπιση διατάξεων και νόμων για την προστασία και τη συντήρηση του κέντρου της πόλης, με σκοπό τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς από βανδαλισμούς.

Στην πόλη γίνεται προσπάθεια εδώ και χρόνια να βρεθεί μια ενιαία αρχιτεκτονική ταυτότητα, με σκοπό τη διατήρηση και την προβολή της ιστορίας της. Κατά αυτόν τον τρόπο θα έπρεπε να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση των μηχανικών και αρχιτεκτόνων στα παραδοσιακά υλικά, τα χαρακτηριστικά στοιχεία και τις τεχνοτροπίες σχεδιασμού που διέπουν παραδοσιακά το Αμμάν. Απαιτείται καλλιτεχνική και αρχιτεκτονική δημιουργικότητα με σκοπό η πόλη να εξελιχθεί σε μια μοναδική, ατομική ιδιαίτερη μορφή. Αυτή η διαδικασία χρειάζεται να ενσωματώσει πολλά στοιχεία, με βάση στην εξωστρέφεια και τη συνοχή του κέντρου. Σημαντικά στοιχεία που προσδίδουν τη βέλτιστη αντίληψη του χώρου αποτελούν τα χρώματα, η υφή, η κλίμακα και οι ιδιαίτερες μορφές των κτιρίων. Σημαντικό ωστόσο πέρα από την αισθητική ποιότητα αποτελεί και η λειτουργικότητα στους χώρους διαβίωσης και εργασίας των πολιτών. Η γενικότερη φιλοσοφία αντιμετώπισης στην πόλη θα πρέπει να αφορά την αντίληψη της γειτονιάς σαν ένα σύγχρονο συγκρότημα κατοικιών στο οποίο θα παρέχεται αυτονομία μέσω των ανάλογων υποδομών, όπως εκπαιδευτικά ιδρύματα, ιατρικές εγκαταστάσεις και δομές εξυπηρέτησης των πολιτών.

Το Αμμάν επίσης υποφέρει από προβλήματα κυκλοφοριακής συμφόρησης στο κέντρο της πόλης. Υπάρχει ανάγκη για ένα νέο στρατηγικό σχεδιασμό με σκοπό την γενικότερη βελτίωση του δημόσιου χώρου με την παροχή πεζοδρομίων, τη ρύθμιση της συγκοινωνίας και την δημιουργία έξυπνων χώρων στάθμευσης, έτσι ώστε να αποσυμφορηθεί η κατάσταση στο κέντρο. Αναγκαία είναι επίσης η ανάπτυξη χώρων πρασίνου και υπαίθριων χώρων, στους οποίους θα παρέχεται η ανάλογη ασφάλεια και συντήρηση, με σκοπό την αναψυχή και ψυχαγωγία της κοινότητας. Η διοίκηση των δημοσίων χώρων πρέπει να γίνεται συνεργατικά μεταξύ των φορέων του δήμου, με σκοπό τον διαμοιρασμό ευθύνης και συντήρησης των υποδομών. Ο σωστός προγραμματισμός μεταξύ των ενδιαφερόμενων μελών θα επιφέρει τη λειτουργικότητα στον δημόσιο χώρο.

Ο αστικός χώρος χρειάζεται επιπλέον πολιτιστικά στοιχεία όπως κέντρα πολιτισμού, θέατρα, κινηματογράφους και εκπαιδευτικά κέντρα. Είναι απαραίτητη η βελτίωση του δημόσιου χώρου χωρίς αποκλεισμούς με σκοπό την γεφύρωση του κοινωνικοοικονομικού και πολιτισμικού χάσματος ανάμεσα στην δυτική και ανατολική πλευρά της πόλης, όπως και γεφύρωση του χάσματος μεταξύ ομάδων της κοινωνίας (πλούσιοι φτωχοί, άνδρες – γυναίκες, θρησκευτικές και εθνικές ομάδες κτλ). Σε μια πολυπολιτισμική πόλη όπως το Αμμάν είναι απαραίτητο να υπάρχουν δημόσιοι χώροι όπου όλα τα μέλη της κοινωνίας να νιώθουν ευπρόσδεκτα, με αποτέλεσμα την κοινωνικοποίηση και την τριβή μεταξύ τους.

Στη σύγχρονη πραγματικότητα μια πόλη για να μπορεί να επιβιώσει και αναπτυχθεί πρέπει να προσαρμόζεται ανάλογα με τις ανάγκες του περιβάλλοντος της. Οι αρμόδιοι φορείς στο Αμμάν πρέπει να λάβουν υπόψιν τους το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των κτιρίων και να λάβουν τα αντίστοιχα μέτρα. Είναι αναγκαία η επιβολή περιβαλλοντικών ρυθμίσεων στα δημόσια και ιδιωτικά έργα με βάση την αιφόρο αρχιτεκτονική, την βιωσιμότητα και την ενεργειακή αποδοτικότητα. Για να συμβεί αυτό χρειάζεται εκπαίδευση και ενημέρωση των μηχανικών, αρχιτεκτόνων και πολεοδόμων όσον αφορά τις σύγχρονες τεχνολογίες, υλικά και συστήματα που διέπουν τον ενεργειακό και περιβαλλοντικό σχεδιασμό.

Είναι σημαντικό στοιχείο αποτελεί επίσης ο συμμετοχικός σχεδιασμός με ανάμειξη της τοπικής κοινότητας σε θέματα αστικής ανάπτυξης. Μέχρι πρότινος σε αρκετές περιπτώσεις που οι πολίτες δεν ενημερώθηκαν, εναντιώθηκαν απέναντι στα νέα έργα και υποδομές που δημιουργήθηκαν με αποτέλεσμα σε αρκετές περιπτώσεις τον βανδαλισμό δημόσιας περιουσίας. Οι αρμόδιοι φορείς πρέπει να παρέχουν ενημέρωση στους πολίτες και οι δημόσιες εργασίες να γίνονται με απόλυτη διαφάνεια. Το Αμμάν προσπάθησε ήδη μια φορά να το πράξει αυτό με το «Αμμάν 2025».

Στη σύγχρονη εποχή δύναται να παρέχεται ενημέρωση στους πολίτες με εύκολο τρόπο μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας σε ζητήματα που αφορούν την ανάπτυξη της πόλης. Είναι απαραίτητο να γίνει προσπάθεια των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης ώστε να προσελκύσει τους νέους να λάβουν συμμετοχή στα αναπτυξιακά θέματα της πόλης. Το μεγαλύτερο ποσοστό που χρησιμοποιεί τους δημόσιους χώρους της πόλης είναι νέοι άνθρωποι. Ο διάλογος με νέους μορφωμένους πολίτες θα μπορούσε να επιφέρει θετικά αποτελέσματα στην κουλτούρα της κοινωνίας ως προς την ευθύνη τους στο πλαίσιο της πόλης.

Εν κατακλείδι το Αμμάν θα μπορούσε να αναδειχθεί σε μια σύγχρονη πόλη με ζωντανή την παράδοση και τα πολιτισμικά στοιχεία της μέσα από την θέσπιση μιας ενιαίας ιδιαίτερης διακριτής αρχιτεκτονικής ταυτότητας. Η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς μιας πόλης με ταυτόχρονη ενσωμάτωση σύγχρονων τεχνολογιών είναι ο καλύτερος τρόπος για να εξασφαλιστεί η συνεχής ελκυστικότητά της στους κατοίκους και τους τουρίστες και να διατηρήσει το ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα. Συνδυάζοντας το παλιό με το νέο, οι πολεοδόμοι μπορούν να δημιουργήσουν μια ταυτότητα που είναι ταυτόχρονα διαχρονική και συμβατή με τις ανάγκες των σημερινών κατοίκων.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μελετώντας την περίπτωση της πόλης του Αμμάν μέσω της ανασκόπησης του ιστορικού και πολεοδομικού σχεδιασμού και της αρχιτεκτονικής της πόλης σε σχέση με την πολιτική διακυβέρνηση, καταλήγω σε κάποια συμπεράσματα.

Το Αμμάν είναι μια πόλη με ποικίλη ιστορία, με στοιχεία από τους πολιτισμούς που έχουν περάσει από τα εδάφη του αναμειγμένα με τη σύγχρονη αρχιτεκτονική. Με την πάροδο του χρόνου, η πόλη πέρασε από διάφορες φάσεις ανάπτυξης, με περιόδους ακμής και ανάπτυξης που ακολούθηθηκαν από περιόδους αστάθειας και μετανάστευσης. Αυτό οδήγησε σε ένα μεταβαλλόμενο κοινωνικό και πολιτιστικό τοπίο, με νέες συνοικίες και κτίρια να αναπτύσσονται με ταχείς ρυθμούς και να επιδεινώνουν τα προβλήματα λειψυδρίας σε ολόκληρη την Ιορδανία. (Abdeljawad, N, and Nagy I. 2021)

Οι έντονες μεταναστευτικές ροές είναι ένα μεγάλο ζήτημα στις χώρες της Μέσης Ανατολής, φαινόμενο που απορρέει από τις συνέπειες των πολέμων που μαίνονται επί σειρά ετών σε γειτονικά κράτη. Οι χώρες εκείνες τα τελευταία χρόνια κάνουν ενέργειες για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό τους με σκοπό την οικονομική άνθηση μέσω της προσέλκυσης ξένων επενδύσεων. Οι ενέργειες αυτές αφορούν σε μεγάλο βαθμό τον εκσυγχρονισμό του αστικού περιβάλλοντος μέσω των στοχευμένων αναπλάσεων περιοχών της πόλης. Ως αποτέλεσμα έχει δημιουργηθεί έντονος ανταγωνισμός μεταξύ τους όσον αφορά την επικράτηση τους και την αναγνώριση στην παγκόσμια κοινότητα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

Το Αμμάν ως πρωτεύουσα της Ιορδανίας, προσπάθησε να αναπτυχθεί οικονομικά μέσα από το παράδειγμα των υπόλοιπων αναπτυσσόμενων κρατών. Κατά αυτόν τον τρόπο πραγματοποίησε μια στροφή προς την αστική αναβάθμιση με νέα σύγχρονα κτίρια και υποδομές στον αστικό ιστό με σκοπό την προσέλκυση επενδυτικού δυναμικού από τις γύρω χώρες. Το δυτικό τμήμα της πόλης αναπτύσσεται σύμφωνα με τα παγκόσμια πρότυπα, ενώ το ανατολικό τμήμα αποτελεί το ιστορικό κέντρο της πόλης, το οποίο αποτελείται από αρχαία μνημεία και παλαιότερα κτίρια. Ενώ η μια

περιοχή της πόλης αναπτύσσεται, άλλες μένουν στάσιμες με συνέπεια να δημιουργείται κοινωνικός και πολιτιστικός διχασμός στο αστικό περιβάλλον. Παρόμοιες περιπτώσεις συναντώνται και στα υπόλοιπα κράτη της Μέσης Ανατολής, καθώς το κόστος ζωής στις αναπτυσσόμενες περιοχές είναι απαγορευτικό σε χαμηλούς εισοδηματικά πολίτες. Η εθνική και τοπική αυτοδιοίκηση του Αμμάν προσπάθησε μέσα από μια σειρά πολεοδομικών σχεδίων κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα να θέσει τις βάσεις έτσι ώστε η πόλη να γεφυρώσει τις ανισότητες Ανατολής και Δύσης, ενώ θα επεκτείνεται σταθερά μέσα από ένα οργανωμένο πολεοδομικό σύστημα. Ταυτόχρονα σκοπός ήταν η εξεύρεση μιας ενιαίας εθνικής αρχιτεκτονικής ταυτότητας, η οποία θα παραπέμπει στην πολυποίκιλη ιστορία της πόλης.

Οι χώρες της Μέσης Ανατολής έχουν πλούσια ιστορία, καθώς αποτελούν κράμα πολλών πολιτισμών που πέρασαν από εκεί και ο καθένας προσέδωσε χαρακτηριστικά στοιχεία του. Με το πέρασμα των χρόνων και την ταχεία ανάπτυξη των μικρών πόλεων σε παγκόσμιες μητροπόλεις παρατηρείται το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης στα κέντρα τους. Τα μεγάλα αστικά κέντρα πλέον έχουν τις ίδιες προδιαγραφές και υποδομές έτσι ώστε σε πολλές περιπτώσεις αλλάζει η ίδια η ταυτότητα της πόλης, όπως το παράδειγμα του Ντουμπάι. Στην περίπτωση του Αμμάν, προσπάθησε στο πέρασμα των χρόνων να διατηρήσει την πολιτιστική του κληρονομιά και να δημιουργήσει μια χαρακτηριστική αρχιτεκτονική ταυτότητα.

Η πόλη του Αμμάν παρόλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει, αποτελεί μια ταχεία αναπτυσσόμενη πόλη η οποία μετατρέπεται από ένα ήσυχο χωριό σε μια μητρόπολη, προσπαθώντας ωστόσο να διατηρήσει την κουλτούρα και τον πολιτισμό του.

8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ Γοσποδίνη 2022, «Αστικές αναπλάσεις, διεθνείς προσεγγίσεις και πρότυπα» Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- ❖ ΔΕΛΗΘΕΟΥ Β., ΖΑΓΚΑ Σ., ΤΑΣΟΥ Μ., «Αστική ανάπτυξη και πολιτικές: Η περίπτωση των αναπλάσεων σε αστικές περιοχές» Διαθέσιμο: http://www.plandevl.auth.gr/CREATIVE_THESS_CONF_2015/proceedings/delitheou_zagka_tasou.pdf [Πρόσβαση 25 Σεπτεμβρίου 2022]
- ❖ Parfect, M., Power, G., (1997), *Planning for urban quality: urban design in towns and cities*, Routledge.
- ❖ Loukaitou-Sideris, A., Banerjee, T. (1998), *Urban design downtown: poetics and politics of form*, University of California Press
- ❖ Cuthbert, R. A., (2003), *Designing cities: critical readings in urban design*, Wiley-Blackwell.
- ❖ Lang, J. T., (2005), *Urban design: a typology of procedures and products*, Elsevier Publications.
- ❖ Carmona, M., (2003), *Public Places - Urban Spaces* is a holistic guide to the many complex and interacting dimensions of urban design, Architectural Press.
- ❖ Carmona, M., Tiesdell, S. (eds.) (2007), *Urban Design Reader: the dimensions of urban design*. London: Architectural Press
- ❖ Rykwert 1976, *The Idea of a Town*, London: Faber and Faber.
- ❖ Mumford 1984, *The City in History*, Harmondsworth, UK: Penguin Books Ltd, (7th edition, first published in 1961).

- ❖ Morris 1994, *History of Urban Form. Before the Industrial Revolutions*, Longman Scientific Technical (3rd edition, first published in 1972).
- ❖ Amin and Thrift 1995, *Globalization, Institutions, and Regional Development*, Oxford: Oxford University Press
- ❖ Short, J. R. and Kim, Y., (1999) *Globalization and the city*, Essex: Longman.
- ❖ Brotchie, J., Barry, M., Blakely, E., Hall, P., and Newton, P. (eds.) (1995) *Cities in Competition: Productive and Sustainable Cities for the 21st Century*, Melbourne: Longman Australia
- ❖ Duffy, H., (1995), *Competitive Cities: Succeeding in the global economy*, London: Spon
- ❖ Clark and Rempel 1997, Clark and Hoffmann-Martino 1998, Clark et al. 2002, Florida 2002, 2004 and 2005
- ❖ Gospodini, A. (2002), 'European cities in competition and the new uses of urban design', in *Journal of Urban Design*
- ❖ Razzaz, O. (1993). *Contested Space: Urban Settlement Around Amman*. Middle East Report, 10-14.
- ❖ McNeil, D. And While, A. (2001), 'The New Urban Economies', in Paddison, R. (ed.), *Handbook of Urban Studies*, London: Sage Publications: 296-308.
- ❖ Gospodini, A. (2006), 'Portraying, Classifying and Understanding the emerging landscapes in the Postmodern city'
- ❖ Γοσποδίνη, Α., (2006), 'Περιγράφοντας, Ταξινομώντας και Ερμηνεύοντας τα Νέα Τοπία της Μεταβιομηχανικής Πόλης', στο Γοσποδίνη και Μπεριάτος

(επιμ.), ΤΑ ΝΕΑ ΑΣΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ και η ελληνική πόλη, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική: 27-50.

- ❖ Brown, A. (2006). Contested space: Street Trading, Public Space, and Livelihoods in Developing Cities. Rugby, UK: ITDG Publications.
- ❖ M.B. Kadhim and Y. Rajjal, 1988 «Amman» Διαθέσιμο: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0264275188900212>
- ❖ Bakij, A. R. (1983). Amman: Yesterday and Today: W.S. Cowell, London
- ❖ Rogan, E. L. (1996). The Making of a Capital: Amman, 1918-1928. In J. Hannover, & S. Shami, Amman the City and its Society
- ❖ Cities, February 1993 «Greater Amman Urban development» Pages 37-49 Διαθέσιμο: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/026427519390113W>
- ❖ Daher, R. (2008) Celebrating and Qualifying Amman: The City of Many Hats. Jordan Property,
- ❖ Daher, R. (2010). Urban Rehabilitation in the Midst of Agencies, Actors, and Activists: Amman: The Unconventional Urban Heritage Tourism Destination. In Regional conference: Civil society and cultural heritage in the Mediterranean. Palermo.
- ❖ Khalid Hmoud. (2011). Imitation and return to traditions in architecture with the preservation of privacy and local identity'-Tikrit University (Iraq), Scientific and Technical

- ❖ King Abdullah II's Message (2008), The Amman Plan Metropolitan Growth Summary report.
- ❖ Jamal Ahmad Alnsour , 2016 «Managing urban growth in the city of Amman, Jordan» Balqa Applied University of Jordan.
- ❖ Al Asad, M. (2011). «Three Public Spaces in Amman.»
- ❖ Al Asad, M. & Zureikat, L. (2005). The National Gallery of Fine Arts Park: Sculpture Garden and WaterConserving Model Park. E-Publications & Resources Retrieved from <http://www.csbe.org/epublications-resources/articles-and-lectures-on-landscape-design/material-on-water-conservinglandscapes/>
- ❖ Robert A. Beauregard, Andrea Marpillero-Colomina,2011 «More than a master plan: Amman 2025» Διπλωματική εργασία Columbia University.
- ❖ Abdelmajeed Rjoub 2016, «The Relationship between Heritage Resources and Contemporary Architecture of Jordan» Διπλωματική εργασία (Online) Σερβία, Faculty of Sciences, Department of Geography, Tourism and Hotel Management, Novi Sad.
- ❖ Magdy Tewfik, 1989 «Urban land in Jordan - Issues and policies»
- ❖ Robert B. Pottera, Khadija Darmamea, Nasim Barhamb, Stephen Nortcliff, 2009 «Ever-growing Amman, Jordan: Urban expansion, social polarisation and contemporary urban planning issues»

- ❖ Eliana Abu-Hamdi, 2016 «Neoliberalism as a site-specific process: The aesthetics and politics of architecture in Amman, Jordan» University of California

- ❖ Brown, A. (2006). Contested space: Street Trading, Public Space, and Livelihoods in Developing Cities.

- ❖ Mais Aljafari, 2014 «Emerging public spaces in the City of Amman, Jordan: An analysis of everyday life practices» Διδακτορική διατριβή,(Online) Ντόρτμουντ, Τεχνικό Πανεπιστήμιο Ντόρτμουντ

- ❖ Amal Abed,Majida Yakhlef, 2020 «Brownfield Regeneration as a Strategy for Sustainable Development: Amman Case Study» International Journal of Technology. Διαθέσιμο : <https://ijtech.eng.ui.ac.id/article/view/3043>

- ❖ Vlada Melnik, 2019 «Urban identity of Amman (A Dialogue between Tradition and Modernity» Journal of Engineering and Architecture. Διαθέσιμο:[https://www.semanticscholar.org/paper/Urban-identity-of-Amman-\(A-Dialogue-between-and-Melnik/fb433e27dcbc582a86f1122afeb3e0ae1f8f1265](https://www.semanticscholar.org/paper/Urban-identity-of-Amman-(A-Dialogue-between-and-Melnik/fb433e27dcbc582a86f1122afeb3e0ae1f8f1265)

- ❖ Luna Khirfan, 2018 «Planning and Unplanning Amman: Between Formal Planning and Nontraditional Agency» University of Waterloo. Διαθέσιμο: https://www.researchgate.net/publication/326492191_Planning_and_Unplanning_Amman_Between_Formal_Planning_and_Non-traditional_Agency

- ❖ Abdeljawad, N, and Nagy I. (2021) «Urban Environmental Challenges and Management Facing Amman Growing City»

- ❖ Kheetan, T. (2009). Collapsed crane no longer safety threat. Jordan Times, June 16

- ❖ Hanware, K. (2005). GHF Unveils Jordan Gate and Royal Village. Arab News, May 24.
- ❖ Hackworth, J. (2007). The Neoliberal City. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- ❖ Mango, Tamam. (2014). The Impact of Real Estate Construction and Holding Companies: A Case Study of Beirut's Solidere and Amman's Abdali. (PhD), University of Exeter, Exeter.
- ❖ Munif, Abd Al-Rahman (1996). Story of a City: A Childhood in Amman (S. Kavar, Trans.). London: Quartet Books.
- ❖ Meaton, J., Alnsour, J., 2012. Spatial and Environmental Planning Challenges in Amman, Jordan. Planning Practice and Research, Volume 27(3), pp. 367–386
- ❖ Schwedler, J. (2012). The Politics of Pritests in Jordan. Foreign Policy Research Institute

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- ❖ <https://welcome2jordan.com/souqs-in-amman/>
- ❖ <https://www.hellotravel.com/events/amman-international-theatre-festival>
- ❖ <https://www.officeholidays.com/holidays/jordan/eid-al-adha>
- ❖ <https://toplist.info/top-list/most-famous-festivals-in-jordan-4314.htm>
- ❖ <https://www.britannica.com/place/Jordan>

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1 : Σημαία.....	14
Εικόνα 2: Εθνόσημο.....	14
Εικόνα 3 Αμπντουλάχ Β΄ της Ιορδανίας -Βασιλιάς Ιορδανίας.....	14
Εικόνα 4 : Σημαία του Αμμάν.....	15
Εικόνα 5 : Yousef Shawarbeh-Δήμαρχος Αμμάν.....	15
Εικόνα 6 : Πολεοδομικό σχέδιο του Αμμάν 1931.....	17
Εικόνα 7 : Αμμάν δεκαετία 1930.....	18
Εικόνα 8: Αμμάν 1944.....	18
Εικόνα 9: Αμμάν αρχές δεκαετίας 1950.....	19
Εικόνα 10: Αμμάν 1948.....	20
Εικόνα 11: Αμμάν, 1970.....	21
Εικόνα 12: Αμάν κατά τη δεκαετία 1973-1983	22
Εικόνα 13: Ρωμαϊκό θέατρο.....	25
Εικόνα 14: Πανόραμα Αμμάν 1995.....	26
Εικόνα 15: Jordan Gate.....	28
Εικόνα 16: Jordan Gate.....	28
Εικόνα 17: Jordan Gate.....	28
Εικόνα 18: Αμμάν Πανόραμα.....	30
Εικόνα 19: Logo for the Greater Amman Municipality	34
Εικόνα 20: Αμμάν 1948.....	37
Εικόνα 21: Geometric blocks (κτίρια κατοικιών).....	37
Εικόνα 22: Ανατολικό και Δυτικό Αμμάν.....	39
Εικόνα 23: Σκάλες Αμμάν.....	41
Εικόνα 24: Κιρκασιακά σπίτια στην πλαγιά του Τζαμπάλ αλ-Κάλα.....	41
Εικόνα 25: Λευκό Παλάτι, ένας από τους σχεδιαστές του ήταν ο Σερίφ Φαουάζ Μάνα το 1942.....	42
Εικόνα 26: Αμμάν.....	43
Εικόνα 27: Κέντρο της πόλης του Αμμάν.....	43
Εικόνα 28: Θέα της πόλης από την ακρόπολη.....	44
Εικόνα 29: Boulevard, Amman.....	44
Εικόνα 30: Σύγχρονη αρχιτεκτονική στο Αμμάν	45
Εικόνα 31 : Μετά την ανάπλαση.....	50
Εικόνα 32 : Πριν την ανάπλαση.....	50

Εικόνα 33: Abu Gorah Building.....	51
Εικόνα 34: AlHussain Cinema.....	51
Εικόνα 35: Al Amayrah Building.....	51
Εικόνα 36: Halawa Farm.....	51
Εικόνα 37: Ακρόπολη Αμμάν.....	54
Εικόνα 38: Ναός του Ηρακλή στην ακρόπολη.....	55
Εικόνα 39: Χάρτης της ακρόπολης του Αμμάν.....	56
Εικόνα 40: Αρχαία ερείπια στην ακρόπολη του Αμμάν.....	56
Εικόνα 41: Ο ανολοκλήρωτος ρωμαϊκός ναός του Ηρακλή.....	57
Εικόνα 42: Ανακαινισμένη Πύλη Άμμωνα.....	58
Εικόνα 43: Παλάτι των Ομαγιάδων	59
Εικόνα 34: Ρωμαϊκό αμφιθέατρο τις νυχτερινές ώρες.....	61
Εικόνα 45: Ρωμαϊκό αμφιθέατρο.....	61
Εικόνα 46: Ρωμαϊκό Νυμφαίο Αμμάν.....	63
Εικόνα 47: Ρωμαϊκό Νυμφαίο Αμμάν	63
Εικόνα 48: Τζαμί Abu Darwish.....	64
Εικόνα 49: Πύργος ρολογιού.....	65
Εικόνα 50: Ρωμαϊκός Ναός του Ηρακλή απέναντι από τον πύργο του ρολογιού.....	65
Εικόνα 51: King Abdullah the I Islamic Centre.....	66
Εικόνα 52: Κτίριο του Κοινοβουλίου της Ιορδανίας.....	67
Εικόνα 53: Dome of the Rock.....	67
Εικόνα 54: Υπουργείο Επικοινωνίας και Πληροφόρησης Τεχνολογίας	68
Εικόνα 55: Al Khazneh Πέτρα Ιορδανίας.....	68
Εικόνα 56: Δημαρχείο του ευρύτερου δήμου του Αμμάν.....	69
Εικόνα 57: Συγκρότημα της Ισλαμικής Τράπεζας της Ιορδανίας στο Αμμάν.....	70
Εικόνα 58: Royal Hotel.....	71
Εικόνα 59: Royal Hotel.....	71
Εικόνα 60: King Hussein bin Talal Masjid.....	72
Εικόνα 61: Κτίριο του Μουσείου της Ιορδανίας.....	72
Εικόνα 62: Κτίριο του Μουσείου της Ιορδανίας.....	73
Εικόνα 63: al-Hamshari Masjid.....	74
Εικόνα 64: al-Hamshari Masjid.....	74
Εικόνα 65: Περιοχή Abdal πριν την ανάπλαση.....	80
Εικόνα 66: Περιοχή Abdali μετά την ανάπλαση.....	80

Εικόνα 67: Al Husseini Mosque Plaza 1923-1927.....	82
Εικόνα 68: Al Husseini Mosque Plaza, 2013.....	82
Εικόνα 69: Al Husseini Mosque Plaza, κατά την προσευχή της Παρασκευής.....	82
Εικόνα 70: Τοποθεσία του τζαμιού Al Husseini με το διευρυμένο τμήμα που δείχνει την πλατεία του τζαμιού.....	83
Εικόνα 71: Η επίσημη κηδεία του Σαρίφ Χουσεΐν μπιν Άλι στην πλατεία Faisal το 1931.....	85
Εικόνα 72 : King Faisal Square το 1940.....	85
Εικόνα 73 : King Faisal Square το 1950.....	85
Εικόνα 74: Rainbow Street	87
Εικόνα 75: Rainbow Street.....	89
Εικόνα 76: Rainbow Street.....	89
Εικόνα 77: Rainbow Street.....	89
Εικόνα 78: Park of the National Gallery of Fine Arts (Al Weibdeh Park) (Πάρκο της Εθνικής Πινακοθήκης Καλών Τεχνών).....	91
Εικόνα 79: Οι επιλεγμένοι δημόσιοι χώροι εντός του κέντρου της πόλη.....	92
Εικόνα 80: Abu Darwish Mosque Plaza.....	94
Εικόνα 9: Wakalat Street μετά την ανάπλαση, Ιούλιος 2007.....	96
Εικόνα 82: Wakalat Street πριν την ανάπλαση.....	96
Εικόνα 83: Wakalat Street	97
Εικόνα 84: Airport Road Άτυπος δημόσιος χώρος.....	98
Εικόνα 85: Αεροφωτογραφία Airport Road.....	98
Εικόνα 86: Housing Bank Park	100
Εικόνα 87: Taj Mall/West Amman.....	102
Εικόνα 88: Taj Mall - Εξωτερική άποψη	102
Εικόνα 89: Taj Mall- εσωτερική άποψη.....	102
Εικόνα 90: King Abdullah II Performing Arts Center.....	103
Εικόνα 91: King Abdullah II Performing Arts Center.....	104
Εικόνα 92: King Abdullah II Performing Arts Center εσωτερικά.....	104
Εικόνα 93: King Abdullah II Performing Arts Center εσωτερικά.....	104
Εικόνα 94: Κήποι του βασιλιά Αμπντάλα Ι.....	105
Εικόνα 95: Κήποι του βασιλιά Αμπντάλα Ι.....	106

Εικόνα 96: Αεροφωτογραφία.....	106
Εικόνα 97: Αεροφωτογραφία Ras al-Ain.....	107
Εικόνα 98: Ras al-Ain.....	107
Εικόνα 99: Ras al-Ain.....	108
Εικόνα 100: Ras al-Ain.....	108
Εικόνα 101: Ρωμαϊκό φόρουμ στη Γέρασα.....	108
Εικόνα 102: Αεροφωτογραφία King Hussein Public Park.....	109
Εικόνα 103: King Hussein Public Park διαδρομές.....	110
Εικόνα 104: King Hussein Public Park χώρος πρασίνου.....	110
Εικόνα 105: Ισλαμικοί κήποι.....	111
Εικόνα 106: Είσοδος του τεμένους, καθιστική δραστηριότητα.....	114
Εικόνα 107: Οικειοποίηση σκιασμένης πλευράς του τεμένους.....	114
Εικόνα 108: Διαφορετικές δραστηριότητες και χρήσεις στον Airport Road.....	116
Εικόνα 109: Souq – Υπαίθριες αγορές.....	118
Εικόνα 110: Souq- Προϊόντα.....	118
Εικόνα 111: Souk Mango.....	119
Εικόνα 112: Souq el-Khodra.....	119
Εικόνα 113: Souk el-Sagha.....	120
Εικόνα 114: Σουκ Τζάρα.....	120
Εικόνα 115: Amman Friday Market.....	121
Εικόνα 116: Φεστιβάλ Ιορδανίας.....	121
Εικόνα 117 : Amman International Theatre Festival.....	122
Εικόνα 118: International Color Festival in Amman.....	122
Εικόνα 119: Εορτασμοί 74ης γιορτής ημέρας της ανεξαρτησίας της Ιορδανίας στο Αμμάν.....	123

ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1 : Ιορδανία στο χάρτη.....	14
Χάρτης 2: Κυβερνεία της Ιορδανίας.....	15
Χάρτης 3 : Ιορδανία.....	15
Χάρτης 4: Θέση του Αμμάν στην Ιορδανία.....	15
Χάρτης 5: Σύνορα Δήμου του Αμμάν.....	15
Χάρτης 6: Περιφέρειες της πόλης του Αμμάν.....	16
Χάρτης 7: Αστική Ανάπτυξη Αμμάν 1946 – 1985.....	21
Χάρτης 8: Amman-Balqa Region Development Plan.....	23
Χάρτης 9: Amman, 1948-1 987.....	24
Χάρτης 10: Εξέλιξη της αστικής ανάπτυξης στο Αμμάν.....	27
Χάρτης 11 Αμμάν, Προτεινόμενη Ανάπτυξη 1985-2005.....	29
Χάρτης 12: Η ανάπτυξη του Αμμάν (1961- 2005).....	35
Χάρτης 13: Τοποθεσία Αμμάν.....	39
Χάρτης 14: Τοπογραφία του Αμμάν και των γύρω λόφων.....	41
Χάρτης 15: Αστική μορφολογία του Αμμάν και κατά προσέγγιση γραμμή διαχωρισμού μεταξύ Ανατολικού και Δυτικού Αμμάν, 2010.....	48
Χάρτης 16: Τοπόσημα της πόλης.....	75
Χάρτης 17: Πλατεία Faisal μετά την τελευταία ανάπλαση.....	84
Χάρτης 18: Πριν την ανάπλαση.....	95
Χάρτης 19: Μετά την ανάπλαση.....	95
Χάρτης 20: Airport Road.....	98